

תרגיל 1

שורש	בניין	גוף	זמן / דרך
1. ס-ד-ק	נפעל	נסתרות	עבר
2. כ-נ-ע	נפעל	נוכחים	עתיד
3. ש-ל-מ	פיעל	מדברים	עתיד
4. פ-ס-ק	הפעיל	נוכח	ציווי
5. ר-ג-ש	התפעל	נסתרים	עתיד
6. ד-ר-ש	קל	נסתרת	הווה(בינוני)
7. ש-ל-מ	הופעל	נסתרת	עבר
8. ס-מ-ק	הפעיל	נסתרות	הווה(בינוני)
9. פ-ת-ע	הופעל	נוכח	עתיד
10. צ-י-נ	פועל	נסתר	עתיד
11. צ-נ-נ	התפעל	מדבר/ת	עתיד
12. ס-ב-כ	התפעל	מדבר/ת	עבר
13. ש-כ-ח	קל	נוכחים	עבר
14. צ-ל-מ	התפעל	נסתרים	הווה(בינוני)
15. ח-מ-ק	התפעל	נסתרים	עבר
16. ק-ד-מ	הפעיל	נוכחות	ציווי
17. ר-ג-ש	הופעל	נסתרת	עבר
18. ט-פ-ח	פועל	נסתרים	הווה(בינוני)
19. ח-ד-ש	פיעל	נוכחים	עתיד
20. ש-ב-ע	קל	מדברת	הווה(בינוני)
21. ש-מ-ר	נפעל	מדבר/ת	עבר
22. צ-ד-ק	התפעל	נסתרים	עתיד
23. א-מ-צ	התפעל	מדבר/ת	עתיד
24. ק-פ-צ	פיעל	נסתרים	עבר
25. ח-י-ב	פועל	מדברים	הווה(בינוני)
26. ש-ת-ל	הופעל	נסתרים	עבר
27. כ-ב-ד	התפעל	מדברת	הווה(בינוני)

שורש	בניין	גוף	זמן / דרך
28. ש-ת-פ	פועל	מדברים	עתיד
29. ט-פ-ס	פיעל	נסתרת	עבר
30. ז-מ-נ	התפעל	נוכחות/נסתרות	עתיד
31. ד-ב-ר	נפעל	מדברים	עתיד
32. ס-ד-ר	התפעל	נסתר	הווה(בינוני)
33. י-ג-ר	קל	מדבר/ת	עבר
34. ת-מ-מ	התפעל	נוכחים	עתיד

תרגיל 2

1. שורש: ש-ג-ר < שגורים ישגרו אשגר שגרה
2. שורש: ש-ל-פ < ישלף שלפתן תשלפנה
3. שורש: ס-פ-ר < ספרה ספורות הסתפרו תספרנה

תרגיל 3

1. I. ת-ק-נ, פיעל, עתיד

II. **נ-ת-ק**, פיעל, עתיד

III. ת-ק-נ, פיעל עתיד

הפועל במשפט II יוצא דופן מבחינת השורש

2. I. ת-ק-ל, נפעל, עבר

II. ת-ק-ל, נפעל, **הווה**

III. ת-ק-ל, נפעל, עבר

הפועל במשפט II יוצא דופן מבחינת הזמן

3. I. ש-מ-ש, פיעל, עתיד

II. ש-מ-ש, פיעל, עתיד

III. ש-מ-ש, **התפעל**, עתיד

הפועל במשפט III יוצא דופן מבחינת הבניין

4. I. ת-מ-ד, הפעיל, **עבר**

II. ת-מ-ד, הפעיל, עתיד

III. ת-מ-ד, הפעיל, עתיד

הפועל במשפט I יוצא דופן מבחינת הזמן

5. I. פ-ט-ר, קל, **עתיד**

II. פ-ט-ר, קל, הווה

III. פ-ט-ר, קל, הווה

הפועל במשפט I יוצא דופן מבחינת הזמן

6. I. ב-ד-ק, קל, עתיד

II. ב-ד-ק, קל, עתיד

III. ב-ד-ק, **נפעל**, עתיד

הפועל במשפט III יוצא דופן מבחינת הבניין

7. I. ס-ב-כ, התפעל, עבר

II. כ-ב-ס, התפעל, עבר

III. ס-ב-כ, התפעל, עבר

הפועל במשפט II יוצא דופן מבחינת השורש

תרגיל 4

זוג 1 - ס-ד-ר, הופעל, עבר, נסתר

- ס-ד-ר, פועל, עבר, נסתרים

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין ובגוף, וזהים זה לזה בשורש ובזמן

זוג 2 - ק-ס-מ, הפעיל, הווה, נסתרת

- מ-ס-ק, קל, עבר, נסתרת

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בבניין ובזמן, וזהים זה לזה בגוף

זוג 3 - ז-ה-ר, נפעל, ציווי, נוכח

- ז-ה-ר, נפעל, עבר, נסתר

שני הפעלים שונים זה מזה בזמן ובגוף, וזהים זה לזה בשורש ובבניין

זוג 4 - ג-ב-ר, התפעל, עתיד, נסתרות

- ג-ב-ר, הפעיל, עתיד, נסתרות

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, וזהים זה לזה בשורש, בזמן ובגוף

זוג 5 - ש-ע-נ, הפעיל, ציווי, נוכחות

- ש-ע-נ, נפעל, ציווי, נוכחות

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, וזהים זה לזה בשורש, בזמן ובגוף

זוג 6 - ט-ע-נ, נפעל, עבר, נסתר

- ט-ע-נ, קל, עתיד, מדברים

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף, וזהים זה לזה בשורש

זוג 7 - ש-מ-ר, קל, עבר, נסתרים

- ש-מ-ר, קל, ציווי, נוכחים

שני הפעלים שונים זה מזה בזמן ובגוף, וזהים זה לזה בשורש ובבניין

זוג 8 - ע-ל-מ, התפעל, הווה, נסתרת

- ע-מ-ל, פיעל, עתיד, נסתרות

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בבניין, בזמן ובגוף

זוג 9 - ש-ב-ר, נפעל, הווה, נסתרים

- ש-ב-ר, קל, הווה, נסתר

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין ובגוף, וזהים זה לזה בשורש ובזמן

זוג 10 - ג-ב-ל, הפעיל, עתיד, מדברים

- ג-ב-ל, קל, הווה, נסתרים

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף, וזהים זה לזה בשורש

זוג 11 - ק-ש-ת, הפעיל, עבר, נסתר

- ש-ת-ק, התפעל, עבר, נסתר

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש ובבניין, וזהים זה לזה בזמן ובגוף

תרגיל 5

1. הבניין המשותף: הפעיל הבניין היוצא דופן: קל (תפֿלֿטי)
2. הבניין המשותף: קל הבניין היוצא דופן: נפעל (נפֿלֿעו)
3. הבניין המשותף: הופעל הבניין היוצא דופן: פועל (תֿרֿטֿש)
4. הבניין המשותף: הפעיל הבניין היוצא דופן: התפעל (תֿתֿמֿשֿקֿנה)
5. הבניין המשותף: נפעל הבניין היוצא דופן: קל (נפֿרֿח)
6. הבניין המשותף: פיעל הבניין היוצא דופן: הפעיל (מפֿדֿיק)
7. הבניין המשותף: פועל הבניין היוצא דופן: הופעל (יֿקֿטֿנו)
8. הבניין המשותף: הפעיל הבניין היוצא דופן: התפעל (אֿסֿתֿמֿד)
9. הבניין המשותף: קל הבניין היוצא דופן: פיעל (מֿלֿטֿש)

תרגיל 6

1. א. (1) ק-נ-ס

(2) יקנסו = נפעל, יקנסו = קל

ב. נקנס = ק-נ-ס, נפעל, עבר, נסתר

נקנס = ק-נ-ס, קל, עתיד, מדברים

שני הפעלים דומים בשורש ושונים בבניין, בזמן ובגוף

2. א. (1) מתריס = ת-ר-ס

(2) ס-ת-ר

ב. (1) הסתירו, מתריס = בניין הפעיל

(2) מסתתר = התפעל, נסתר = נפעל, תסתנה = קל

3. א. (1) רשומים = ר-ש-מ

(2) ש-מ-ר

ב. (1) נשמרים, תשמר = בניין נפעל

(2) משמרים = פועל, רשומים = קל, השתמרה = התפעל

תרגיל 7

א. הסגר

ב. למדנו

ג. מגדלים

ד. יפקדו

ה. מפריזים

ו. מסימת

ז. הכחישי

ח. תרכב

ט. השתדלו

י. משתיכים

יא. נכנסה

תרגיל 8

1. א. (1) צ-ר-כ

(2) הצריך = הפעיל, צורכת = קל, נצרכה = נפעל

ב. פועל בצורת בינוני: צורכת ציווי נוכחת: צרכי (באותו בניין = הבניין קל).

ג. (1) הצרכה

(2) נצרך

2. א. (1) ק-ד-מ

(2) קדמה = קל, קדמה = פיעל

ב. (1) הקדימי

(2) התקדמה

ג. צורת הבינוני (הווה) בגוף יחידה: קודמת, מקדמת.

ד. תקדים

3. א. (1) כ-ש-ל

(2) תכשלה = נפעל, תכשלה = הפעיל, תכשלה = קל

ב. הכשל = תכשלה (בניין הפעיל), הפשל = תכשלה (בניין נפעל).

ג. (1) שלושת הפעלים הם בצורת העתיד - יש לבחור שניים.

תכשלה - גוף נסתרים זמן עבר באותו בניין < נכשלו

תכשלה - גוף נסתרים זמן עבר באותו בניין < הכשילו

תכשלה - גוף נסתרים זמן עבר באותו בניין < פשלו

(2) תכשלה - גוף רבים זמן הווה (בינוני) באותו בניין < נכשלים

תכשלה - גוף רבים זמן הווה (בינוני) באותו בניין < מכשילים

תכשלה - גוף רבים זמן הווה (בינוני) באותו בניין < פושלים

4. א. ס-מ-נ.

מסתמנת = התפעל, סמנו = פיעל

ב. (1) הסתמן

(2) סמן

ג. נסמן

5. א. ז-ק-ק

הַזְדַּקְקָה = התפעל , נִזְקְקוּ = נפעל

ב. גוף יחידה זמן הווה (בינוני):

(1) בניין קל - זְקוּקָה.

(2) אחד בבניין פיעל - מְזַקְקָת.

ג. צורת עבר נסתר - הַזְדַּקְקָה , נִזְקְקָה

תרגיל 9

1. א. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: תַּכְנִסְנָה < שורש: כ-נ-ס.

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ס-כ-נ

ב. השורש המשותף: ק-ר-ב

ג. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: מְשַׁכֵּמוֹת < שורש: ש-כ-מ

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: מ-ש-כ

ד. השורש המשותף: ט-ג-נ

ה. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: תַּצְבֵּרְנָה < שורש: צ-ב-ר

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ר-ב-צ

2. א. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: נִכְלְמָת < שורש: כ-ל-מ.

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: מ-ל-כ

ב. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: רְתוּמָה < שורש: ר-ת-מ.

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ת-ר-מ

ג. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: יִצְרְמוּ < שורש: צ-ר-מ.

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: צ-מ-ד

ד. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: מִיִּצְרָת < שורש: י-צ-ר.

השורש המשותף לשתי המילים האחרות: צ-י-ר

ה. השורש המשותף: ש-ת-פ

3. א. השורש המשותף: ד-ב-ר
 ב. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **מְתַמֵּם** < שורש: ת-מ-מ.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ת-מ-ד
 ג. השורש המשותף: ד-ג-מ
 ד. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **תִּתְרַעַע** < שורש: ת-ר-ע.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ר-ת-ע
 ה. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **תִּכְרִיזוּ** < שורש: כ-ר-ז.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ז-כ-ר

4. א. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **הִכְחַשׁ** < שורש: כ-ח-ש.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ש-כ-ח
 ב. השורש המשותף: ר-ג-ז
 ג. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **נָבְחוּ** < שורש: נ-ב-ח.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: ב-ח-נ
 ד. השורש המשותף: ב-ש-ל
 ה. המילה היוצאת דופן מבחינת השורש: **הִקְפִּדְנָה** < שורש: ק-פ-ד.
 השורש המשותף לשתי המילים האחרות: פ-ק-ד

תרגיל 10

1. (1) **קָרְבִּים** = ק-ר-ב **יִקְבְּרוּ** = ק-ב-ר **יִרְקִיבוּ** = ר-ק-ב **מִבְקָרָת** = ב-ק-ר
 (2) בניין קל: **קָרְבִּים** **יִקְבְּרוּ**
 (3) זמן עתיד: אֶבְקֶר (בניין: פיעל)
דוגמאות למשפטים:
 בטיול **אבקר** במספר אתרים מעניינים.
אבקר אותך בשבוע הבא.
2. (1) **תִּפְשֶׁרְנָה** = פ-ש-ר **מִשְׁתַּפְּרִים** = ש-פ-ר **הִפְרִשְׁתָּן** = פ-ר-ש **יִשְׂרְפוּ** = ש-ר-פ
 (2) **תִּפְשֶׁרְנָה**, **הִפְרִשְׁתָּן** = בניין הפעיל
 (3) נשרפו = (ש-ר-פ, בניין נפעל, נסתרים, עבר)
דוגמה למשפט: עצי אורן רבים **נשרפו** בשריפה שפרצה ביערות הכרמל.

3. (1) מ-כ-ר

(2) תמכר נמכרת = בניין נפעל

(3) אָמַכַּר (בניין קל)

דוגמה למשפט: אָמַכַּר את התקליטים למרבה במחיר.

4. (1) התרכזה = ר-כ-ז מִזְכִּיר = ז-כ-ר מְרַכֶּזֶת = ר-כ-ז רָכַז = ר-כ-ז

(2) מְרַכֶּזֶת רָכַז = בניין פיעל

(3) רָכַז

דוגמה למשפט:

שני גדודי חיילים רָכַזוּ לאורך הגבול הצפוני.

תרגיל 11

קל	נפעל	הפעיל	פועל	התפעל
גָדְלוּ נְהוּגוּ בוֹחֲרוּ	נִמְצְאוּ	מִתְאַיְמוּ	מְחַפֵּר יִבְצֵעַ	מִתְנַגְּדִים

תרגיל 12

1. הִבְלָגָה (הפעיל)

2. שִׁרְפָה (קל)

3. הִמְנָעוּת (נפעל)

4. הִדּוּר (פיעל)

5. נְעִילָה (קל)

6. הִתְמַמּוּת (התפעל)

7. בִּקְרָת (פיעל)

תרגיל 13

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. כ-ת-ש	התפעל	התכתשות	להתכתש
2. פ-ס-ל	פיעל	פסול	לפסל
3. פ-ס-ל	נפעל	הפסלות	להפסל
4. פ-ס-ל	קל	פסילה	לפסל
5. ס-פ-ק	הפעיל	הספקה	להספיק
6. ס-פ-ק	התפעל	הסתפקות	להסתפק
7. ק-ל-ט	נפעל	הקלטות	להקלט
8. ק-ל-ט	קל	קליטה	לקלט
9. ק-ל-ט	הפעיל	הקלטה	להקליט
10. ס-מ-כ	נפעל	הסמכות	להסמך
11. ש-כ-ר	התפעל	השתכרות	להשתכר
12. ד-ק-ר	קל	דקירה	לדקור
13. ש-פ-כ	התפעל	השתפכות	להשתפך
14. ש-פ-כ	קל	שפיכה	לשפך
15. צ-י-נ	התפעל	הצטינות	להצטין
16. צ-י-נ	פיעל	ציון	לצין
17. ג-ר-ל	הפעיל	הגרלה	להגריל

תרגיל 14

שם פועל מאותו בניין	שם פעולה מאותו בניין	שם פועל מבניין אחר	שם פעולה מבניין אחר
1. לְהַתְמַשֵּׁךְ	הִתְמַשְׁכוֹת (התפעל)	לְמַשֵּׁךְ (קל)	מְשִׁיכָה
2. לְהִסְתַּכֵּן	הִסְתַּכְּנוֹת (התפעל)	לְסַכֵּן (פיעל)	סָכּוֹן
3. לְהַצְלִיף	הִצְלִיפָה (הפעיל)	לְצַלֵּף (קל)	צָלִיפָה
4. לְחַבֵּר	חָבַר (פיעל)	לְהַתְחַבֵּר (התפעל)	הִתְחַבְּרוֹת
5. לְשַׁלֵּט	שָׁלִיטָה (קל)	לְהַשְׁתַּלֵּט (התפעל)	הִשְׁתַּלְטוֹת
6. לְהַצְמִיד	הִצְמִידוֹת (נפעל)	לְהַצְמִיד (הפעיל)	הִצְמִידָה
7. לְבַדֵּק	בָּדִיקָה (קל)	לְהַדְבִּיק (נפעל) לְהַדְבִּיק (הפעיל)	הַדְבִּיקוֹת הַדְבִּיקָה
8. לְפַקֵּד	פָּקֹד (פיעל)	לְהַתְפַּקֵּד (התפעל)	הִתְפַּקְּדוֹת
9. לְהִסְתַּמֵּךְ	הִסְתַּמְּכוֹת (התפעל)	לְהִסְמִיךְ (הפעיל)	הִסְמִיכָה
10. לְכַרֵּת	כָּרִיתָה (קל)	לְהַכְרִית (נפעל)	הַכְרִיתוֹת
11. לְהַצְדִּיק	הִצְדִּיקָה (הפעיל)	לְהַצְטַדֵּק (התפעל)	הִצְטַדִּיקוֹת
12. לְהַתְפַּיֵּס	הִתְפַּיְסוֹת (התפעל)	לְפַיֵּס (פיעל)	פַּיּוֹס
13. לְשַׁמֵּט	שָׁמִיטָה (קל)	לְהַשְׁמִיט (הפעיל)	הַשְׁמִיטָה
14. לְפַזֵּר	פָּזַר (פיעל)	לְהַתְפַּזֵּר (התפעל)	הִתְפַּזְּרוֹת
15. לְסַבֵּךְ	סָבַךְ (פיעל)	לְהִסְתַּבֵּךְ (התפעל)	הִסְתַּבְּכוֹת
16. לְהַתְרַגֵּל	הִתְרַגְּלוֹת (התפעל)	לְרַגֵּל (פיעל)	רַגּוּל
17. לְשַׁלֵּב	שָׁלַב (פיעל)	לְהַשְׁתַּלֵּב (התפעל)	הִשְׁתַּלְבוֹת
18. לְהַמְנִיעַ	הִמְנִיעוֹת (נפעל)	לְמַנֵּעַ (קל)	מְנִיעָה

תרגיל 15

א.

1. א. כ-ש-ר	3. א. פ-ש-ט
ב. ר-ג-ז	ב. ז-מ-נ
ג. ש-ב-ש	ג. צ-ב-ר
ד. ד-ל-ק	ד. פ-ק-ד
2. א. צ-ב-ע	4. א. כ-ב-ד
ב. ב-ק-ש	ב. כ-ל-ל
ג. ס-ד-ר	ג. ג-ז-ר
ד. ס-ג-ר	ד. ש-מ-ע

ב.

1. א. בניין הפעיל
2. ב. בניין פיעל
3. ד. בניין נפעל
4. ג. בניין קל

תרגיל 16

- נגוב (נ-ג-ב, פיעל)
- הפְּסָקָה (פ-ס-ק, הפעיל)
- שְׁמִירָה (קל)
- שְׁבוּש (פיעל)
- הַסְתַּגְרוּת (התפעל)
- הַפְעֵלָה (הפעיל)

תרגיל 17

1. (1) **נִמְחַק** (משפט I): מ-ח-ק, **נפעל**, **עבר**, **נסתר**
נִמְחַק (משפט II): מ-ח-ק, **קל**, **עתיד**, **מדברים**
שני הפעלים דומים זה לזה בשורש ושונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף
- (2) **נִמְחַק** (משפט I): לְהִמְחִיךָ
נִמְחַק (משפט II): לְמַחֵק
(3) מְחַיֵּקָה
2. (1) **הִקְצִינוּ**: ק-צ-נ, **הופעל**, **עבר**, נסתרים
הִקְצִינוּ: ק-צ-נ, **הפעיל**, **עבר**, נסתרים
שני הפעלים דומים זה לזה בשורש, בזמן ובגוף ושונים זה מזה בבניין
- (2) לְהִקְצִין , הִקְצִנָה
3. (1) **הִשְׁתַּקְּפָה**: ש-ק-פ, התפעל, **עבר**, נסתרת
תִּשְׁקַפְּנָה: ש-ק-פ, הפעיל, **עתיד**, נסתרות
(2) לְהִשְׁקֹף, לְהִשְׁתַּקֵּף, לְהִשְׁקִיף, לְשַׁקֵּף
(3) הִשְׁתַּקְּפוּת, הִשְׁקָפָה, שִׁקּוּף: **הִשְׁתַּקְּפָה**, **תִּשְׁקַפְּנָה**, **מִשְׁקָפִים**.

תרגיל 18

1. א. **עָרְכוּ** (=פועל)
המשותף לצורות הפועל המודגשות האחרות = שם פועל
- ב. **לְגִיס**
ג. תמיכה (שם פעולה) - לְתַמֵּךְ (שם פועל)
ד. (1) **לְהַמְשִׁיךְ**
(2) **עָרְכוּ**
2. א. **בקשה** / **ביטול** = בניין פיעל. שם פועל: לְבַקֵּשׁ / לְבַטֵּל
השתתפות = בניין התפעל. שם פועל: להשתתף **החזיר** = בניין הפעיל. שם פועל: להחזיר
- ב. **יָקַבֵּל**
(1) ק-ב-ל, פיעל
(2) קָבַלָה
(3) קָבִילָה

ג. ההבדל במשמעות בין שני שמות הפעולה:

קבלה = אישור / מתן אפשרות להתמנות עם התלמידים הלומדים במוסד חינוכי כלשהו.

(לדוגמה: הקבלה למסלול הלימודים כרוכה בראיון אישי)

קבילה = תלונה

(לדוגמה: החיילת הגישה קבילה נגד מפקדה).

3. א. (1) **השתבשו** = ש-ב-ש **הצטיינת** = צ-י-נ **יסתייעו** = ס-י-ע
יסתפקו = ס-פ-ק **מצטלמים** = צ-ל-מ **מזדמנים** = ז-מ-נ
(2) התפעל

ב. **השתבשו** = להשתבש, השתבשויות **הצטיינת** = להצטיין, הצטיינות
יסתייעו = להסתיע, הסתייעות **יסתפקו** = להסתפק, הסתפקות
מצטלמים = להצטלם, הצטלמות **מזדמנים** = להזדמן, הזדמנות

ג. - **הצטיינת** = תצטייני **יסתייעו** = תסתיעי **יסתפקו** = תסתפקי
מצטלמים = תצטלמי **מזדמנים** = תזדמני
- **הצטיינת** = אצטין **יסתייעו** = אסתיע **יסתפקו** = אסתפק
מצטלמים = אצטלם **מזדמנים** = אזדמן

תרגיל 19

השורש	הבניין	משמעות הפועל : פעיל או סביל
1. ז-מ-נ	פיעל	סביל
2. כ-ב-ד	פיעל	פעיל
3. ק-צ-ר	התפעל	סביל
4. מ-ש-כ	הפעיל	פעיל
5. ש-ח-ת	הופעל	סביל
6. ש-מ-ר, ל-ק-ח	נפעל, נפעל	סביל, סביל
7. כ-ח-ש	הפעיל	פעיל
8. ג-ב-ל	הופעל	סביל
9. ב-ט-ל	פועל	סביל
10. ש-כ-ר	קל	פעיל
11. ש-כ-ר	נפעל	סביל
12. ב-ט-ח	הופעל	סביל
13. ס-כ-מ	הפעיל	פעיל
14. ס-ד-ר	הופעל	סביל
15. ב-ד-ק	קל	פעיל
16. ס-פ-ר	פועל	סביל
17. ב-ק-ש	פיעל	פעיל
18. כ-ת-ב	נפעל	סביל
19. ס-ג-ר	קל	פעיל
20. ז-ר-ק	נפעל	סביל

(1) לפניך פעלים במשמעות סבילה ולכל אחד כתבנו משמעות פעילה בכל זמן וגוף שבחרנו.

זְמַנְתִּי - זמנתי (בניין קל, עבר, נוכח)

נִזְרַק - נזרקו (בניין קל, עבר נסתרים)

הִשְׁחִיתָה / הִשְׁחִיתָ (בניין הפעיל, עבר, נסתרת / עתיד נסתרת)

נִשְׁמְרוּ - שומרת (בניין קל, הווה, יחידה)

נִלְקַחוּ - לקחתי (בניין קל, עבר, מדבר/ת)

הִגְבַּלָה - גבילו (בניין הפעיל, עתיד, נסתרים)

בִּטְלָתָן - בטלתן (בניין פיעל, עבר, נסתרות)

נִשְׁכָּרָה - שָׁכָרוּ (בניין קל, עבר, נסתרת)
 הִבְטִיחַ - הִבְטִיחַ (בניין הפעיל, עבר, נסתר)
 תִּסְדְּרוּ - הִסְדִּירוּ (בניין הפעיל, עתיד, נסתרים)
 סִפְּרָה - תִּסְפְּרוּ (בניין פיעל, עתיד, נוכחים)
 נִכְתְּבָה - יִכְתֹּב (בניין קל, עתיד, נסתר)

(2) לפניך פעלים במשמעות פעילה ולכל אחד כתבנו משמעות סבילה בכל זמן וגוף שבחרנו.

כָּבְדָנוּ - כִּבְּדוּ (בניין פיעל, עבר, מדברים)
 מִכְּחִישׁ - הִכְחֵשׁ (בניין הופעל, עבר, נסתר)
 שָׁכָרָה - נִשְׁכָּרוּ (בניין נפעל, עבר, נסתרים)
 יִסְפְּמוּ - יִסְפֹּם (בניין הופעל, עתיד, נסתר)
 בָּדְקָה - נִבְדְּקָה (בניין נפעל, עבר, נסתרת)
 מִבְּקָשׁ - מִבְּקֹשׁ (בניין פועל, הווה, יחיד)
 סָגְרָה - נִסְגְּרָה (בניין נפעל, עבר, נסתרת)

תרגיל 20

1. א. (1) רָכַשׁוּ = קל, הִבְרִיחוּ = הפעיל
 (2) משמעות פעילה

ב. צורתו הפעילה של הפועל יִשְׁכֹּר < יִשְׁכִּיר
 דוגמה למשפט: איש העסקים יִשְׁכִּיר נכסיו בתל אביב.

2. א. (1) נִפְתְּחָה = נפעל, נִכְנָס = נפעל
 (2) נִפְתְּחָה = סביל, נִכְנָס = פֻּעַל

ב. צורתו הסבילה של הפועל הִכְנִיסוּ < הִכְנִסוּ
 דוגמה למשפט: הִכְנִסוּ בטקסט שינויים רבים.

תרגיל 21

- א. (1) חָתְמוּ = קל , יִקְבְּלוּ = פיעל , הִסְפִּימוּ = הפעיל , הִכְרִיזוּ = הופעל
 (2) הִכְרִיזוּ (סביל)
 (3) הוחלט
 (4) פעיל
- ב. (1) שם פועל: להפעיל (בניין הפעיל) לשמור (בניין קל) למשוך (בניין קל)
 שם פעולה: הפעלה שמירה משיכה
 (2) פעילה (בניין קל) הַשְׁמְרוֹת (בניין נפעל) המשכה (בניין הפעיל)
- ג. (1) הִסְכֵּם = בניין הפעיל
 (2) * סיכום = בניין פיעל
 * הִסְכֵּם = החלטה שהתקבלה בין שני צדדים או יותר.
 סיכום = תמצית / תיאור קצר וממצה של נושא מסוים (על פי ההקשר במשפט – תמצית של התחקיר הביטחוני)

תרגיל 22

- א. (1) התקין = הפעיל שכן / פסק = קל נגנב / נפרצה = נפעל יקבל = פיעל
 (2) - תִּתְקִין תִּשְׁכַּח / תִּפְסֵק תִּגְנֹב / תִּפְרָץ תִּקְבֹּל
 - אֲתִקֵּין אֲשַׁכַּח / אֲפַסֵּק אֲגַנֹּב / -- אֲקַבֵּל
- ב. (1) פִּעִיל: התקין, שכן, פסק, יקבל
 סָבִיל: נגנב, נפרצה
 (2) סָבִיל: הִתְקַן < כבל של חברת החשמל הִתְקַן בגובה נמוך ונקרע לאחר שמשאית פגעה בו.
 נִפְסַק < המשחק נִפְסַק בשל פציעתו של השחקן.
 פִּעִיל: גָּנַב < האיש גָּנַב שני זוגות אופניים.
 פִּרָץ < הפגין פִּרָץ לחדרו של חבר הכנסת.
- ג. (1) להחזיק = ח-ז-ק, הפעיל / להכניס = כ-נ-ס, הפעיל לשלם = פיעל
 (2) התחזקות (בניין התפעל) / התכנסות (בניין התפעל) / פָּנוּס (בניין פיעל)
 השתלמות (בניין התפעל)
- ד. פריצה < לִפְרֹץ

תרגיל 23

(1) הבניינים: צָבָאוּ = קל, הִקְפִּיד = הפעיל, סִימַתִּי = פיעל, תִּמְלִיץ = הפעיל, הִסְתַּפַּלְתִּי = התפעל
המאפיין את הבניינים האלה = הוראת הבניינים היא פעילה (משמעות: פָּעִיל)

(2) הפועל נִפְגַּע שונה מהפעלים המודגשים בהוראתו / משמעותו. הוראת הבניין של נפגע היא סָבִיל
(נִפְגַּע = בניין נפעל).

(3) לפקוד (בניין קל) < הִפְקִדוֹת (נפעל) הִתְפַּקְדוֹת (התפעל) הִפְקָדָה (הפעיל)

תרגיל 24

1. אֶרְכִּיב	14. אֶסְתַּפֵּר
2. הִתְקִינוֹ	15. גִּדְּלִים
3. עָמְדוּ	16. אֶשְׁמֹר
4. תִּכְנֹן	17. הִקְשִׁיבוּ
5. נִכְבְּלָה	18. בִּדְקַתֶּם
6. תִּרְכֹּשׁ	19. כָּנַס
7. אֶשְׁתַּדֵּל	20. לְבַטֵּל
8. הִדְגִּישָׁה	21. נוֹשַׁכְתָּ
9. יִכְלֹתִי	22. אוֹכְפִים
10. כָּתַב	23. לְסַפֵּר
11. הִבְדִּיל	24. אֶשָּׂאב
12. נִתְפַּס	25. יִדְפֹּק
13. לְהַכְתִּיב	26. הִמְשִׁכְתִּיו

- 1.** א. גשור = ג-ש-ר, השאר: ר-ג-ש
 ב. הפסקה = פ-ס-ק, השאר: ס-פ-ק
 ג. דקור = ד-ק-ר, השאר: ר-ק-ד
 ד. החלמה = ח-ל-מ, השאר: ל-ח-מ
- 2.** א. התפנקות = פ-נ-ק, השאר: נ-פ-ק
 ב. מתחם = ת-ח-מ, השאר: מ-ת-ח
 ג. מזכרה = ז-כ-ר, השאר: ר-כ-ז
 ד. הפסד = פ-ס-ד, השאר: ד-פ-ס
- 3.** א. הכשרה = כ-ש-ר, השאר: ש-כ-ר
 ב. לגימה = ל-ג-מ, השאר: ג-מ-ל
 ג. נביחה = נ-ב-ח, השאר: ב-ח-נ
 ד. המלצה = מ-ל-צ, השאר: צ-ל-מ
- 4.** א. מלקט = ל-ק-ט, השאר: ק-ל-ט
 ב. מחבט = ח-ב-ט, השאר: ב-ט-ח
 ג. הגלדה = ג-ל-ד, השאר: ד-ל-ג
 ד. סרוג = ס-ר-ג, השאר: ג-ר-ס
- 5.** א. נקור = נ-ק-ר, השאר: ק-ר-נ
 ב. עכור = ע-כ-ר, השאר: כ-ר-ע
 ג. רמיסה = ר-מ-ס, השאר: מ-ס-ר
 ד. רגיש = ר-ג-ש, השאר: ש-ג-ר
- 6.** א. לכבס = כ-ב-ס, השאר: ס-ב-כ
 ב. מעשן = ע-ש-נ, השאר: ש-ע-נ
 ג. קבורה = ק-ב-ר, השאר: ר-ב-ק
 ד. בחירה = ב-ח-ר, השאר: ר-ח-ב
- 7.** א. לגרב = ג-ר-ב, השאר: ב-ר-ג
 ב. שקדן = ש-ק-ד, השאר: ק-ד-ש
 ג. מפרך = פ-ר-צ, השאר: צ-פ-ר
 ד. פרוסה = פ-ר-ס, השאר: ס-פ-ר
- 8.** א. רביצה = ר-ב-צ, השאר: צ-ב-ר
 ב. הפרזה = פ-ר-ז, השאר: ז-פ-ר
 ג. דורס = ד-ר-ס, השאר: ס-ד-ר
 ד. בלש = ב-ל-ש, השאר: ש-ל-ב
- 9.** א. השבחה = ש-ב-ח, השאר: ח-ש-ב
 ב. מזמר = ז-מ-ר, השאר: ר-מ-ז
 ג. פרוז = כ-ר-ז, השאר: ז-כ-ר
 ד. שריקה = ש-ר-ק, השאר: ק-ש-ר
- 10.** א. פתרון = פ-ת-ר, השאר: ר-ת-פ-ר
 ב. משלב = ש-ל-ב, השאר: ב-ש-ל
 ג. שחיקה = ש-ח-ק, השאר: ק-ח-ש-ק
 ד. תחליב = ח-ל-ב, השאר: ב-ח-ל
- 11.** א. בדור = ב-ד-ר, השאר: ר-ד-ב-ר
 ב. משמר = ש-מ-ר, השאר: ר-ש-מ
 ג. נפוק = נ-פ-ק, השאר: ק-פ-נ-ק
 ד. הסתפקות = ס-פ-ק, השאר: ק-פ-ס-ק
- 12.** א. שמחה = ש-מ-ח, השאר: ח-מ-ש-ח
 ב. להגמר = ג-מ-ר, השאר: ר-מ-ג-ר
 ג. חלוץ = ח-ל-צ, השאר: צ-ל-ח-צ
 ד. הקפדה = ק-פ-ד, השאר: ד-פ-ק-ד

תרגיל 26

שורש	בניין	גוף	זמן / דרך
1. פ-ל-ס-פ	התפעל	נוכח	עתיד
2. ש-כ-פ-ל	פיעל	מדבר/ת	עבר
3. ת-ח-ק-ר	פועל	נסתרת	עבר
4. כ-ר-ב-ל	פועל	נסתרים	הווה
5. צ-פ-צ-פ	פיעל	נסתר	עתיד
6. ת-מ-צ-ת	פיעל	נוכח	ציווי
7. ע-ר-ב-ב	התפעל	נסתרים	עתיד
8. ת-כ-נ-נ	פועל	נסתרת	הווה
9. ת-ק-ת-ק	פיעל	נסתרים	הווה
10. ת-ס-כ-ל	פועל	נסתרים	עתיד
11. ד-ל-ד-ל	פיעל	נסתרת	עבר
12. ע-ב-ר-ת	פועל	נסתר	עתיד
13. ד-ל-ד-ל	התפעל	נסתרים	הווה
14. ש-ל-ש-ל	התפעל	נסתרים	עתיד
15. ש-כ-נ-ע	פועל	מדברים	הווה
16. צ-מ-ר-ר	התפעל	מדבר/ת	עתיד
17. א-ל-ת-ר	פיעל	נסתרים	עבר
18. ש-ע-ב-ד	התפעל	נוכחות/נסתרות	עתיד
19. ע-ר-ע-ר	פיעל	נוכח	ציווי

תרגיל 27

1. I. ת-ד-ר-כ, פיעל, עבר

II. ת-ד-ר-כ, פיעל, עבר

III. ת-ד-ר-כ, פיעל, **ציווי**

הפועל במשפט III יוצא דופן מבחינת הזמן

2. I. ט-ש-ט-ש, **התפעל**, עבר

II. ט-ש-ט-ש, פועל, עבר

III. ט-ש-ט-ש, פועל, עבר

הפועל במשפט I יוצא דופן מבחינת הבניין

3. I. ק-ש-ק-ש, פיעל, הווה

II. **ש-ק-ש-ק**, פיעל, הווה

III. ק-ש-ק-ש, פיעל, הווה

הפועל במשפט II יוצא דופן מבחינת השורש

4. I. ב-ל-ב-ל, **התפעל**, עתיד

II. ב-ל-ב-ל, פיעל, עתיד

III. ב-ל-ב-ל, פיעל, עתיד

הפועל במשפט I יוצא דופן מבחינת הבניין

תרגיל 28

1. (1) ז-ע-ז-ע

(2) I. התפעל, II. פיעל

2. (1) ת-ג-ב-ר

(2) I. פועל, II. פיעל

3. (1) ת-ק-צ-ר

(2) I. פיעל, II. פועל

4. (1) ע-ר-ב-ב

(2) I. התפעל, II. פועל

5. (1) ת-ק-ש-ר

(2) I. פועל, II. פיעל

6. (1) ט-פ-ט-פ

(2) I. פיעל, II. פועל

7. (1) צ-ל-צ-ל

(2) I. התפעל, II. פיעל

תרגיל 29

(1)

– ש-ח-ר-ר

– א-מ-ל-ל

– ג-ל-ג-ל

– א-ת-ג-ר

(2) מְשַׁחֵר = מְתַגַּלְגֵּל = בניין התפעל

(3) יִאֲתָר = בניין פיעל

דוגמה למשפט: המורה יִאֲתָר את תלמידיו באמצעות חידות.

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. ע-ר-ע-ר	פיעל	לְעַרְעַר	עֲרֵעוּר
2. א-כ-ז-ב	התפעל	לְהִתְאַכְזֹב	הִתְאַכְזְבוּת
3. ב-ז-ב-ז	פועל		
4. ק-ש-ק-ש	פיעל	לְקַשֵּׁשׁ	קִשְׁקוּשׁ
5. ח-ל-ח-ל	פיעל	לְחַלֵּחַ	חִלְחוּל
6. ת-ס-ב-כ	פועל		
7. ת-ס-ב-כ	פיעל	לְתַסְבֵּךְ	תִּסְבְּוֹךְ
8. ח-ש-מ-ל	התפעל	לְהִתְחַשְּׁמַל	הִתְחַשְּׁמְלוּת
9. ש-פ-ש-פ	התפעל	לְהִשְׁתַּפְּשֹׁף	הִשְׁתַּפְּשׁוּת
10. ש-פ-ש-פ	פיעל	לְשַׁפֵּשֵׁף	שִׁפְשׁוּף
11. צ-ח-צ-ח	פועל		
12. צ-מ-ר-ר	התפעל	לְהִצְטַמֵּר	
13. א-כ-ס-נ	פיעל	לְאַכֵּסֵן	אִכְסוּן
14. כ-ר-ב-ל	התפעל	לְהִתְכַּבֵּל	הִתְכַּבְּלוּת

שם פועל מאותו בניין	שם פעולה מאותו בניין	שם פועל מבניין אחר	שם פעולה מבניין אחר
1. למסחר	מסחר	להתמסחר	התמסחרות
2. לגלגל	גלגול	להתגלגל	התגלגלות
3. להסתננר	הסתננות	לסנור	סנור
4. להסתכסך	הסתכסכות	לסכסך	סכסוך
5. להתארגן	התארגנות	לארגן	ארגון
6. להתפרסם	התפרסמות	לפרסם	פרסום
7. לשרבב	שרבוב	להשתרבב	השתרבבות
8. להתבלבל	התבלבלות	לבלבל	בלבול
9. להתמרמר	התמרמרות	למרמר	מרמור
10. לנדנד	נדנד	להתנדנד	התנדנדות
11. לערבב	ערבוב	להתערבב	התערבבות
12. להתאשפז	התאשפזות	לאשפז	אשפוז
13. לברבר	ברבור	להתברבר	התברברות
14. להסתלסל	הסתלסלות	לסלסל	סלסול
15. לדלדל	דלדול	להדלדל	הדלדלות

תרגיל 32

1. א. (1) * יִכְשְׁשׁוּ = כ-ש-כ-ש
* ש-כ-ש-כ

(2) פיעל

(3) מְשַׁכְּשְׁכִים / שְׁכָּשְׁכוּ = לְשַׁכְּשֵׁךְ, שְׁכָּשׁוּךְ יִכְשְׁשׁוּ = לְכַשְׁשׁ, כְּשָׁשׁוּשׁ

(4) כְּשָׁשׁוּה

ב. (1) בבניין

(הסבר: מְשַׁכְּשְׁכִים = ש-כ-ש-כ, פיעל, הווה יִכְשְׁשׁוּ = כ-ש-כ-ש, פיעל, עתיד

שְׁכָּשְׁכוּ = ש-כ-ש-כ, פיעל, עבר הִשְׁתַּכְּשָׁה = ש-כ-ש-כ, **התפעל**, עבר)

(2) תִּשְׁתַּכְּשֵׁךְ

(3) לְהִשְׁתַּכְּשֵׁךְ, הִשְׁתַּכְּשָׁה

2. (1) סביל

(2) פ-ר-ס-מ, פיעל

3. א. (1) ח-ר-ח-ר

הִתְרַחֲחוּ = התפעל רַחֲחָה = פיעל

(2) לְרַחֲחַ, רַחֲחוּ

ב. שם פועל

4. א. (1) צ-מ-צ-מ

תִּצְמָצַם = פועל צִמְצַמְתָּ = פיעל מִצְטַמְצָמִת = התפעל

תִּצְמָצַמְנָה = פיעל

(2) צִמְצַמְתָּ / תִּצְמָצַמְנָה = לְצַמֵּץ, צִמְצוּם מִצְטַמְצָמִת = לְהִצְטַמֵּץ / הִצְטַמְצָמוּת

(בבניין פועל אין שם פועל ואין שם פעולה)

(3) * צִמְצַם

* הִצְטַמְצָם!

(4) דוגמה למשפטים: הרוטב צִמְצַם והפך לסמיך.

הִצְטַמְצָם הוצאותיד!

ב. (1) בשורש

(הסבר: תִּצְמָצַם = צ-מ-צ-מ, פועל, עתיד צִמְצַמְתָּ = צ-מ-צ-מ, פיעל, עבר

מִצְטַמְצָמִת = צ-מ-צ-מ, התפעל, עתיד תִּצְמָצַמְנָה = צ-מ-צ-מ, פיעל, עתיד

תִּמְצָצוּ = **צ-מ-צ**, פיעל, עתיד)

- (2) * למצמץ, מצמוץ
* משפט: כדאי למצמץ כאשר עובדים מול מסך המחשב.

5. א. ע-נ-י-נ
תעניין = פיעל מתעניינים = התפעל ענינו = פיעל מענינת = פועל
ב. (1) ענין
(2) התעניין!
ג. דוגמה למשפטים: הנושא של הספר ענין אותי, לכן רכשתי את הספר.
התעניין באקטואליה!

6. א. (1) * אתאכסן
* להתאכסן
משפט: תכננו להתאכסן בבית ידידים בזמן ביקורנו בצפון הארץ.
(2) פועל, הוראת הבניין: סביל.
ב. (1) בבנין
(הסבר: התאכסנתי = א-כ-ס-נ, התפעל, עבר אכסנו = א-כ-ס-נ, פועל, עבר
אכסנה = א-כ-ס-נ, **פיעל**, עבר
(2) לאכסן, אכסון

תרגיל 33

1. א.
— עִדְפוֹן
— הִסְתַּלְסְלוּת
— שְׁקָלוֹל
— לְקָלוֹף
ב. (1) לְהִסְתַּלְסֵּל (בניין התפעל)
(2) פָּעִיל

2.

פָּעִיל	סָבִיל
טִלְטֵלוּ	תִּטְלָטֵל
טִלְטֵל	טִלְטָלָה

תרגיל 34

- א.** קבוצה 1 : I. ת-פ-ק-ד, פיעל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : פה"פ
II. פ-ק-ד, קל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : תחילית זמן עתיד
- קבוצה 2 : I. ג-מ-ל, קל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : תחילית זמן עתיד
II. ת-ג-מ-ל, פיעל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : פה"פ
- קבוצה 3 : I. ח-ז-ק, הופעל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : תחילית זמן עתיד
II. ת-ח-ז-ק, פועל תפקידה הדקדוקי של התי"ו : פה"פ
- ב.** קבוצה 1 : I. מ-ח-ז-ר, פיעל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : פה"פ
II. ח-ז-ר, פיעל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : תחילית זמן הווה
- קבוצה 2 : I. ח-ז-ר, פועל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : תחילית זמן הווה
II. מ-ח-ז-ר, פועל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : פה"פ
- קבוצה 3 : I. ק-ס-מ, הפעיל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : תחילית זמן הווה
II. מ-ק-ס-מ, פיעל תפקידה הדקדוקי של המ"ם : פה"פ

תרגיל 35

- 1.** זוג 1 : שורש משותף : ת-ר-ג-מ
- פיעל, משמעות הבניין : פָּעִיל
- פועל, משמעות הבניין : סָבִיל
- זוג 2 : שורש משותף : ש-י-פ
- פיעל, משמעות הבניין : פָּעִיל
- פועל, משמעות הבניין : סָבִיל
- זוג 3 : שורש משותף : א-ר-ג-נ
- פועל, משמעות הבניין : סָבִיל
- פיעל, משמעות הבניין : פָּעִיל

2. קבוצה 1: - פ-ג-ע, נפעל
 - ש-ק-ל-ל, פועל
 - נ-ע-ל, קל

המשמעות המשותפת של הפעלים: סבילה (הוראת הבניין: סביל)

- קבוצה 2: - ש-ט-פ, קל
 - ד-ק-ל-מ, פיעל
 - א-כ-ל-ס, התפעל
 - ז-ה-ר, נפעל

המשמעות המשותפת של הפעלים: פעילה (הוראת הבניין: פעיל)

תרגיל 36

- א.
 - (2) תגבר
 - (1) תגברה
 ב. (2) שורש: ג-ב-ר < תפקידה הדקדוקי של התי"ו: תחילית זמן עתיד
 (1) שורש: ת-ג-ב-ר < תפקידה הדקדוקי של התי"ו: פה"פ

תרגיל 37

1. א. (1) נפנפו, נושקים
 (2)

תחילית זמן עתיד/ גוף מדברים	תחילית בניין נפעל
נשפין, נקצץ	נקשרה

- ב. (1) I. מ-ח-צ, נפעל, עבר, נסתר
 II. מ-ח-צ, קל, עתיד, מדברים
 שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף

- (2) I. נ' תחילית של בניין נפעל
 II. נ' תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים

- (3) I. להמחץ
 II. למחץ

(4) I. סביל

II. פעיל

2. א. (1) תי"ו שורשית בפועל תפקדו (ת-פ-ק-ד) משפט I.
תפקידה של התי"ו בפעלים האחרים: תחילית של זמן עתיד

(2) שורש ובניין:

I. ת-פ-ק-ד, פיעל

II. פ-ק-ד, קל

III. פ-ק-ד, קל

IV. פ-ק-ד, פיעל

(3) * מתפקדת

* פוקדת

ב. המשותף: שורש, בניין, זמן וגוף (פ-ק-ד, קל, עתיד, נסתרת)
השוני מבחינת המשמעות: בצורת קשה תפקד < הבצורת הגיעה באורח בלתי צפוי
הקצינה תפקד על < לצוות, לתת פקודה

3. א. (1) תי"ו שורשית בפעלים: תרגלו (ת-ר-ג-ל) ; תרגלו (ת-ר-ג-ל)
תפקידה של התי"ו בפעלים האחרים: תחילית של זמן עתיד

(2) שורש ובניין:

I. ת-ר-ג-ל, פיעל

II. ר-ג-ל, התפעל

III. ר-ג-ל, הפעיל

IV. ת-ר-ג-ל, פועל

ב. תרגלו = פעיל ; תרגלו = סביל

ג.

I. מתרגלים

II. מתרגלות

III. מרגילות

IV. מתרגלים

4. א. (1) תִּזְמְנוּ (משפט I), תִּזְמְנוּ < שורש: ת-ז-מ-נ

תפקידה של התי"ו בפעלים האחרים: תחילת של זמן עתיד

(2) מִתְזַמֵּן

(3) מִזְמֵן

(4) תִּזְמְנוּ = לְתַזְמֵן, תִּזְמֵן, תִּזְמְנָה = לְהִזְמִין, הִזְמִין

(5) תִּזְמְנוּ = ת-ז-מ-נ, פועל, עבר, נסתרים תִּזְמְנוּ = ת-ז-מ-נ, פועל, עבר, נסתרים

שני הפעלים דומים זה לזה בשורש, בזמן ובגוף ושונים בבניין.

ב. (1) המשותף לשני הפעלים: שורש וזמן

תִּזְמֵן < ז-מ-נ, פועל, עתיד, נסתרת

תִּזְמְנָה < ז-מ-נ, הפעיל, עתיד, נוכחות

השוני מבחינת המשמעות:

תִּזְמֵן: סיפק דבר מה, הביא משהו (הפגישה סיפקה / הביאה להצעת עבודה).

תִּזְמְנָה: להזמין מישהו לבוא למקום מסוים / להשתתף באירוע...

(2) תִּזְמֵן (משמעות הבניין: סביל. משמעות הבניין של תִּזְמֵן: פעיל)

תרגיל 38

1. (1) מ-ל-כ-ד

(2) מְכַתְּרוֹת (בניין פועל)

2. (1) ס-ק-ר-נ

(2) תִּכְכְּתְּרָנָה (בניין פועל)

3. (1) ק-צ-ר

(2) שְׁקָלִי (בניין קל)

4. (1) ת-ח-ק-ר

(2) תִּמְצְתּוּ (בניין פועל)

5. (1) פ-נ-מ

(2) הִכְחִיל (בניין הפעיל)

6. (1) ש-ח-ק

(2) הִפְשֵׁל (בניין נפעל)

7. (1) צ-ל-מ
(2) יִתְבַּלְבֵּל (בניין התפעל)

8. (1) מ-ס-ח-ר
(2) סֵלְקֵנוּ (בניין פועל)

9. (1) צ-ב-ר
(2) יִזְדַּקְרוּ (בניין התפעל)

תרגיל 39

1. א. (1) פעלים הפותחים בנ"ן שורשית: נִצַּץ, נִמְנֵמוּ, נִגְנָה
(2)

נ" תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים	נ" תחילית של בניין נפעל
נִצַּח נִלְעַס	נִמְנַע נִרְגַּשׁת נִקְנַסוּ

- ב. (1) אֶצְנַח, אֶנְמַנֵּם
(2) נִצַּץ (בניין פיעל) < לִנְצֹץ, נִצְנוץ / נִגְנָה (בניין פיעל) < לִנְנוּ, נִגּוּן
נִמְנַמוּ (בניין פיעל) < לִנְמֹנֵם, נִמְנוּם
נִמְנַע (בניין נפעל) < לְהִמְנוֹעַ, הִמְנוּעוֹת
נִלְעַס (בניין קל) < לְלַעֵס, לְעִיסָה

2. א. (1) מִכְרָר = כ-ר-כ-ר, פיעל, הווה, נסתר
כְּרוּכָה = כ-ר-כ, קל, הווה, נסתרת
(2) מִכְרָר < לְכַרֵּר
כְּרוּכָה < לְכַרֵּךְ

- ב. ההבדלים במשמעות:
תְּכַרֵּךְ את < לקשור מסביב למשהו, לעטוף דבר מה בבד.
כְּרוּכָה בהתחייבות < מלווה ב..... מצריך / מחייב

3. א. תחזקנה - תפקידה הדקדוקי של התייו: תחילית של זמן עתיד (שורש: ח-ז-ק)

תחזקנה - תפקידה הדקדוקי של התייו: פה"פ (שורש: ת-ח-ז-ק)

ב. פעיל

ג. (1) אחזק, אתחזק

(2) תחזקנה = לחזק, חזק

תחזקנה = לתחזק, תחזוק

4. א. (1) תדלקה = ת-ד-ל-ק

(2) ד-ל-ק

ב. (1) סביל

(2) הדלקה / תדלקה

ג. I. לרדוף אחר מישהו

II. להאיר

5. א. (1) דלדול / תפעול / התאגרפות

(2) מצחצח

משמעות הבניין: סביל

ב. השורש של הפעלים בסעיף (1) הוא שורש בן 4 אותיות = שורש מרובע

(ד-ל-ד-ל, צ-ח-צ-ח, ת-פ-ע-ל, א-ג-ר-פ)

הפועל מרעיפה שורשו בן 3 אותיות (ר-ע-פ)

תרגיל 40

השורש	הבניין	הגוף	הזמן / הדרך
	פיעל	נוכחים	עתיד
		נוכחים	ציווי
	קל	נוכחים	ציווי
צ-י-ד	התפעל	נוכחים	ציווי
ק-פ-ד	הפעיל	נוכחים	ציווי

(1) הגוף - נוכחים (אתם)

(2) התגנדרו לפני יציאתכם מהבית!

תרגיל 41

- א. (1) **מְחִילָה** < תפקיד המ"ם = פה"פ (שורש: מ-ח-ל)
(2) תפקיד של האות מ"ם הראשונה במילים המודגשות האחרות: תחילית זמן הווה (בינוני).
(3) **מְדַרִּיךְ**: ד-ר-כ ; **מְחִילָה**: מ-ח-ל ; **מְתַאֲמָנִים**: א-מ-נ ; **מְאָגְדוֹת**: א-ג-ד
ב. **מְחָשׁוֹב**: מ-ח-ש-ב ; **תְּחוּמִּים**: ת-ח-מ

תרגיל 42

1. א. יוצא דופן: ח-ז-ק, משותף : ת-ח-ז-ק	3. א. יוצא דופן: מ-ח-ש-ב, משותף : ח-ש-ב
ב. יוצא דופן: ח-מ-צ, משותף : ח-מ-צ-נ	ב. יוצא דופן: ר-ב-ר-ב, משותף : ש-ר-ב-ב
ג. יוצא דופן: ת-ג-ב-ר, משותף : ג-ב-ר	ג. יוצא דופן: ק-ל-ל, משותף : ק-ל-ק-ל
ד. יוצא דופן: מ-צ-מ-צ, משותף : צ-מ-צ-מ	ד. יוצא דופן: ת-ס-כ-ל, משותף : ס-כ-ל
-
2. א. יוצא דופן: ע-ר-ב-ל, משותף : ב-ע-ר	4. א. יוצא דופן: פ-ק-ד, משותף : ת-פ-ק-ד
ב. יוצא דופן: ס-ק-ר, משותף : ס-ק-ר-נ	ב. יוצא דופן: ת-ד-ל-ק, משותף : ד-ל-ק
ג. יוצא דופן: מ-ל-כ-ד, משותף : ל-כ-ד	ג. יוצא דופן: ש-ד-ר, משותף : ד-ר-ש
ד. יוצא דופן: ש-א-ל, משותף : ת-ש-א-ל	ד. יוצא דופן: ח-ז-ר, משותף : מ-ח-ז-ר

תרגיל 43

- א. (1) **מוֹרְדִים**
(2) תפקיד של האות מ"ם במילה **מוֹרְדִים** הוא פה"פ (מ-ר-ד)
תפקיד האות מ"ם במילים **האחרות** הוא מ' תחילית של זמן הווה (בינוני)
ב. לְהִתְאַמֵּץ, הִתְאַמָּה
דוגמה למשפט: יש **להתאמץ** את צורת הלמידה למאה ה-21.
דוגמה למשפט: קיימת **התאמה** מלאה בין המבנה הארגוני לבין החלוקה ליחידות עסקיות.
ג. פועל: סִדְרָתִי
סִדְרָתִי את החדר לפני השינה.
ד. עוֹסֶקֶת
(1) ע-ס-ק
(2) הִתְעַסְקֵנִי

תרגיל 44

1. מְכַרְבֵּל
2. פְּרָנֶס
3. אֶתְמַצֵּת
4. תִּכְפֹּתֶר
5. אֶקְלֶקֶל

תרגיל 45

1. א. (1) שם העצם שהמ"ם בו יוצאת דופן מבחינת תפקידה במילה < מְקוֹד > תפקידה פה"פ.
(2) התפקיד המשותף של המ"ם בשאר השמות < תחילית
 - ב. מְחַשֵּׁב: ח-ש-ב ; מְאֹרֵר: א-ו-ר-ר ; מְשַׁאֵל: ש-א-ל ; מְקוֹד: מ-ק-ד
 - ג. (1) לְבַלְבֵּל
(2) הִתְקִין
2. (1) הפועל שהאָלף בו יוצאת דופן מבחינת תפקידה במילה < אֶסְמִס (ס-מ-ס) >
תפקידה: תחילית של זמן עתיד
 - (2) התפקיד המשותף של האָלף בשני השמות הנותרים < פה"פ >
(אֶסְרוּ: א-ס-ר ; אֶבְטְחוּ: א-ב-ט-ח)

תרגיל 46

- א.
1. (1) א-ל-מ-נ	3. (1) צ-נ-ז-ר	5. (1) ס-י-ד	7. (1) ג-ר-ב
(2) אֶלְמָן	(2) צְנֻזָּרָה	(2) סִיד	(2) גָּרַב
-
2. (1) כ-י-ס	4. (1) ס-נ-ג-ר	6. (1) ח-ש-מ-ל	8. (1) א-ק-ל-מ
(2) כִּיס	(2) סִנְגוֹר	(2) חֲשָׁמַל	(2) אֶקְלִים
- ב.
1. מְסַנֵּן = ס-ג-נ-נ	3. מְנַיֵּן = נ-י-ל-נ	5. אֶרְגָּנָה = א-ר-ג-נ
2. הֶצֵּפִין = צ-פ-נ	4. יִסְבֹּסֵד = ס-ב-ס-ד	6. הִפְגִּיז = פ-ג-ז

תרגיל 47

שם עצם (מאותה משפחה)	השורש של שם העצם שורש ראשוני (מקורי)	שורש תנייני (שורש חדש)	מילה / פועל חדש בעל שורש תנייני <u>הערה</u> : כל אחד יכול לבחור בניין, גוף וזמן
			יתרגל / מתרגלת
			מתחמשים
			סקרנו / יסקרנו
			אתכנת / יתכנת / תכנות
		א-כ-ז-ב	נאכזב / מאכזבות
	ח-ק-ר		יתחקרו / תחקרה
מחשב			ממחשב / מחשוב
תחזיקה			תחזק, מתחזק, לתחזק
אבחנה		א-ב-ח-נ	
	ח-ש-ב	ח-ש-ב-נ	
תקשרת	ק-ש-ר	ת-ק-ש-ר	
מספר	ס-פ-ר		ממספר / מספור / ממספר
תפקיד	פ-ק-ד		תפקוד / נתפקד
אזכרה	ז-כ-ר	א-ז-כ-ר	
	ב-ט-ח		מאבטחים / יאבטח
		ע-צ-ב-נ	מעצבנות / יעצבן
מלכדת			מלכוד / ימלכדו / ממלכד
	ס-ח-ר	מ-ס-ח-ר	ימסחר / מסחור / ימסחר

תרגיל 48

1. שורש גזור שם
2. שורש גזור שם
3. שורש תנייני
4. שורש גזור שם
5. שורש תנייני
6. שורש גזור שם
7. שורש גזור שם
8. שורש תנייני
9. שורש גזור שם
10. שורש תנייני
11. שורש גזור שם
12. שורש תנייני

הסבר 12. (שורש ראשוני: מ-ח-ר, שם העצם: תמחיר, שורש תנייני: ת-מ-ח-ר)

תרגיל 49

א. שורש תנייני: ת-מ-ר-צ. דרך היווצרותו < שורש ראשוני: מ-ר-צ. שם עצם: תַּמְרִץ

גזור שם: שורש: א-ק-ל-מ. שם העצם ממנו נגזר: אֶקְלִים

שורש תנייני: ת-ג-מ-ל. דרך היווצרותו < שורש ראשוני: ג-מ-ל. שם עצם: תַּגְמֹל

גזור שם: שורש: פ-ט-ר-ל. שם העצם ממנו נגזר: פְּטָרֹל

שורש תנייני: ת-ג-מ-ל. דרך היווצרותו < שורש ראשוני: ג-מ-ל. שם עצם: תַּגְמֹל

ב. I.

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם	השורש של שם העצם	מסקנה
מִסְנָדָל	ס-נ-ד-ל	סִנְדָּל	ס-נ-ד-ל	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>

II.

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם מאותה משפחה	שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
יְתַמְרֶצוּ	ת-מ-ר-ץ	תַּמְרִץ	מ-ר-צ	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

III.

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם	השורש של שם העצם	מסקנה
מִכְפָּתָר	כ-פ-ת-ר	כִּפְתֹּר	כ-פ-ת-ר	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>

IV.

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם מאותה משפחה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
מִסְחֹר	מ-ס-ח-ר	מִסְחָר	ס-ח-ר	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

תרגיל 50

1. (1) + (2)

זוג 1 הכפלת שתי האותיות הראשונות $\text{גמ} + \text{גמ} = \text{ג-מ-ג-מ}$; $\text{הד} + \text{הד} = \text{ה-ד-ה-ד}$

זוג 2 הוספת האות ש' לשורש קיים $\text{ש} + \text{כ-פ-ל} = \text{ש-כ-פ-ל}$; $\text{ש} + \text{ד-ר-ג} = \text{ש-ד-ר-ג}$

זוג 3 שורש גזור שם

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם	השורש של שם העצם	מסקנה
מְנַטֵּל	נ-ט-ר-ל	נִיטָרָלִי (שאול מהלועזית)	נ-ט-ר-ל	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם	השורש של שם העצם	מסקנה
מְנִילָן	נ-י-ל-נ	נִילֹן (שאול מהלועזית, מאנגלית)	נ-י-ל-נ	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>

זוג 4 שורש תנייני

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם מאותה משפחה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
אֶזְכֹּר	א-ז-כ-ר	אֶזְכָּרָה	ז-כ-ר	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם מאותה משפחה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
תִּפְקֹד	ת-פ-ק-ד	תִּפְקִיד	פ-ק-ד	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

2. (1) השמות שהשורשים שלהם הם שורשים תנייניים: לְתַגְבֵּר, מְרַבֵּז, לְתַזְמֵר

בְּזָבִז, לְטַמְטֵם (הכפלת שתי האותיות הראשונות), נְטָרוֹל (גזור שם)

(2) הסבר דרך ההיווצרות של השמות (עליך לבחור שם אחד):

מסקנה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	שם עצם מאותה משפחה	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>	ג-ב-ר	תַּגְבֵּרַת	ת-ג-ב-ר	לְתַגְבֵּר

מסקנה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	שם עצם מאותה משפחה	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>	ר-כ-ז	מְרַבֵּז	מ-ר-כ-ז	מְרַבֵּז

מסקנה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	שם עצם מאותה משפחה	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>	ז-מ-ר	תַּזְמִירַת	ת-ז-מ-ר	לְתַזְמֵר

3. (1) השמות שהשורשים שלהם הם גזורי שם: הַלְשָׁנָה, לְפָרִינס, הַתְאָגְרָפוֹת

לְכַדְדֵר (הכפלת האות האחרונה), טְפָטוּף (הכפלת שתי האותיות הראשונות), לְמַזְעֵר (תנייני)

(2) הסבר דרך ההיווצרות של השמות (עליך לבחור שם אחד):

מסקנה	השורש של שם העצם	שם עצם	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>	ל-ש-נ	לְשׁוֹן	ל-ש-נ	הַלְשָׁנָה

מסקנה	השורש של שם העצם	שם עצם	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>	פ-ר-נ-ס	פְּרִינְסָה	פ-ר-נ-ס	לְפָרִינס

מסקנה	שם העצם של השורש	שם עצם	שורש המילה	המילה הנתונה בשאלה
השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש גזור שם</u>	א-ג-ר-פ	אָרָף	א-ג-ר-פ	הַתְּאָרְפוֹת

תרגיל 51

השורש	הבניין	הגוף (לפי ההקשר במשפט)
1. נ-ב-ע	הפעיל	נסתרים
2. נ-ז-ק	הפעיל	נסתרות
3. נ-ש-ג	הופעל	נסתרים
4. י-צ-ג	הופעל	נסתרות
5. נ-צ-ל	הפעיל	נוכחות
6. י-צ-ב	הפעיל	נסתרים
7. נ-ש-א	נפעל	נסתרים
8. נ-ד-ח	הופעל	נסתר
9. י-צ-ג	הפעיל	נסתרות
10. נ-ת-ק	נפעל	נסתרים
11. נ-ג-ע	קל	נוכחות
12. נ-ת-כ	הופעל	נסתרת
13. נ-ש-ג	הפעיל	נוכח
14. י-צ-ע	הפעיל	מדבר/ת
15. נ-ת-ז	הופעל	נסתרת
16. נ-ג-ש	הפעיל	נסתרים
17. י-צ-ק	קל	מדברים

השורש	הבניין	הגוף (לפי ההקשר במשפט)
18. נ-י-ד	התפעל	נסתרים
19. נ-ק-ד	פיעל	נסתרת
20. נ-ז-ק	נפעל	נסתרת
21. נ-ש-א	נפעל	נסתרות
22. י-צ-ת	הפעיל	נסתרים
23. נ-כ-ר	הפעיל	מדברים
24. נ-כ-ר	הפעיל	נוכחת
25. נ-פ-ל	הופעל	נסתרות
26. נ-ט-ש	קל	מדבר/ת
27. י-צ-ב	הפעיל	נוכח
28. נ-ט-ע	קל	נסתרים
29. נ-ס-ק	הופעל	נסתרת
30. נ-ג-ש	נפעל	מדבר/ת
31. י-צ-ת	הופעל	נסתרת
32. ל-ק-ח	קל	מדברים
33. נ-ת-נ	נפעל	נסתרת
34. נ-ג-ד	הפעיל	נוכחת

תרגיל 52

1. מַסְעִים	9. תַּצַּע
2. יִנְבְּטוּ	10. תִּטַּל
3. תִּשְׁיֵל	11. נִכַּר
4. נִדְּחוּת	12. תִּתֵּר
5. תִּשְׁק	13. יִבִּיט
6. תַּצְבֵּנָה	14. יוֹצְרוֹת
7. נִתְנָה	15. יִתְנַקֵּז
8. אֲצִיג	

השורש	הבניין	שם הפועל	שם הפעולה
1. י-צ-ג	הפעיל	לְהַצִּיג	הַצָּגָה
2. נ-ת-כ	הפעיל	לְהַתִּיד	הַתָּכָה
3. נ-ת-ק	נפעל	לְהִתְקַק	הִתְקַקוּת
4. י-צ-ע	הפעיל	לְהַצִּיעַ	הַצָּעָה
5. נ-ש-ק	הפעיל	לְהַשִּׁיק	הַשָּׂקָה
6. נ-ב-ט	הפעיל	לְהַבִּיט	הַבָּטָה / הַבָּטָה
7. י-צ-ר	קל	לְצַר	יְצִירָה
8. י-ז-ע	הפעיל	לְהַזְעֵק	הַזָּעָה
9. נ-צ-ל	נפעל	לְהִנָּצַל	הִנָּצְלוּת
10. נ-פ-ל	קל	לְנַפֵּל	נְפִילָה
11. נ-ת-ז	הפעיל	לְהַתִּיז	הַתִּיזָה

(1) מגזרת חפ"נ בחרתי את הפעלים: תַּפְּלִי , אֶנְצַל , הַשְׁקֵתִי , יִתְקוּ
שם פועל מאותו השורש, אך בבניין אחר:
 לְהַפִּיל (הפעיל) / לְהִתְנַפֵּל (התפעל) , לְהִתְנַצֵּל (התפעל) , לְהִתְנַשֵּׁק (התפעל)
 לְהִתְנַתֵּק (התפעל)

מגזרת חפ"צ: בחרתי את הפעלים: תַּצְגֶּנָה , תַּצְרִי
שם פועל מאותו השורש, אך בבניין אחר: יְצוּג (פיעל) יְצוּר (פיעל)

(2) מגזרת חפ"נ בחרתי את הפעלים: תַּפְּלִי , אֶנְצַל , הַשְׁקֵתִי
שם פעולה מאותו השורש, אך בבניין אחר:
 הַפָּלָה (הפעיל) / הִתְנַפְּלוּת (התפעל) , הִתְנַצְּלוּת (התפעל) , נְשִׁיקָה (קל) / הִתְנַשְּׁקוּת (התפעל)
מגזרת חפ"צ: בחרתי את הפעלים: תַּצְגֶּנָה , תַּצְרִי
שם פעולה מאותו השורש, אך בבניין אחר: יְצוּג (פיעל) , יְצוּר (פיעל)

תרגיל 54

1. א. **נִתַּק** = נ-ת-ק, פיעל ; **נִתַּק** = נ-ת-ק, נפעל
 ב. **נִתַּק** = נ' פה"פ ; **נִתַּק** = נ' תחילית של בניין נפעל
 ג. דוגמה למשפט: טכנאי חברת החשמל **נִתַּק** את אספקת החשמל לדירה.
דוגמה למשפט: זרם החשמל **נִתַּק** בשל הסופה.
 ד. (1) הַנִּתְקוּת
 (2) לְנִתַּק
 (3) (4)

2. א. (1) הפועל שהנו"ן הראשונה בו יוצאת דופן מבחינת תפקידה בפועל < **נִטָּעַן** תפקידה של הנו"ן: נ' תחילית של בניין נפעל.
 (2) התפקיד המשותף: נ' תחילית של זמן עתיד / גוף אנחנו (מדברים)
 ב. **נִטָּע** = נ-ט-ע
 ג. (1) **נִטָּעַן** (בניין קל) < לְטָעַן / **נִטָּע** (בניין קל) < לְנִטָּע
נִטָּעַן (בניין נפעל) < לְהִטָּעַן
 (2) משפטים:
 ישנם מספר מטענים המאפשרים לְטָעַן את הטלפון הסלולרי מלבד המטען הסטנדרטי.
 בט"ו בשבט יצאנו לְנִטָּע עצים.
 כמה זמן לוקח למטען לְהִטָּע מחדש?

3. א. **נִשָּׁל** = נ-ש-ל, הפעיל, עתיד, מדברים
נִשָּׁל = נ-ש-ל, פיעל, עבר, נסתר
 שני הפעלים דומים זה לזה בשורש, ושונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף.
 ב. (1) יִשָּׁלוּ, יִנָּשְׁלוּ
 (2) משפטים:
 העקרבים יִשָּׁלוּ את עורם כשבוע להיוולדם.
 אולי יִנָּשְׁלוּ אתכם מהירושה.
 ג. הִשָּׁלָה, לְהִשָּׁל ; נָשַׁל , לְנָשַׁל

4. א. יִצַּב = י-צ-ב, פיעל, עבר, נסתר

יִצִּיב = י-צ-ב, הפעיל, עתיד, נסתר

שני הפעלים דומים זה לזה בשורש ובגוף, ושונים זה מזה בבניין ובזמן.

ב. (1) מִיִּצֵּב ; מִצִּיב

(2) דוגמה למשפטים:

שולחן הכתיבה מתנדנד, לכן הוא מִיִּצֵּב אותו.

אוצר התערוכה מִצִּיב את אחד הפסלים בחזית הבניין.

ג. (1) לְהִתְיַצֵּב (התפעל) ; לִיִּצֵּב (פיעל)

(2) דוגמה למשפטים:

על דורש העבודה לְהִתְיַצֵּב בלשכת התעסוקה הסמוכה למקום מגוריו.

איראן לוונצואלה: "חייבים להעלות את מחירי הנפט כדי לִיִּצֵּב את השוק". (כותרת

שפורסמה ב-ynet 3.10.16)

5. א. יִצְגוּ (משפט I) = י-צ-ג, הופעל, עתיד, נסתרים

יִצְגוּ (משפט II) = י-צ-ג, פועל, עבר, נסתרים

ב. תפקידה של היו"ד:

I. תחילית זמן עתיד

II. פה"פ

ג. (1) הִצְגָה ; יִצְגָה

(2) תִּצְגִי ; תִּצְגִי

ד. (1) הִצְגָה ; יִצְגָה

(2) הִצְגָה = מופע תיאטרון המועלה על בימה בנוכחות קהל, מחזה.

יצוג = 1. מתן ביטוי, סימול (יש לתת יצוג הולם לבני שני המינים).

2. הופעה בשם משהו אחר (עורך הדין נותן שירותי ייצוג במשפט תעבורה).

(ההגדרות מתוך מילון רב מילים <http://www.ravmilim.co.il/default.asp>)

6. א. מָגַר (משפט I) = מ-ג-ר, פועל, עבר, נסתר

מָגַר (משפט II) = נ-ג-ר, הופעל, הווה, נסתר

ב. תפקידה של המ"ם:

I. פה"פ

II. תחילית הווה (בינוני)

ג. (1) סביל

(2) כאשר הכותב רוצה להתמקד בפעולה ולא במבצעה

ד. (1) יִמְגְרוּ

(2) יִגִּירוּ

תרגיל 55

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. נ-ג-ד	הפעיל	לְהַגִּיד	הַגָּדָה
2. י-צ-ג	הופעל		
3. מ-מ-ש	פועל		
4. נ-ד-ח	הופעל		
5. י-צ-ת	הפעיל	לְהַצִּית	הַצָּתָה
6. ת-מ-צ-ת	פיעל	לְתַמְצֵת	תַּמְצִיט
7. נ-ש-ג	הפעיל	לְהַשִּׁיג	הַשָּׁגָה
8. ה-מ-ר	פיעל	לְהַמְרוֹר	הַמְרָה
9. מ-ר-מ-ר	התפעל	לְהִתְמַרְמֵר	הִתְמַרְמְרוּת
10. נ-צ-ל	פיעל	לְנַצֵּל	נִצּוּל
11. נ-צ-ל	נפעל	לְהִנָּצֵל	הִנָּצְלוּת
12. נ-ט-ש	נפעל	לְהִנָּטֵשׁ	

תרגיל 56

1. (1) י-צ-ג
(2) הַכְתִּים
2. (1) ש-כ-נ-ע
(2) מָרְטוּ
3. (1) נ-ד-ח
(2) נִתְפָּסָה
4. (1) נ-ס-ע
(2) צָר
5. (1) ר-צ-ח
(2) הִזְיָקוּ
6. (1) ת-ס-כ-ל
(2) תַּחֲשֵׁל
7. (1) נ-ש-ג
(2) יִתָּר (להיכנס)

תרגיל 57

1. א. (1) הַכְרַתִּי = הפעיל (הַכִּיר)
(2) פיעל
- ב. (1) הַכְרַתִּי = תפקיד הה"א: תחילית של בניין הפעיל.
(2) התפקיד המשותף של הה"א: פה"פ (הַלְלַתִּי: ה-ל-ל ; הַגְרַתִּי: ה-ג-ר ; הַלְכַתִּי: ה-ל-כ)
- ג. (1) לַהֲלֹל, לַהֲגִיר, לַהֲלֹךְ, לַהֲכִיר
(2) משפטים לדוגמה:
אנשים בוחרים לַהֲגִיר כדי לשפר את תנאי חייהם מבחינה כלכלית, חברתית או אישית
מדוע חשוב לַהֲכִיר את קהל היעד?
2. א. (1) הִדָּק = פיעל (הִדָּק)
(2) הפעיל
- ב. (1) הִקְשָׁה = (עבר נסתר: הִקִּישׁ) תפקיד הה"א: תחילית של בניין הפעיל
(2) התפקיד המשותף של הה"א: פה"פ (הִדָּק: ה-ל-ל ; הַגְרַתִּי: ה-ג-ר ; הַלְכַתִּי: ה-ל-כ)
- ג. (1) הִדָּק, הִקְשָׁה, הִגְשָׁה, הִסָּקָה
(2) דוגמה למשפטים:
הִדָּק האדמה סביב השתיל ייצב את הצמח הרך. (מתוך רב מילים אינטרנט)
הִקְשָׁה בעץ היא אמונה טפלה.

3. א. (1) נִתְקָה = נפעל

(2) פיעל

ב. (1) הנו"ן יוצאת דופן מבחינת תפקידה בפועל ב: נִתְקָה. התפקיד: נ' תחילית של בניין נפעל

הסבר: נִתְקָה < הוא אתמול נִתַּק = נִפְעַל

(2) התפקיד המשותף של הנו"ן: פה"פ

(נִדְבָה (נִדַּב): נ-ד-ב ; נִתְרָה (נִתַּר): נ-ת-ר ; נִמְקָה (נִמַּק): נ-מ-ק)

ג. (1) לְהִנָּתֵק , לְנִתֵּר

(2) דוגמה למשפטים:

קשה לְהִנָּתֵק מאדם קרוב

הבן שלי התחיל לְנִתֵּר על רגל אחת.

4. א. (1) מְסַפֵּרוּ = פועל

(2) הבניין המשותף: הופעל

ב. (1) המ"ם יוצאת דופן מבחינת תפקידה בפועל ב: מְסַפֵּרוּ. התפקיד: פה"פ (מְסַפֵּר)

(2) התפקיד המשותף של המ"ם: תחילית הווה (בינוני)

(מִצֵּל (הִצֵּל): נ-צ-ל ; מְכַרִּים (הִכַּר): נ-כ-ר ; מְצַבֹּת (הִצַּב): י-צ-ב)

ג. (1) להלן הטו של הכל.

עליך לבחור שני בניינים שונים, כלומר את הפועל ב III ואת אחד מהפעלים I, II, IV.

I. תִּצֵּל

II. תִּכַּר

III. תִּמְסַפֵּר

IV. תִּצַּב

(2) דוגמה למשפטים:

יחידה חדשה של משמר הגבול תִּצַּב בתחנת "לווינסקי" שבדרום תל-אביב.

האישה תִּכַּר כנפגעת עבודה על ידי המוסד לביטוח תאומי.

5. א. (1) תִּקְחוּ = בניין קל

(2) הבניין המשותף לשלושת הפעלים האחרים: פיעל

ב. (1) התיי' יוצאת דופן מבחינת תפקידה בפועל ב: תִּקְחוּ. התפקיד: תחילית זמן עתיד

(2) התפקיד המשותף של התיי': פה"פ

(תִּפְעֵל (עבר נסתר: תִּפְעֵל): ת-פ-ע-ל ; תִּכְנֹתִי (עבר נסתר: תִּכְנֹת): ת-כ-נ-ת

תִּקְלֹט (עבר נסתר: תִּקְלֹט): ת-ק-ל-ט

ג. לִקְחָה, לִקְחָה ; לִתְפַּעֵל, תִּפְעֹל ; לִתְכַּנֵּן, תִּכְנֹת ; לִתְקַלֵּט, תִּקְלֹט

ד. תִּכְנֹתִי ; תִּקְלֹט

הסבר:

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם מאותה משפחה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
תִּכְנֹתִי	ת-כ-נ-ת	תכנית	ת-כ-נ	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

המילה הנתונה בשאלה	שורש המילה	שם עצם מאותה משפחה	השורש של שם העצם מאותה המשפחה	מסקנה
תִּקְלֹט	ת-ק-ל-ט	תקליט	ק-ל-ט	השורש של המילה הנתונה בשאלה הוא <u>שורש תנייני</u>

6. א. (1) יוצא דופן מבחינת הגזרה: אֶגֶף = גזרת השלמים

(2) הגזרה המשותפת לשלושת הפעלים האחרים: חפ"נ

(אֶקֶף = נ-ק-פ ; אֶתִּיר = נ-ת-ר ; אֶדִּיף = נ-ד-פ)

ב. (1) האלף יוצאת דופן מבחינת תפקידה בפועל ב: אֶגֶף. התפקיד: פה"פ .

(הסבר: עבר נסתר: אֶגֶף = א-ג-פ)

(2) התפקיד המשותף של האלף: תחילית זמן עתיד / גוף מדבר/ת

(אֶקֶף (עבר נסתר: הִקִּיף): נ-ק-פ ; אֶתִּיר (עבר נסתר: הִתִּיר): נ-ת-ר

אֶדִּיף (עבר נסתר: הִדִּיף): נ-ד-פ)

ג. לִהְיוֹת, הִקִּיף ; לִהְיוֹת, הִתִּיר ; לִהְיוֹת, אֶגֶף ; לִהְיוֹת, הִדִּיף

א.

שלמים	חפ"נ	חפ"צ
תזכיר פרסם לצמצם תמריץ משכרת	מתן הגשה	הצעה מצע

ב. (1) הצעה < להציע (שורש: י-צ-ע, בניין: הפעיל)

(2) לצמצם < צמצום (שורש: צ-מ-צ-מ, בניין: פיעל)

ג. פועל בזמן עבר בגוף כלשהו: נתתי

משפט: נתתי לו מתנה גדולה לכבוד יום הולדתו.

ד. תזכיר

פועל בעל שורש תנייני: תזכר = ת-ז-כ-ר

שורש מקורי: ז-כ-ר < שם העצם: תזכיר < שורש תנייני: ת-ז-כ-ר < מילה חדשה בעלת השורש

התנייני: תזכר, לתזכר, תזכור

תמריץ

פועל בעל שורש תנייני: תמרץ = ת-מ-ר-צ

שורש מקורי: מ-ר-צ < שם העצם: תמריץ < שורש תנייני: ת-מ-ר-צ < מילה חדשה בעלת השורש

התנייני: תמרץ, לתמרץ (לתמרץ עובדים על עבודתם.....)

ה. (1) שכר הדירה

(2) טיסת שקר

תרגיל 59

1. זוג 1:

שורש משותף: נ-ש-ג

בניין: הִשָּׁגָה = הופעל ; הִשָּׁגָתִי = הפעיל

משמעות הבניין: הִשָּׁגָה = סביל ; הִשָּׁגָתִי = פֻּעֵל

2. זוג 2:

שורש משותף: נ-ש-ג

בניין: הִצָּבָתָּה = הפעיל ; הִצָּבָתִּי = הופעל

משמעות הבניין: הִצָּבָתָּה = פֻּעֵל ; הִצָּבָתִּי = סביל

2. קבוצה 1:

(1) - כ-ת-ב

- י-צ-ע

- נ-כ-ר

- כ-ר-ב-ל

(2) הבניין המשותף לשלושה מתוך ארבעת הפעלים: הפעיל

(היוצא דופן: בניין פיעל < כִּרְבֵּל)

(3) משמעות הבניין המשותפת של הפעלים המודגשים: פֻּעֵל

קבוצה 2:

(1) - י-צ-ת

- ש-ל-מ

- נ-ס-ע

- י-צ-ג

(2) הבניין המשותף לשלושה מתוך ארבעת הפעלים: הופעל

(היוצא דופן: בניין פועל < תִּשְׁלַמְנָה)

(3) משמעות הבניין המשותפת של הפעלים המודגשים: סביל

3. א.

– נ-כ-ש, הופעל

– ז-ר-ע, קל

– נ-פ-ל, הופעל

– מ-נ-ע, נפעל

– נ-ט-ש, קל

– מ-ח-ז-ר, פועל

ב. אָטֶשׁ את הסירה בעת מצוקה - (משמעות: פֻּעֵל). המשמעות המשותפת לשאר הבניינים: סביל

תרגיל 60

1. מְפִירִים
2. אֶפְקֶסֶס
3. הַפְּנָסוּ , מִזִּיק
4. אֲזִיל , תְּבַזְבֹּזוּ
5. הֶטִיף , מְסִיחוֹת
6. אֶעֱדָכֶן
7. הֶצִיב

תרגיל 61

1. א.

חפ"נ	שלמים
מִסְקוֹת הַפְּרָתִי נָתַן	גֹּרֶם יִכְרִיזוּ

- ב. (1) הַפְּרָתִי - יִכְרִיזוּ = בניין הפעיל
(2) מִסְקוֹת = הופעל ; נָתַן = נפעל ; גֹּרֶם = קל
ג. לְדַפֵּק

2. (1) הִצְגָּנָה = גזרת חפ"צ (י-צ-ג)
(2) פָּעִיל
(3) מִסְקוֹת , נָתַן

תרגיל 62

י-צ-ק , נ-ת-ר , נ-ב-ר , י-צ-ע , נ-ש-ב , נ-ש-ל

- 1.** א. יוצא דופן: התגלגלות = ג-ל-ג-ל
שורש משותף: ל-ג-ל-ג
- ב. יוצא דופן: לקנטר = ק-נ-ט-ר
שורש משותף: נ-ט-ר
- ג. יוצא דופן: טפטיפ = ט-פ-ט-פ
שורש משותף: נ-ט-פ
- ד. יוצא דופן: לפפפץ = פ-צ-פ-צ
שורש משותף: נ-פ-צ
- 2.** א. יוצא דופן: מפלת = נ-פ-ל
שורש משותף: פ-ל-פ-ל
- ב. יוצא דופן: התכנות = ת-כ-נ
שורש משותף: נ-ת-כ
- ג. יוצא דופן: צלצל = צ-ל-צ-ל
שורש משותף: נ-צ-ל
- ד. יוצא דופן: לגשש = ג-ש-ש
שורש משותף: נ-ג-ש
- 3.** א. יוצא דופן: קריסה = ק-ר-ס
שורש משותף: ס-ר-ק
- ב. יוצא דופן: צנרת = צ-נ-ר
שורש משותף: ר-צ-נ
- ג. יוצא דופן: מסור = נ-ס-ר
שורש משותף: מ-ס-ר
- ד. יוצא דופן: מחיל = מ-ח-ל
שורש משותף: ל-ח-מ
- 5.** א. יוצא דופן: מצית = צ-י-ת
שורש משותף: י-צ-ת
- ב. יוצא דופן: טלטול = ט-ל-ט-ל
שורש משותף: נ-ט-ל
- ג. יוצא דופן: קנס = ק-נ-ס
שורש משותף: נ-ס-ק
- ד. יוצא דופן: הזדעזעות = ז-ע-ז-ע
שורש משותף: י-ז-ע
- 6.** א. יוצא דופן: פקפוק = פ-ק-פ-ק
שורש משותף: נ-ק-פ
- ב. יוצא דופן: נצורים = נ-צ-ר
שורש משותף: י-צ-ר
- ג. יוצא דופן: התנשקות = נ-ש-ק
שורש משותף: נ-ק-ש
- ד. יוצא דופן: בציצה = ב-צ-ע
שורש משותף: י-צ-ב
- 7.** א. יוצא דופן: צלילה = צ-ל-ל
שורש משותף: נ-צ-ל
- ב. יוצא דופן: התכנות = ת-כ-נ
שורש משותף: ת-כ-נ-ת
- ג. יוצא דופן: צתות = צ-ת-ת
שורש משותף: י-צ-ת
- ד. יוצא דופן: מגבת = נ-ג-ב
שורש משותף: ג-נ-ב

4. א. יוצא דופן: תקון = ת-ק-נ
שורש משותף: נ-ת-ק
- ב. יוצא דופן: מִגֵּן = ג-נ-נ
שורש משותף: מ-ג-נ
- ג. יוצא דופן: מָקַשׁ = נ-ק-ש
שורש משותף: מ-ק-ש
- ד. יוצא דופן: הִשָּׁג = נ-ש-ג
שורש משותף: נ-ג-ש
8. א. יוצא דופן: מִטָּרָה = נ-ט-ר
שורש משותף: מ-ט-ר
- ב. יוצא דופן: קָדוּם = ק-ד-מ
שורש משותף: מ-ק-ד
- ג. יוצא דופן: קָפִיצָה = ק-פ-צ
שורש משותף: ק-צ-פ
- ד. יוצא דופן: מְשַׁרְיָנָה = ש-ר-י-נ
שורש משותף: נ-ש-ר

תרגיל 64

א. (1) + (2)

פועל	שורש	בניין
פורסם	פ-ר-ס-מ	פועל
תתקיים או תתאפשר	ק-י-מ א-פ-ש-ר	התפעל
תציג	י-צ-ג	הפעיל
תוצגנה	י-צ-ג	הופעל
מחייבת	ח-י-ב	פיעל
ניתן	נ-ת-ן	נפעל

- (3) בשאלה התבקשת לבחור פועל אחד.
להלן כל אחד מהפעלים שניתן ליצור מהם שם פועל מאותו בניין:
לְהִתְקַיֵּם , לְהִתְאַפֵּשׁ , לְהַצִּיג , לְחַיֵּב , לְהִנָּתֵן

ב. (1) + (2)

שם פעולה	שורש	שם פועל
ציור	צ-י-ר	לְצַיֵּר
פיסול / מימוש	פ-ס-ל / מ-מ-ש	לְפַסֵּל / לְמַמֵּשׁ
הדבקה	ד-ב-ק	לְהַדְבִּיק
הצגה	י-צ-ג	לְהַצִּיג

ג. (1) פורסם, תוצגנה

(2) פְּרָסְמוֹ , הַצִּיגָה

משפטים לדוגמה:

עיריית חיפה הַצִּיגָה את התנגדותה לתכנית הרחבת מתחם בתי הזיקוק.

עיריות שונות טרם פְּרָסְמוּ באתרי האינטרנט שלהן את הדו"חות הכספיים לשנת 2032.

ד. (1) התפקיד: תחילית

(2) ר-כ-ב , ב-ק-ר , ז-מ-נ

ה. לְרַפֵּשׁ

תרגיל 65

1. א. הוחלט - תוצג = בניין הופעל

הוחלט < ח-ל-ט, הופעל, עבר, נסתר

תוצג < י-צ-ג, הופעל, עתיד, נסתרת

ב. (1) ד-ג-מ

(2) (2)

2. א. מציל , הצלה , הציל = שורש: נ-צ-ל

ב. הַצִּיל

ג. (1) הִצֵּל

(2) דוגמה למשפט: הילד האפגני הִצֵּל באמצעות הפייסבוק.

(3) כאשר רוצים להתייחס ולתת דגש לפעולה, ולא לנושא.

ד. טביעה = ט-ב-ע

הפועל	השם
הִזְעֵנוּ	הִזְעָה
הִסִּיק	הִסָּקֶת
תִּצְדִּיעוּ	הִצְדָּעָה
יִצִּיבוּ	מִצָּב
מִצִּיגִים	מִצָּג
יִטְעִינוּ	הִטְעָנָה
מְבִיטוֹת	מִבְטָט
אֲשִׁיג	הֶשֶׁג

תרגיל 66 - קל, נפעל

שורש	בניין	גוף	שם פועל
1. י-כ-ח	נפעל	נוכחות	לְהוֹכִיחַ
2. נ-כ-ח	קל	נסתרות	
3. י-ד-ע	קל	נסתר	לְדַעַת
4. י-ד-ע	נפעל	נסתר	לְהוֹדִיעַ
5. י-א-ש	נפעל	נוכחת	
6. נ-ק-ש	קל	נסתרת	לְקַשׁ
7. י-צ-ר	נפעל	נסתרים	לְהוֹצִיר
8. נ-צ-ר	קל	מדברים	לְנַצֵּר
9. נ-ד-ר	קל	רבים	לְנַדֵּר
10. י-ס-ד	נפעל	נסתרת	לְהוֹסִיד
11. י-ס-פ	נפעל	נסתרים	לְהוֹסִיף
12. נ-ד-פ	קל	נסתר	לְנִדֹּף
13. י-כ-ח	נפעל	נוכחת	לְהוֹכִיחַ

שורש	בניין	גוף	שם פועל
14. י-ת-ר	נפעל	מדבר/ת	להותיר
15. י-ר-ש	קל	מדברים	לרשת
16. י-ע-צ	קל	נסתר	
17. י-ע-צ	נפעל	נסתר	להועץ
18. י-צ-ר	נפעל	נסתרים	להוצר
19. י-ר-ק	קל	נוכח	לירק
20. י-ש-נ	נפעל	נסתר	
21. י-ש-נ	קל	מדברים	לישן

תרגיל 67 - הפעיל

שורש	שם פועל	שם פעולה
1. י-כ-ח	להוכיח	הוכחה
2. י-א-ל	להואיל	
3. י-ט-ב	להיטיב	הטבה
4. י-ש-ר	להישיר	
5. י-ל-ד	להוליד	הולדה
6. י-ר-ש	להוריש	הורשה
7. י-ת-ר	להותיר	הותרה

תרגיל 68

1.

— (2)

— (1)

2.

— הורג = ה-ר-ג, קל, הווה, שלמים

— הורד = י-ר-ד, הפעיל, ציווי, נפוי

תרגיל 69 - קל, נפעל, הפעיל

שורש	בניין	גזרה
1. י-ס-פ	הפעיל	נפויי
2. ה-ר-ס	קל	שלמים
3. א-ס-פ	קל	שלמים
4. י-ר-ד	הפעיל	נפויי
5. נ-ק-פ	קל	שלמים
6. י-ת-ר	הפעיל	נפויי
7. נ-ת-ר	נפעל	נפויי
8. י-נ-ק	הפעיל	נפויי
9. י-נ-ק	קל	נפויי
10. נ-ב-ל	קל	שלמים
11. י-ב-ל	הפעיל	נפויי
12. י-ש-ב	נפעל	נפויי
13. נ-ש-ב	קל	שלמים
14. י-מ-נ	הפעיל	נפויי
15. ה-ד-פ	קל	שלמים
16. י-ב-ל	הפעיל	נפויי
17. נ-ע-ל	קל	שלמים
18. י-א-ל	הפעיל	נפויי

תרגיל 70 - קל, נפעל, הפעיל, הופעל

שורש	בניין
1. י-ש-ב	הופעל
2. י-ש-ב	הפעיל
3. י-ש-ב	קל
4. י-ש-ט	הופעל
5. י-ש-ט	הפעיל
6. י-ל-ד	נפעל
7. י-ל-ד	הפעיל
8. י-ל-ד	קל
9. י-ר-ק	הפעיל
10. י-ר-ק	קל
11. י-ע-ד	הופעל
12. י-ע-ד	הפעיל
13. י-ת-ר	הפעיל
14. י-ת-ר	נפעל

תרגיל 71

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. י-ש-ט	הפעיל	לְהוֹשִׁיט	הוֹשָׁטָה
2. נ-ש-כ	קל	לְנַשֵּׂךְ	נִשְׁכָּה
3. י-א-ש	נפעל		
4. י-נ-ק	הפעיל	לְהִינָּק	הִנָּקָה
5. ג-מ-ג-מ	פיעל	לְגַמְּגֵם	גִּמְגָּמִים
6. נ-ג-ע	הפעיל	לְהַגִּיעַ	הַגָּעָה
7. נ-ג-ר	נפעל		
8. נ-ג-ב	פיעל	לְנַגֵּב	נָגַב
9. י-ת-ר	נפעל	לְהוֹתֵר	הוֹתָרוֹת
10. נ-ת-ר	הפעיל	לְהוֹתִיר	הוֹתָרָה
11. נ-ע-צ	קל	לְנַעֵץ	נְעִיצָה
12. י-ע-צ	נפעל	לְהוֹנֵץ	הוֹנְעָצוֹת
13. י-ע-צ	קל	לִיעֵץ (על-פי מילון אבן שושן)	
14. י-צ-ב	הפעיל	לְהַצִּיב	הַצָּבָה
15. נ-ב-ר	קל		
16. י-ש-ב	התפעל	לְהִתְיַשֵּׁב	הִתְיַשְּׁבוֹת
17. י-ש-ב	קל	לְשַׁבֵּת	יְשִׁיבָה
18. י-ש-ב	פועל		
19. י-ל-כ	הפעיל	לְהוֹלִיד	הוֹלָכָה
20. מ-ל-כ	קל	לְמַלֵּךְ	
21. נ-ב-ל	קל	לְנַבֵּל	נְבִילָה
22. י-ב-ל	הופעל		

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
23. י-כ-ח	התפעל	לְהִתְנַכַּח	הִתְנַכְחוּת
24. י-כ-ח	הפעיל	לְהוֹכִיחַ	הוֹכָחָה
25. י-כ-ח	הופעל		
26. י-ק-ר	הפעיל	לְהוֹקִיר	הוֹקָרָה
27. י-ק-ר	פיעל	לִיקֹר	יְקוֹר
28. י-ר-ד	קל	לְרַדֵּת	רִידָה
29. י-ר-ד	הפעיל	לְהוֹרִיד	הוֹרָדָה

תרגיל 72

1. א. (1) נִוְכָּחִים = נ-כ-ח

(2) השורש המשותף לשלושת הפעלים האחרים: י-כ-ח

(3)

I. התפעל

II. נפעל

III. קל

IV. הפעיל

ב. (1) נָכַחוּ

(2) דוגמה למשפט: באירוע שנערך במשכן הכנסת נָכַחוּ גם נשות השרים.

ג. ההבדל במשמעות בין שני הפעלים: נִוְכָּחִים - נִוְכָּחוּ

נִוְכָּחִים - רואים כי הדבר נכון, משתכנעים בנכונות הדברים.

נִוְכָּחוּ - נמצאים במקום מסוים.

2. א. (1) נִוְצָרִים = נ-צ-ר

(2) השורש המשותף לשלושת הפעלים האחרים: י-צ-ר

(3)

I. קל

II. נפעל

III. פיעל

IV. קל

ב.

I. תנצור

II. תנצור

III. תנצור

IV. תנצור

ג. ההבדל במשמעות בין שני הפעלים: **נוצרים** - **נוצרים**

נוצרים - לסגור את נצרת הנשק כדי שלא יפלט כדור.

נוצרים - מתחילים להתהוות סדקים.....

3. א. (1) המילה שבה תפקיד האות נו"ן יוצא דופן: **נישיר**

(2) התפקיד של נו"ן בפועל: **נישיר**

תפקיד האות נו"ן בפעלים האחרים: פה"פ

ב. השורש המשותף: נ-ש-ר

משמעות:

נפרד ממקום החיבור שלו	לעזוב מקום
I. שיני החלב נושרות ... II. הפריחה נושרת ...	III. ארבעה ספורטאים נשרו

4. א.

• (2)

• (5)

• (3)

• (1)

• (4)

ב. (1) **נתירו**

(2)

נ' תחילית של בניין נפעל	נ' תחילית זמן עתיד / גוף מדברים
נותירו	נותיר נתיר נותר

5. א. (1) המילה שבה תפקיד האות נו"ן יוצא דופן: **נפולות** = פה"פ
(2) תפקיד האות נו"ן ב**פעלים האחרים**: תחילית זמן עתיד / גוף מדברים (אנחנו)

ב. (1) **נתפלל** = פ-ל-פ-ל

(2) נ-פ-ל

(3) להפיל, הפלה; לנפל, נפילה; להתנפל, התנפלות

6. שני שמות פעולה השייכים לבניין קל: **בדיקות**, **שנה**
שני שמות פעולה השייכים לבניין הפעיל: **השכמות**, **הנקה**

תרגיל 73

I

א.

נפוי"י	שלמים	חפיי"צ	חפ"נ
מוסיפות מוספים להוביל	מסכנים להתעפל מזהירים פרסמו תדבק	הציגו	להזיק

- ב. **מוסיפות** < י-ס-פ, הפעיל, הווה, נסתרות. משמעות הבניין: פעיל
מוספים < י-ס-פ, הופעל, הווה, נסתרות. משמעות הבניין: סביל
שני הפעלים **דומים** זה לזה בשורש, בזמן ובגוף, ו**שונים** זה מזה בבניין ובמשמעות הבניין.

ג. 1. פ-ר-ס-מ, פועל י-צ-ג, הופעל ד-ב-ק, הופעל

2. (1) סביל

(2) עליך לבחור באחד הפעלים. לפניך תשובה לשלושת הפעלים:

המשמעות הבניין ההפוכה - בניין **פעיל**: פרסמו (פיעל), הציגו (הפעיל), תדביק (הפעיל)
דוגמה למשפטים:

העיתונים **פרסמו** את הידיעה בדבר הפריצה לבנק.

הסטודנטים לתואר שני **הציגו** את עבודת הגמר בפני הוועדה.

הפקידה **תדביק** בול על המעטפה.

ד. (1) י-ב-ל, הפעיל, נ-ז-ק, הפעיל

(2) עליך לבחור שם פועל אחד. לפניך שתי הצורות: **מובילה** **מזיקה**

דוגמה למשפטים:

המדריכה המחוזית **מובילה** את מערך ההדרכה בחינוך הלשוני.
האם שתייה של מספר כוסות קפה ביום **מזיקה** לבריאות?

ה. הִזְהִירִי

II.

א. (1) י-ד-ע

(2) יָדְעוּ = פיעל מוֹדְעִים = הופעל נוֹדְעוּ = נפעל הוֹדְעוּ = הפעיל

ב. (1) שְׁתֵּי נקודות הדמיון הן בניין וזמן.

הסבר: נוֹעַד = י-ע-ד, נִפְעַל, עָבַר, נסתר

נוֹדְעוּ = י-ד-ע, נִפְעַל, עָבַר, נסתרים

(2) יוֹדְעִים

ג. (1) נקודת הדמיון היא השורש.

הסבר: נוֹעַד = י-ע-ד, נִפְעַל, עָבַר, נסתר

לְהוֹעִיד = י-ע-ד, הפעיל, שם פועל

(2) מוֹעִידָה (בניין הפעיל) נוֹעֲדָת (בניין נפעל)

III.

א. לְהוֹבִיל = שם פועל

הַמְשׁוֹתֵף לצורות הפועל המודגשות האחרות: פועל

ב. (1) יָשִׁיק , לְהוֹבִיל = בניין הפעיל

(2) יָשִׁיק = חפ"נ (נ-ש-ק) ; לְהוֹבִיל = נפו"י (י-ב-ל)

ג. יָשִׁיק , יִשְׁקוּ = נ-ש-ק

ד. מ' תחילית של זמן הווה

ה. נִסְתַּפֵּק (בניין התפעל)

תרגיל 74

- (1) זוג I - נ-ע-צ, קל, הווה, נסתר
- י-ע-צ, נפעל, עבר, נסתר

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בבניין ובזמן, וזהים זה לזה בגוף

- זוג II - מ-ר-ד, קל, הווה, נסתרת
- י-ר-ד, הופעל, הווה, נסתרת

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש ובבניין, וזהים זה לזה בזמן ובגוף

- (2) הזמן: עתיד וכל אחד בוחר את הגוף שהוא רוצה.
להלן דוגמאות בגוף נסתר (הוא) ובגוף נוכחים (אתם)

- זוג I - ינעץ, תנעצו
- ינעץ, תנעצו

- זוג II - ימרד, תמרדו
- יורדו, תורדו

תרגיל 75

י-ד-ע, י-ט-ב, י-ס-ד, י-ר-ש, י-ש-ע, י-ח-ל

1. א. יוצא דופן: לומדת = ל-מ-ד
שורש משותף: י-ל-ד
- ב. יוצא דופן: התלבשות = י-ב-ש
שורש משותף: י-ש-ב
- ג. יוצא דופן: נוכחות = נ-כ-ח
שורש משותף: י-כ-ח
- ד. יוצא דופן: ישיר = נ-ש-ר
שורש משותף: י-ש-ר
2. א. יוצא דופן: אריג = א-ר-ג
שורש משותף: א-ר-ג-נ
- ב. יוצא דופן: הוחיל = י-ח-ל
שורש משותף: מ-ח-ל
- ג. יוצא דופן: ממחשב = מ-ח-ש-ב
שורש משותף: ח-ש-ב
- ד. יוצא דופן: תוצרת = י-צ-ר
שורש משותף: צ-י-ר
3. א. יוצא דופן: משנן = ש-נ-נ
שורש משותף: י-ש-נ
- ב. יוצא דופן: יגעים = י-ג-ע
שורש משותף: נ-ג-ע
- ג. יוצא דופן: אתור = א-ת-ר
שורש משותף: י-ת-ר
- ד. יוצא דופן: מועל = מ-ע-ל
שורש משותף: י-ע-ל
4. א. יוצא דופן: יבוש = י-ב-ש
שורש משותף: י-ש-ב
- ב. יוצא דופן: השרה = נ-ש-ר
שורש משותף: י-ש-ר
- ג. יוצא דופן: עמיד = ע-מ-ד
שורש משותף: י-ע-ד
- ד. יוצא דופן: בלבול = ב-ל-ב-ל
שורש משותף: י-ב-ל
5. א. יוצא דופן: משוב = נ-ש-ב
שורש משותף: י-ש-ב
- ב. יוצא דופן: נוצר = נ-צ-ר
שורש משותף: י-צ-ר
- ג. יוצא דופן: מכירה = מ-כ-ר
שורש משותף: נ-כ-ר
- ד. יוצא דופן: פועמת = פ-ע-מ
שורש משותף: י-פ-ע
6. א. יוצא דופן: מתון = מ-ת-נ
שורש משותף: נ-ת-נ
- ב. יוצא דופן: התכוננות = כ-ו-נ
שורש משותף: כ-ו-נ
- ג. יוצא דופן: מסיד = ס-י-ד
שורש משותף: י-ס-ד
- ד. יוצא דופן: מורד = מ-ר-ד
שורש משותף: י-ר-ד

תרגיל 77 - תקינות בצורות הפועל

- (1) **מְפִיחָה**⁽¹⁾ < מ' תחילית בהווה בפתח בבניין הפעיל
נוֹכְחִים⁽⁴⁾ < לפי פירוש המילה (נוֹכְחִים = להימצא במקום מסוים. נוֹכְחִים = משתכנעים בנכונות)
- (2) **נִכְשֵׁל**⁽²⁾ < נ' תחילית של בניין נפעל מנוקדת בחיריק
נוֹעֵץ⁽³⁾ < לפי פירוש המילה (נוֹעֵץ = להתייעץ, נוֹעֵץ = תקע, הכניס. לדוגמה, המורה נוֹעֵץ מספר נעצים בלוח המודעות).
- (3) **אִישָׁן**⁽²⁾ < בבניין קל בעתיד חיריק מלא (אִישָׁן, יִישָׁן, תִּישָׁן נִישָׁן וכו')
תִּינִיק⁽⁴⁾ < בבניין הפעיל בחמישה שורשים בתחילת המילה יופיע צירה מלא.
- (4) **הִרְגִּיז**⁽¹⁾ < ה' תחילית בחיריק בבניין הפעיל
סוֹמְכֶת⁽⁴⁾ < אין סיבה להנמכת תנועה (פתח-פתח), אין עיצור גרוני כמו למשל במילה שוֹלְחַת. הניקוד הרגיל הוא סגול-סגול.

תרגיל 78

- א. (1) **מְרִיחָה** (מ-ר-ח), **מְלַכּוּד** (מ-ל-כ-ד)
 (2) **מוֹסֵד** (י-ס-ד), **מְסַתּוֹר** (ס-ת-ר), **מְסוֹר** (נ-ס-ר)
- ב. השורש של המילה **מְסַדוֹ** הוא **מ-ס-ד** והוא שורש תנייני.
 נימוק: השורש המקורי היה י-ס-ד. ממנו יצרו מילה מוסד, ומכאן נגזר השורש התנייני: מ-ס-ד.

שם עצם (מאותה משפחה)	השורש של שם העצם שורש ראשוני (מקורי)	שורש תנייני (שורש חדש)	המילה בעלת שורש תנייני
מוֹסֵד	י-ס-ד	מ-ס-ד	מְסַדוֹ

תרגיל 79

א.

11. ח-ב-א, הפעיל	1. ק-נ-א, פיעל
12. מ-ל-א, נפעל	2. מ-צ-א, נפעל
13. ס-מ-א, קל	3. ק-פ-א, קל
14. ב-ר-א, הפעיל	4. מ-צ-א, קל
15. ו-ד-א, פיעל	5. ב-ט-א, התפעל
16. ח-ט-א, קל	6. ר-פ-א, נפעל
17. צ-מ-א, קל	7. ח-ב-א, קל
18. ח-ב-א, התפעל	8. י-ב-א, פיעל
19. מ-ל-א, פועל	9. ט-מ-א, נפעל
20. ר-פ-א, פיעל	10. מ-צ-א, הופעל

ב. **הַמְצִיאִי** < לְהַמְצִיא, הַמְצִאוֹת

מְצוּיוֹת < לְמַצֵּא מְצִיָּה

הַתְּבַטָּא < לְהַתְּבַטֵּא הַתְּבַטָּאוֹת

מִיבְּאִים < לִיבֵּא יְבוּא

הַחֲבִיא < לְהַחֲבִיא הַחֲבִיָּה

תְּבָרִיא < לְהַבְרִיא תְּבָרָה

וּדָא < לְוֹדֵא וְדוּי

רָפְאוּ < לְרַפֵּא רְפוּי

ג. **לְקַנָּא** , **לְקַפֵּא** , **לְהַטְמֵא**

תרגיל 80

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. כ-ל-א	קל	לְכַלֵּא	כְּלִיָּאָה
2. מ-ל-א	פיעל	לְמַלֵּא	מְלִיָּאָה
3. נ-ב-א	פיעל	לְנַבֵּא	נְבוּיָה
4. י-צ-א	הופעל		
5. נ-ש-א	קל		נְשִׂיָּאָה
6. מ-ח-א	קל	לְמַחֵא	מְחִיָּאָה
7. ח-ט-א	פיעל	לְחַטֵּא	חֲטוּיָה
8. ר-פ-א	פיעל	לְרַפֵּא	רְפוּיָה
9. מ-ל-א	התפעל	לְהִתְמַלֵּא	הִתְמַלְּאוֹת
10. י-ר-א	נפעל		
11. י-צ-א	קל	לְצַאֵת	יְצִיָּאָה
12. מ-צ-א	הפעיל	לְהַמְצִיא	הַמְצָאָה
13. מ-צ-א	קל	לְמַצֵּא	מְצִיָּאָה
14. י-צ-א	הפעיל	לְהוֹצִיא	הוֹצָאָה
15. ח-ב-א	התפעל	לְהִתְחַבֵּא	הִתְחַבְּאוֹת
16. ק-פ-א	הופעל		
17. פ-ל-א	התפעל	לְהִתְפַּלֵּא	הִתְפַּלְּאוֹת
18. ק-ר-א	הפעיל	לְהַקְרִיא	הַקְרָאָה
19. ק-ר-א	נפעל	לְהִקְרֹא	
20. ק-ר-א	קל	לְקַרֵּא	קְרִיָּאָה

תרגיל 81

1. א. (1) תּוֹכְלָנָה = בניין קל
(2) הבניין המשותף לארבעת הפעלים האחרים: הופעל
- ב. (1) סָבִיל
(2) הִקְרָאוּ
- ג. תַּצְבֵּנָה = חפ"צ , הִקְרָאוּ = נל"א , תַּשְׁקֵנָה = חפ"נ
- ד. (1) אָצַב , אִוְרַד , אוֹכַל
(2) לא אוֹכַל להגיע לפגישה שנקבעה, לצערי.

2. א. (1) נוֹדַע = נפעל
(2) הבניין המשותף: קל
- ב. (1) הוֹדְעוֹת , מְצִיָּאָה
(2) יָדִיעָה = בניין קל אֶו - הוֹדְעָה = בניין הפעיל
(3) הִקְפָּאָה = בניין הפעיל
- ג. (1) מְצָאָה
נִמְצָאָה
הִמְצִיָּאָה
הִתְמַצָּאָה
- (2) בזירת הרצח נִמְצָאָה הסכין ששמשה לרצח.

3. א. I. נ-ש-א, נפעל
II. נ-ש-א, קל
III. נ-ש-א, נפעל
- ב. נִשְׁאָנוּ = נ-ש-א, קל, עבר, מדברים יִשְׁאוּ = נ-ש-א, קל, עתיד, נסתרים
שתי נקודות דמיון בין הפעלים: שורש ובניין
- ג. 1. להרים 2. להתחתן
- ד. הפליג בדמיון, הניח לדמיון לסחוף אותו

4. (1) קוראות , קרויות = בניין קל

(2) הקראו

(3) לקרא , קריאה

5. (1)

– מריאה

– בטוי

– המצאות

(2) התבטאות (התפעל)

המצאה (הפעיל) אן מריאה (קל) אן התמצאות (התפעל) אן מצוי (פיעל)

6. (1) קל

(2) מהולה רדוף = שלמים

(3) תירש < י-ר-ש , ישא < נ-ש-א

תרגיל 82

1. (2)

2. (4)

3. (3)

תרגיל 83

(1) בריאה

(2) נרגנות , הפלאות

(3) החטאה , השלה , הקש

(4) חטוי , טפול , גרגור

(5) התפעל

(6) השלה , הקש = חפ"נ

בריאה , הפלאות , החטאה , חטוי , התמצאות = נל"א

תרגיל 84

1. א. (1) ק-ר-א

(2)

I. קל

II. נפעל

III. הפעיל

ב. אקריא

ג. קראו

ד. שיר לזכרם של הנופלים הקרא על ידי אם שכולה. (הוראת בניין הופעל היא סבילה)

2. א.

I. מ-צ-א, הפעיל

II. מ-צ-א, קל

III. י-צ-א, הופעל

IV. י-צ-א, פיעל

ב. (1) המורה הוציאה את התלמידה מן הכיתה. (הוראת בניין הפעיל היא פעילה).

הוספת נושא = המורה

(2) פירות וירקות מיצאים לחו"ל על ידי החקלאים. (הוראת בניין פועל היא סבילה)

3. א. (1) י-ר-א

(2)

I. נפעל

II. קל

ב. יראות

ג. אירא

תרגיל 85

1. א. (1) נו"ן שורשית בפעלים: נָבַחַו (נ-ב-ח) , נָבָאָה (נ-ב-א)

(2)

נ' תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים (אנחנו)	נ' תחילית של בניין נפעל
נְעַצְבֵּן (ע-צ-ב-נ, פיעל) נְצִיג (י-צ-ג, הפעיל)	נָפְאָת (ר-פ-א, נפעל)

ב. (1) I. מ-צ-א, קל, עתיד, מדברים

II. מ-צ-א, נפעל, עבר/הווה, נסתר

(במשפט II אין ציון זמן במשפט. כאשר לה"פ א' לפניו יבוא קמץ. בגזרת נל"א

ההבחנה בין הזמנים עבר והווה היא על פי ציון הזמן במשפט. בניגוד להבחנה

הבולטת לעין בגזרת השלמים למשל נָכַס - פתח לזמן עבר ונָכַס - קמץ לזמן הווה).

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף

(2)

I. נ' תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים

II. נ' תחילית של בניין נפעל

2.

- (4)
- (2)
- (1)
- (3)

3. א. (1) מבין הפעלים המודגשים הפותחים באות מ"ם שני פעלים בהם המ"ם שורשית הם:

מוצאות מצויים

(2) התפקיד המשותף של המ"ם הראשונה בפעלים הנותרים: **תחילית זמן הווה**

ב. דברים חדשים **ממצאים** על-ידם. הוראת בניין **סבילה**: בניין פועל

ג. **מוצאות / מצויים** = בניין קל (**תצאי** < עבר נסתר: יצא = בניין קל)

4. א. I. ההר בולט לגובה, מעל פני השטח שמסביבו.

II. הבחור שחצן / יהיר / גאוותן / רברבן / אוהב להשוויץ.

ב.

(1) עיני השחקנים מופנים אל המאמן

(2) II. הבנות של השכנה נשואות באושר לבחיר ליבן

משמעות: להיות קשור בברית של חתונה (נישואין)

ג.

• (2)

• (1)

5. א. (1) להקלא = בניין נפעל

(2) הבניין המשותף לארבעת שמות הפועל האחרים: קל

ב. לקחט = גזרת השלמים, השאר נל"א

תרגיל 86

(1) מדָא

(2) למָחא

(3) בָּטא

(4) למִלֵא

(5) קוֹרא

(6) התְחַבָּא

(7) נְכָלֵא

תרגיל 87

1. א. (1) נמצאת

(2) שלמים

ב. נמצאת = מ-צ-א, נפעל ; אשרה = א-ש-ר, פועל ; אוסרת = א-ס-ר, קל

ג. (1) שידור = ש-ד-ר

(2) לשדר

2. א. (1) י-ק-ד

(2) מ-ק-ד = שורש תנייני

הסבר:

שורש מקורי: י-ק-ד < שם העצם: מוקד < שורש תנייני: מ-ק-ד < מילה חדשה בעלת

השורש התנייני: מקד, מקוד, ממוקד, התמוקד

ב. (1) ע-נ-י-נ = שורש תנייני

(2) הסבר:

שורש מקורי: ע-נ-י-ה < שם העצם: ענין < שורש תנייני: ע-נ-י-נ < מילה חדשה בעלת

השורש התנייני: ענין, לענין, מענין

- 1.** א. יוצא דופן: מאפר (א-פ-ר)
שורש משותף: ר-פ-א
- ב. יוצא דופן: התאמצות (א-מ-צ)
שורש משותף: מ-צ-א
- ג. יוצא דופן: נביטה (נ-ב-ט)
שורש משותף: ב-ט-א
- ד. יוצא דופן: התאפקות (א-פ-ק)
שורש משותף: ק-פ-א
- 2.** א. יוצא דופן: התבלטות (ב-ל-ט)
שורש משותף: ט-ב-ל
- ב. יוצא דופן: שגאה (ש-נ-א)
שורש משותף: נ-ש-א
- ג. יוצא דופן: ממצא (מ-צ-א)
שורש משותף: צ-מ-א
- ד. יוצא דופן: אטום (א-ט-מ)
שורש משותף: ט-מ-א
- 3.** א. יוצא דופן: דלול (ד-ל-ל)
שורש משותף: ד-ל-ד-ל
- ב. יוצא דופן: רעבה (ר-ע-ב)
שורש משותף: ע-ב-ר
- ג. יוצא דופן: הלם (ה-ל-מ)
שורש משותף: מ-ה-ל
- ד. יוצא דופן: קריצה (ק-ר-צ)
שורש משותף: ק-צ-ר
- 4.** א. יוצא דופן: מגון (מ-ג-נ)
שורש משותף: ג-ו-נ
- ב. יוצא דופן: נעיקה (נ-ע-מ)
שורש משותף: מ-נ-ע
- ג. יוצא דופן: אלם (א-ל-מ)
שורש משותף: מ-ל-א
- ד. יוצא דופן: תזמון (ת-ז-מ-נ)
שורש משותף: ז-מ-נ
- 5.** א. יוצא דופן: אורב (א-ר-ב)
שורש משותף: ב-ר-א
- ב. יוצא דופן: מטאטא (ט-א-ט-א)
שורש משותף: ב-ט-א
- ג. יוצא דופן: המור (ה-מ-ר)
שורש משותף: מ-ר-א
- ד. יוצא דופן: מציאה (מ-צ-א)
שורש משותף: י-צ-א
- 6.** א. יוצא דופן: מתן (נ-ת-נ)
שורש משותף: מ-ת-נ
- ב. יוצא דופן: אוכל (א-כ-ל)
שורש משותף: כ-ל-א
- ג. יוצא דופן: נשאב (ש-א-ב)
שורש משותף: י-ש-ב
- ד. יוצא דופן: הקראה (ק-ר-א)
שורש משותף: י-ק-ר

תרגיל 89

א. (1)

שלמים	נפוי"י	חפ"נ	נל"א
מְשִׁיכָה מְקַבֵּץ מְשַׁכֵּל	מוֹפֵעַ מִידַע	מְגִשׁ	מְחַאֵה מְלִיאָה

(2) המילים שיש בהן מ"ם שורשית: מְשִׁיכָה (מ-ש-כ), מְחַאֵה (מ-ח-א), מְלִיאָה (מ-ל-א)

ב. (1)

שלמים	נפוי"י	חפ"נ	נל"א	חפ"צ
רֶשֶׁם אֶגוּד	לָדָה תּוֹצֵר	הִקְוָה	תְּבַרְוָה קִנְיָה כְּלִיאָה	הִצָּעָה

(2) יש לבחור שני שמות מגזרות שונות, ולציין את השורש שלהם.

לפניך כל השורשים:

ב-ר-א, י-ל-ד, נ-ק-פ, כ-ל-א, ר-ש-מ, י-צ-ר, י-צ-ע, א-ג-ד, ק-נ-א

תרגיל 90

א. (1) י-ש-ב

(2) מ-ע-ד

(3) מ-צ-א

(4) א-פ-י-נ

(5) י-ר-ש

(6) ת-פ-ס

ב. (1) תושב - מורשת = נפוי"י מועדת - תפוסה = שלמים

(2) מצאו = נל"א

אפ"נו = השלמים שורש בן ארבע אותיות. יש הרואים בזה כגזרה בפני עצמה - גזרת

המורבעים. בבחינת הבגרות שתי התשובות תתקבלנה כנכונות.

ג. תושב = ת' מוספית (י-ש-ב) תפוסה = ת' שורשית (ת-פ-ס)

ד. (1) לא!

הסבר: תוספת = גזרת נפוי"י (י-ס-פ) תפוסה = גזרת השלמים (ת-פ-ס)

(2) ת' מוספית

תרגיל 91

- גָּשָׁם שוּטָף = שלמים
- יָרָא חֵטָא = נל"א

תרגיל 92

שורש	בניין	גוף	זמן / דרך
1. ק-ו-י/ה	פיעל	נסתרים	הווה
2. ב-ד-י/ה	קל	נסתרים	עבר
3. מ-נ-י/ה	התפעל	נסתר	עתיד
4. ש-נ-י/ה	פיעל	נוכח	עבר
5. כ-ב-י/ה	פועל	נסתרת	עבר
6. פ-נ-י/ה	התפעל	מדברים	עבר
7. ק-ר-י/ה	נפעל	מדבר/ת	עבר
8. ש-ג-י/ה	קל	נוכח	עתיד
9. ט-ע-י/ה	הופעל	מדברים	עתיד
10. כ-פ-י/ה	קל	נסתרים	הווה
11. ק-נ-י/ה	הפעיל	נוכחות	ציווי
12. כ-ו-י/ה	נפעל	נוכח	עתיד
13. ר-א-י/ה	הפעיל	נסתרים	הווה
14. נ-ק-י/ה	פועל	נסתרים	עבר
15. ש-ט-י/ה	פיעל	נסתר	הווה
16. ק-ש-י/ה	קל	נסתר	עתיד
17. ב-נ-י/ה	נפעל	נסתרים	הווה
18. נ-ס-י/ה	פיעל	נסתרים	הווה
19. מ-נ-י/ה	פועל	נוכחת	עבר
20. ש-ב-י/ה	נפעל	מדברים	עבר
21. ש-ט-י/ה	התפעל	מדברים	עבר
22. ר-א-י/ה	הפעיל	נוכח	ציווי
23. ג-ל-י/ה	התפעל	נסתרת	עבר

שורש	בניין	גוף	זמן / דרך
24. ר-ד-י/ה	הופעל	מדברים	עבר
25. ר-ג-י/ה	קל	נסתרים	עתיד
26. ג-ב-י/ה	נפעל	נסתרים	עתיד
27. ש-ו-י/ה	התפעל	נסתרים	עבר
28. כ-ס-י/ה	פיעל	נוכחת	ציווי
29. ק-ש-י/ה	הפעיל	נסתרת	עבר
30. ע-ש-י/ה	קל	נסתר	הווה
31. נ-ת-ר	הופעל	נסתרת	עבר
32. ש-נ-י/ה	פועל	נסתרת	עבר
33. כ-מ-ה	קל	מדבר/ת	עבר
34. צ-ל-י/ה	נפעל	נוכחת	עתיד
35. פ-צ-י/ה	פיעל	נסתרת	עבר
36. צ-ו-י/ה	התפעל	נוכחות	עבר

תרגיל 93

א + ב

1. זכור = פועל הבניין המשותף: קל
2. תקנינה = הפעיל הבניין המשותף: התפעל
3. נשקה = הפעיל הבניין המשותף: נפעל
4. שחיתם = קל הבניין המשותף: פיעל
5. תרמו = פועל הבניין המשותף: הופעל

תרגיל 94

- א. זוג 1: - ר-צ-י/ה, קל, עתיד, מדבר/ת
- ר-צ-י/ה, הפעיל, עתיד, מדבר/ת
שני הפעלים שונים זה מזה בבניין
- זוג 2: - פ-נ-י/ה, קל, עתיד, מדברים
- פ-נ-י/ה, הפעיל, עתיד, מדברים
שני הפעלים שונים זה מזה בבניין
- זוג 3: - ק-נ-י/ה, נפעל, עבר, נסתר
- ק-נ-י/ה, קל, עתיד, מדברים
שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף

- ב. (1) I. ד-ח-י/ה, נפעל, עבר, נסתר
II. ד-ח-י/ה, קל, עתיד, מדברים
א. הצורות המודגשות זהות זו לזו בשורש.
ב. יָדָחוּ
- (2) I. ר-ד-מ, הפעיל, הווה, נסתר
II. ר-ד-מ, הופעל, הווה, נסתר
א. הצורות המודגשות שונות זו מזו בבניין.
ב. הִרְדְּמָתָם

תרגיל 95

1. א. (1) הפעלים הפותחים במ"ם שורשית: מָנְתָה, מָצִינוּ
(2) התפקיד המשותף של האות מ"ם בפעלים הנותרים: מ' תחילית של זמן הווה.
- ב. (1) מְטָעָה = בניין הופעל - משמעות הבניין סביל.
(2) משמעות הבניין המשותפת של הפעלים הנותרים: פעיל.
- ג. (1) בניין הפעיל: הִטָּעָה
בניין קל: טָעָה
(2) משפטים לדוגמה:
הפרסומאי הִטָּעָה את כולם בפרסומי כזב.
נעמוד לצדו גם אם הוא טָעָה.

2. (1)

המ"ם שורשית	המ"ם מוספית
נִמְנָה מְחִיתִי הִתְמַנָּה	מְרֹאוֹת הִתְעַלִּיתֶם מִשְׁתַּוִּיִּת מִזְדַּכִּית הִפְנִיתֶם

(2) נפעל, הפעיל, התפעל, קל, התפעל, התפעל, הפעיל

(3) אָרָאָה

תרגיל 96

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. ש-ח-י/ה	קל	לְשַׁחוֹת	שְׁחִיחַ
2. ש-נ-י/ה	התפעל	לְהִשְׁתַּנּוֹת	הִשְׁתַּנּוּת
3. כ-ס-י/ה	פועל		
4. ל-ו-י/ה	הפעיל	לְהַלְוֹת	הַלְוָאָה
5. ד-ה-י/ה	קל	לְדַחֵת	דְּחִיחַ
6. ש-נ-י/ה	פיעל	לְשַׁנּוֹת	שְׁנוּי
7. ג-ל-י/ה	פיעל	לְגַלּוֹת	גְּלוּי
8. ג-ל-י/ה	התפעל	לְהִתְגַּלּוֹת	הִתְגַּלּוּת
9. ש-ט-י/ה	התפעל	לְהִשְׁתַּטּוֹת	הִשְׁתַּטּוֹת
10. ג-נ-י/ה	פיעל	לְגַנּוֹת	גְּנוּי
11. נ-ד-י/ה	פיעל	לְנַדּוֹת	נְדוּי
12. ק-ש-י/ה	התפעל	לְהִתְקַשּׁוֹת	הִתְקַשּׁוֹת
13. ד-ח-י/ה	נפעל	לְהִדָּחוֹת	הִדָּחוֹת
14. ד-ח-י/ה	קל	לְדַחֵת	דְּחִיחַ
15. ט-ע-י/ה	התפעל	לְהִטְעוֹת	הִטְעָיָה
16. ט-ע-י/ה	קל	לְטַעוֹת	טְעָיָה
17. פ-נ-י/ה	פיעל	לְפַנּוֹת	פְּנוּי

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
18. פ-נ-י/ה	התפעל	לְהִתְפַּנּוֹת	הִתְפַּנּוּת
19. פ-נ-י/ה	הפעיל	לְהַפְנוֹת	הַפְנָה
20. ר-צ-י/ה	פיעל	לְרַצוֹת	רְצוּי
21. ש-ו-י/ה	הפעיל	לְהַשְׁוֹת	הַשְׁוָה
22. ש-ו-י/ה	התפעל	לְהִשְׁתַּוּת	הִשְׁתַּוּת
23. ש-נ-י/ה	נפעל	לְהִשְׁנוֹת	הִשְׁנוּת
24. פ-ת-י/ה	התפעל	לְהִתְפַּתּוֹת	הִתְפַּתּוּת
25. ק-נ-י/ה	קל	לְקַנּוֹת	קְנָה

תרגיל 97

1. הִתְאַדּוּת
2. לְעִנּוּת
3. הַשְׁהִיָּה
4. הִשְׁתַּוּת
5. לְטַעוּת
6. לְנִסּוּת
7. הַקּוּוּת

תרגיל 98

1. א. (1) ש-נ-י/ה

(2)

I. קל

II. פיעל

III. נפעל

IV. התפעל

(3) השתנות

ב. ישנה

ג. (1) (1) ש-נ-י/ה, קל (2) ש-נ-י/ה, פיעל

(2) ההבדל במשמעות: (1) לחזור על משהו (לדוגמה, משפט III)

(2) להכניס שינויים (לדוגמה, משפט II)

2. א. (1) צ-פ-י/ה

(2)

I. קל

II. פיעל

III. נפעל

IV. פיעל

ב. צפיה - צפויה צפיה - תצפינה

ג. אצפה

ד. ההבדל במשמעות בין שתי הצורות:

(1) לקוות / להאמין שמהו יקרה

(2) לכסות דבר מה בשכבה דקה (למשל, לכסות עוגה בשכבה של שוקולד)

3. א. (1) ל-ו-י/ה

(2)

I. התפעל

II. קל

III. פיעל

IV. נפעל

V. פועל

(3) קבוצה 1: משמעות: לקחת (בהלוואה) לתקופה מוסכמת - במשפט II

קבוצה 2: משמעות: ללכת עם מישהו - במשפטים III, V

קבוצה 3: משמעות: להצטרף - במשפטים I, IV

ב. ב. תלוּה

ג. את שם הפועל ללוות כשאני מנוקד ואני בהקשר אפשר לקרוא בשתי צורות:

(1) לְלוּת (2) לָלוּת

(1) (1) ל-ו-י/ה, פיעל (2) ל-ו-י/ה, קל

(2) ההבדל במשמעות: (1) ללכת עם מישהו כדי שלא יהיה לבד / לשמור עליו....

(2) לקחת (בהלוואה) לתקופה מוסכמת

(3) דוגמה למשפט:

ביקשתי ממנו לְלוּת את בני בדרך חזרה מבית הספר הביתה.

אם מותר לְלוּת סכום כסף מאדם החייב אותו סכום?

4. פעלים מהשורש ט-ע-י/ה: נְטָעָה תְּטַעִי נִטְעָה מְטַעֶה הִטְעִיתִּי

תרגיל 99

שורש	בניין	גזרה	שם פועל	שם פעולה
1. ש-ת-י/ה	קל	נל"י/ה	לְשַׁתַּת	שְׁתִּיחַ
2. ש-ת-ת	קל	שלמים	לְשַׁתַּת	
3. ש-ב-י/ה	קל	נל"י/ה	לְשַׁבֵּת	שְׁבִיחַ
4. ש-ב-ת	קל	שלמים	לְשַׁבֵּת	שְׁבִיחַ
5. כ-ר-ת	קל	שלמים	לְכַרֵּת	כְּרִיתָה
6. כ-ר-י/ה	קל	נל"י/ה	לְכַרֵּת	כְּרִיתָה
7. פ-נ-מ	הפעיל	שלמים	לְהַפְנִים	הַפְנָמָה
8. פ-נ-י/ה	הפעיל	נל"י/ה	לְהַפְנִים	הַפְנִיחַ
9. ת-ר-י/ה	הפעיל	נל"י/ה	לְהַתְרִים	הַתְרָאָה
10. ת-ר-מ	הפעיל	שלמים	לְהַתְרִים	הַתְרָמָה
11. כ-פ-ת	נפעל	שלמים	לְהַכְפִּת	
12. כ-פ-י/ה	נפעל	נל"י/ה		
13. ש-ל-י/ה	הפעיל	נל"י/ה	לְהַשְׁלִיחַ	הַשְׁלִיחַ
14. מ-ש-ל	קל	שלמים	לְמַשֵּׁל	

תרגיל 100

1. א. (1) פועל במשפט V.

(2) פ-נ-י/ה

ב. משפט: II. משמעות: להוציא דברים מתוך מקום

משפט: III. להקצות, לתת חלק

משפטים: I. IV. משמעות: לכוון לכיוון מסוים

ג. משמעות פעילה: מְפַנֵּים (משפט III) משמעות הסבילה שלו: מְפַנֵּים

ד. (1) הדירה מְפַנֵּית כעת מדיירה.

(2) בעלי המניות מְפַנֵּים משאבים רבים לפיתוח המוצר.

(3) התנועה מְפַנֵּית לדרכים חילופיות על ידי השוטרים.

2. א. (1) יִשְׁנוּ = י-ש-נ

(2) ש-נ-י/ה

ב. (1) יִשְׁנוּ = להחליף דבר מה (להחליף דעה, כללים וכו)

יִשְׁנוּ = למד / שינן

(2) המעשים הטובים יחזרו פעמים רבות, לכן הם אינם חד פעמים.

ג. יִשְׁנוּ

ד. לְשָׁנוֹת, שְׁנוֹי לְהִשְׁנוֹת, הִשְׁנוֹת לִישׁוֹן, שְׁנָה לְהִשְׁתַּנוּת, הִשְׁתַּנוּת

3. א. (1) מִתְחִילִים = ת-ח-ל

(2) ח-ל-י/ה

(3)

I. קל

II. הפעיל

III. התפעל

ב. (3) בשורש (השורש ח-ל-מ)

4. א. (1) מְשָׁלִים (עבר נסתר: הִשְׁלָה = ש-ל-י/ה)

(2) מ-ש-ל

(3)

I. קל

II. הופעל

III. הפעיל

ב. (1) בבניין (בניין נפעל)

5. א. (1) ל-ק-י/ה

(2)

I. סָבִיל

II. פָּעִיל

ב. ההבדלים בניתוח בין שני הפעלים:

I. ל-ק-י/ה, קל, הווה, נסתרת

II. ל-ק-י/ה, קל, עתיד, נסתרת

ההבדל בין הפעלים במשמעות: לְקַיֵּה = סובל מפגם או חיסרון כלשהו.
תִּלְקָה = לחלות במחלה

ג. (1) לְלַקוֹת, לְהַלְקוֹת

(2) הִלְקָאָה

ד. תִּחְדְּרָנָה (בניין הופעל)

6. א. (1) מְטַעִים (משפט IV) = ט-ע-י/ה (עבר נסתר: הִטְעָה)

(2) ט-ע-מ

(3)

I. הפעיל

II. הופעל

III. קל

IV. הפעיל

ב. (3) בשורש (שורש מ-ע-ט)

7. א. (1)

I. הופעל, משמעות בניין: סָבִיל

II. הפעיל, משמעות בניין: פָּעִיל

(2) קָנִיתִי

(3) דוגמה למשפט:

קָנִיתִי מכונת קפה חדשה.

ב. (1) הוענק / ניתן

(2) למועצה האזורית הוענק / ניתן מעמד של עיר.

ג. לְהַקְנִיחַ , הִקְנִיחַ

8. (1) ד-מ-י/ה

(2) תִּקְנֶא (בניין פיעל)

תרגיל 101

א.

1. ג-ע-י/ה, קל
2. נ-ג-ע, קל
3. פ-ל-י/ה, הפעיל
4. נ-פ-ל, הפעיל
5. נ-פ-ל, התפעל
6. ת-ר-י/ה, הפעיל
7. נ-ת-ר, הופעל
8. ת-ר-י/ה, הופעל
9. נ-ש-ק, הופעל
10. ש-ק-י/ה, הופעל
11. ט-ע-י/ה, קל
12. נ-ט-ע, קל

- ב. לְגַעוּת, גָּעָה לְגַעַ / לְגַעַת, נָגַעָה לְהַפְלוּת, הִפְלָה לְהַפִּיל, הִפְלָה
לְהַתְנַפֵּל, הִתְנַפְּלוּת לְהַתְרֹת, הִתְרָאָה לְטַעוּת, הִטְעָה לְנָטַע, נָטַעָה

תרגיל 102

1. שני הפעלים שונים זה מזה בבניין ובגזרה

חסבר:

— נ-פ-י/ה, פיעל, עבר, נסתרת = גזרת נל"י/ה

— נ-ת-ז, נפעל, עבר, נסתרת = גזרת חפ"נ

2. א.

חפ"נ	נל"י/ה
נִכְרַת	תִּשְׁסָה
יִטִּיפוּ	מְחִינוּ
נִתְּזוּ	תִּמְנוּ
תִּגְעָנָה	כִּנְתָּה

- ב. נִגְלִיתָ יִדְחָה נִרְאִיתָ תִּבְנֶינָה = בניין נפעל

3. א.

פה"פ נ'	נ' תחילית של בניין נפעל
נִדְתָּה	נִבְטָה
נִשְׁקָה	נִצְבָּה

ב. הפועל יצטרף לקבוצת הפעלים שה-נ' היא תחילית של בניין נפעל.
נימוק: **נִקְנָה** - עבר נסתר: **נִקְנָה** = שורש ק-נ-י/ה, בניין נפעל.

4. המשפט שהנאמר בו **נכון**: (4)

5. א. (1) **תִּטְעֶנָה** = נ-ט-ע

(2) ט-ע-י/ה

(3) **תִּטְעִינָה** = הפעיל

(4) קל

ב.

I. נִטַּע

II. הִטְעָה

III. טָעָה

ג.

I. אָטַע

II. אִטְעָה

III. אָטְעָה

6. (1)

– י-ד-י/ה, פיעל

– י-ד-י/ה, הפעיל

(2) ג. הוֹדִיתִי

1. א.

I. ק-ש-י/ה, נל"י/ה

II. נ-ק-ש, חפ"נ

III. ק-ש-ת, שלמים

ב. השורש הוא גזור שם. נגזר משם העצם קָשַׁת

ג. לשם הפועל **לְהַקִּישׁ** מספר משמעויות.

(1) משמעות 1: לדפוק, להלום במשהו

משמעות 2: הסקת מסקנות

(2) 1. אין לְהַקִּישׁ כוס בכוס.

2. חברת הסקרים יכולה לְהַקִּישׁ מתוצאות המדגם על האוכלוסייה.

ד. לפניך שני שמות פעולה: **הַקְשָׁתָה** - **הַקְשָׁתִי**, **הַקְשָׁה** - **הַקְשָׁתִי**.

ה. אֶקְשֶׁה

2. א.

I. נ-ת-נ, נפעל

II. ת-נ-י/ה, הפעיל

III. ת-נ-י/ה, פיעל

ב. (1) נל"י/ה (**הַתְרָאָה** < הַתְרָה = ת-ר-י/ה)

(2) **נִתְּנָה** או **נִתְּנָה**

ג. (1) חפ"נ (**מִתְּנָה** < נָתַן = נ-ת-נ)

(2) **נִתְּנָת**

3. א.

(1) **נִשְׁמָה** (נ-ש-מ, קל. עבר נסתר: נִשְׁמַם)

(2) **נִמְשָׁה** = נִי תחילית של זמן עתיד (עבר נסתר: נִמְשָׁה)

נִמְשָׁה = נִי תחילית של בניין נפעל (עבר נסתר: נִמְשָׁה)

ב. (1) **נִשְׁמָה** = נ-ש-מ

(2) מ-ש-י/ה

(3) **נִמְשָׁה** = נפעל (שני הפעלים האחרים בניין קל)

ג. **נִמְשָׁה**, **נִמְשָׁה** = להוציא מהמים

נִשְׁמָה = לשאוף אוויר לריאות ולנשוף אותו החוצה

4. א. בניין פיעל: חִיִּיתִי , טָרַפְדִּי

בניין קל: קָנוֹי , זָרוּעוֹת

בניין נפעל: נִמְנִית , יִבְנֶה

ב. קָנוֹי = גזרת נל"י/ה - פעלים באותה הגזרה הם: שָׁבוּי , פָּבוּי , צָפוּי , רָאוּי

ג. חִיִּיתִי = בניין פיעל. המילים השייכות לאותו הבניין הן:

רָפָאָה , תַּעֲנִינוּ , מַחֲכוֹת , יִנְסָחוּ

תרגיל 104

א. (1) לְהִקְנוֹת = שם פועל

(2) פועל שניתן להטות לזמנים ולגופים שונים.

(3) להקפיד

ב. מִתְרַגְּמִים מְצַמָּמֶת = גזרת השלמים (שורש בן ארבעה עיצורים) / גזרת המרובעים

הערה:

שורש בן ארבע אותיות / ארבעה עיצורים יכול להיחשב כגזרת המרובעים ואפשר לראותם כשייכים

לגזרת השלמים. **בבגרות שתי התשובות תתקבלנה כנכונות!!!**

ג. מִתְרַגְּמִים = ת-ר-ג-מ, התפעל

מִכָּרַת = נ-כ-ר, הופעל

מְצַמָּמֶת = צ-מ-צ-מ, פועל

לְהִקְנוֹת = ק-נ-י/ה, הפעיל

ד. לְהִקְנוֹת = גזרת נל"י/ה

תרגיל 105

שורש	בניין	שם פועל	שם פעולה
1. י-נ-י/ה	הפעיל	לְהוֹנוֹת	הוֹנָאָה
2. י-ר-י/ה	הפעיל	לְהוֹרוֹת	הוֹרָאָה
3. י-נ-י/ה	הופעל		
4. נ-ט-י/ה	הפעיל	לְהַטוֹת	הַטָּיָה
5. נ-ט-י/ה	קל	לְנַטוֹת	נְטָיָה
6. י-ד-י/ה	הפעיל	לְהוֹדוֹת	הוֹדָיָה
7. י-ד-י/ה	התפעל	לְהִתְנוֹדוֹת	הִתְנוֹדוֹת
8. מ-כ-ר	קל	לְמַכֵּר	מְכִירָה
9. נ-כ-ר	הופעל		
10. נ-כ-ר	נפעל		
11. נ-כ-י/ה	הפעיל	לְהַכּוֹת	הַכָּאָה
12. י-ר-י/ה	קל	לִירוֹת	יְרִיָּה
13. י-ר-י/ה	הפעיל	לְהוֹרוֹת	הוֹרָאָה

תרגיל 106

- זוג 1** שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, וזהים זה לזה בבניין, בזמן ובגוף
- (1) י-ר-ה, הפעיל, הווה, נסתר (עבר נסתר: הִרְה)
 - (2) תיקון טעות: בזמן ההרצאה אחד הסטודנטים מִמְרָה את פי המרצה ומפטפט.
מ-ר-ה, הפעיל, הווה, נסתר (עבר נסתר: מָרָה)
- זוג 2** שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, אך זהים זה לזה בבניין, בזמן ובגוף
- (1) ח-ר-ה, קל, עבר, נסתרת (עבר נסתר: חָרָה)
 - (2) ח-ר-ת, קל, עבר, נסתרת (עבר נסתר: חָרַת)
- זוג 3**
- (1) העובדת תִּינֵעַ מעבודה רבה.
 - (2) העובדת תִּנָּעַ בקרן הפנסיה שלה.
- זוג 4** שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בבניין ובגוף, אך זהים זה לזה בזמן
- (1) ש-ע-נ, נפעל, עתיד, נוכחות (עבר נסתר: נִשְׁעַן)
 - (2) ש-ע-ה, הפעיל, עתיד, נסתרות (עבר נסתר: הִשְׁעָה)
- זוג 5**
- (1) המוכר מוֹנֶה את לקוחותיו.
 - (2) האיש מוֹנֶה את כספו.
- זוג 6**
- (1) פצצות מרגמה תִּיִּינָה כתגובה לשיגור הקטיושות.
 - (2) מחוגי השעון יורו על הספירה 12:00.
- זוג 7**
- (1) השליט הרודן מְלָאִים את קרקעות התושבים.
 - (2) מדוע מְלָאִים אותנו בפרטים לא רלוונטיים?
- זוג 8**
- (1) רָצוּי שאנו נפעל למען אותה מטרה.
 - (2) הרמז לתשובה מָצוּי בשאלה.
- זוג 9**
- (1) הן תִּחְפֹּנָה את האגוזים בכף ידן.
 - (2) הן תִּחְפִּינָה על מעשיו.
- זוג 10**
- (1) הם מְגַנִּים בחריפות את התנהגותו.
 - (2) הם מְמַגְנִים את המכוניות.
- זוג 11**
- (1) הילדה מִישִׁיָּה מבט לכיוון מסך המחשב.
 - (2) הטבחית מִשְׁרָה את העוף בחרדל.

זוג 12 (1) הציפורים מְקַנְנֹת באביב.

(2) וְתֵקַע בַּעֲבוּדָה וְנִיסִּיּוֹן מְקַנִּים תּוֹסֵפוֹת בַּשָּׂכָר.

זוג 13 שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, אך זהים זה לזה בשורש, בזמן ובגוף

(1) ט-ע-י/ה, הפעיל, עתיד, נסתר (עבר נסתר: הִטְעָה)

(2) ט-ע-י/ה, קל, עתיד, נסתר (עבר נסתר: טָעָה)

זוג 14 שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בבניין, בזמן ובגוף

(1) כ-פ-ת, קל, עתיד, מדברים (עבר נסתר: קָפַת)

(2) כ-פ-י/ה, נפעל, הווה, נסתרות (עבר נסתר: נִכְפְּהָ)

תרגיל 107

1. א. (1) I. (1) בזמן עבר קמץ לפני ה' (גזרת נל"י/ה)

II. (2) בזמן הווה סגול לפני ה' (גזרת נל"י/ה)

(2) את אחת מצורות הפועל שבחרת הטה בגוף נסתרת בזמן עבר (באותו בניין).

(3) כתוב את שם הפועל לאחת מצורות הפועל שבחרת.

ב. לפניך משפט.

אנחנו נִבְנֶה את בית חלומותינו בשנה הבאה.

(1) תפקידה של האות נו"ן הפותחת את הפועל נִבְנֶה במשפט זה יוצאת דופן מתפקידה

של האות נו"ן הפותחת את שתי צורות הפועל שבחרת בסעיף א'. **הסבר טענה זו.**

(2) הטה את הפועל נִבְנֶה בגוף נסתרת בזמן עבר (באותו בניין).

(3) כתוב את שם הפועל הנגזר מהפועל נִבְנֶה.

ג. מבין שלושת הפעלים (שני הפעלים שבחרת בסעיף א' והפועל בסעיף ב'):

(1) העתק את הפועל שמשמעות הבניין שלו יוצאת דופן וציין מהי.

(2) ציין את המשמעות המשותפת לשני הפעלים האחרים.

2. א. (1)

I. כ-ר-ת, שלמים

II. כ-ר-י/ה, נל"י/ה

(2) סָבִיל

ב. הרופאים כרתו את כף רגלו השמאלית.

(הפועל יהיה בבניין קל - משמעות פעילה לבניין נפעל הסביל).

ג. ב. תִּכְרְה

3. א. (1) עֲנִינָה = ע-נ-י-נ

(2) ע-נ-י-ה

(3)

I. קל

II. פיעל

III. התפעל

IV. פיעל

ב. (2) בזמן (עתיד, ואילו ארבעת הפעלים שבסעיף א בזמן עבר)

4. א. (1) I. (2) בהווה לפני ה' יבוא סגול (גזרת נל"י/ה)

II. (1) בעבר לפני ה' יבוא קמץ (גזרת נל"י/ה)

(2)

- נִרְאוּ

- נִרְאָתָה

- נִרְאִינוּ

ב. (1) תפקידה של האות נו"ן הפותחת את הפועל במשפט הוא נ' תחילית של זמן עתיד, ואילו

בסעיף א' תפקידה של האות נו"ן הפותחת את הפעלים הוא נ' תחילית של בניין נפעל.

(2)

- רְאוּ

- רְאָתָה

- רְאִינוּ

ג. (1) נִרְאָה (בסעיף ב) = פעיל

(2) סביל (מישהו ראה את התינוק....)

5. א. (1) שתי הצורות שונות בזמן

הסבר: נִתְּלִים < ת-ל-י/ה, נפעל, הווה, נסתרים

נִתְּלוּ < ת-ל-י/ה, נפעל, עבר, נסתרים

(2) שתי הצורות שונות בבניין, בזמן ובגוף

הסבר: נִתְּלִים < ת-ל-י/ה, נפעל, הווה, נסתרים

נִתְּלָה < ת-ל-י/ה, קל, עתיד, מדברים

ב. נִתְּלָה (בניין קל)

6. צורות הפועל שונות בבניין ובגוף
הסבר : הונו < י-נ-י/ה, הפעיל, עבר, נסתרים
הויתי < י-נ-י/ה, הופעל, עבר, מדבר

7. א. (1) לְשָׁבוֹת = ש-ב-י/ה
 (2) ש-ב-ת
 (3) לְהִשָּׁבֵית = הפעיל (השאר בניין קל)

ב.
 I. ד.
 II. ב
 III. א

8. א. (1) קָנֵאתִי = ק-נ-א
 (2) ק-נ-י/ה

ב. (1) קָנֵאתִי = פיעל
 (2) קל

ג. (1) לְקַנָּא , לְקַנּוּת
 (2) דוגמה למשפטים :
 אין לי סיבה לְקַנָּא.

האתר מאפשר לְקַנּוּת ישירות מאתרי אינטרנט בחו"ל. / הלכתי לְקַנּוּת גלידה.

9. א. (1) הִתְרַתָּה = ת-ר-י/ה
 (2) י-ת-ר

ב. (3) בשורש (שורש : נ-ת-ר)

תרגיל 108

א.

ז-כ-י/ה	פ-ת-י/ה	ח-ז-י/ה	ל-ק-י/ה	כ-ס-י/ה
ק-ר-י/ה	ע-נ-י/ה	ה-מ-י/ה	ע-ב-י/ה	ק-ו-י/ה
כ-ו-י/ה	מ-ח-י/ה	ה-ג-י/ה	ר-פ-י/ה	ק-צ-י/ה
ה-י-י/ה	ח-ז-י/ה	ח-י-י/ה	ח-ס-י/ה	כ-ל-י/ה

ב.

(1) שם יוצא דופן מבחינת הגזרה: הַמְרָאָה , הגזרה שלו: נל"א (שורש: מ-ר-א)

(2) הגזרה המשותפת לשאר השמות: נל"י/ה

ג.

נל"י/ה	נל"א	שלמים	נפוי"י	חפ"נ
הַרְזִיָּה	חוּטָא	בְּקִשָּׁה	יָדְעָה	מִפָּץ
רוּעָה	מְצוּי	הַחֲלָמָה	מוֹרְשֵׁת	מִסָּע
חֲצוּי	הַחֲבָאָה	שְׁקִיעָה	הוֹשְׁבָה	מִפְלָת
הַרְשָׁאָה		דְּהִירָה		הַקֶּכֶּה
מְשֻׁתָּה		פְּנוּק		הַכָּרָה
הַגּוּי		הַחֲצָנָה		
		הַתְּחַבְּרוּת		

תרגיל 109

(1) מְחַאָּה = גזרת נל"י/ה (שורש מ-ח-י/ה)

(2) נל"א (שורש: מ-ח-א)

- 1.** א. יוצא דופן: הוֹדְעָה = י-ד-ע
שורש משותף: י-ד-י/ה
- ב. יוצא דופן: שְׁלִיָּלָה = ש-ל-ל
שורש משותף: ש-ל-י/ה
- ג. יוצא דופן: לְהַקִּישׁ = נ-ק-ש
שורש משותף: ק-ש-י/ה
- ד. יוצא דופן: יָרָא = י-ר-א
שורש משותף: ר-א-י/ה
- 2.** א. יוצא דופן: לְדַמֵּם = ד-מ-מ
שורש משותף: ד-מ-י/ה
- ב. יוצא דופן: כְּרִיתָה = כ-ר-ת
שורש משותף: כ-ר-י/ה
- ג. יוצא דופן: מְקַרָּה = ק-ר-י/ה
שורש משותף: ק-ר-א
- ד. יוצא דופן: הִתְרַאָּה = ת-ר-י/ה
שורש משותף: י-ת-ר
- 3.** א. יוצא דופן: צָלָה = צ-ל-י/ה
שורש משותף: נ-צ-ל
- ב. יוצא דופן: מְשַׁחָּה = מ-ש-ח
שורש משותף: ש-ח-י/ה
- ג. יוצא דופן: הִצָּבָה = י-צ-ב
שורש משותף: צ-ו-י/ה
- ד. יוצא דופן: מְכָרָה = כ-ר-י/ה
שורש משותף: מ-כ-ר
- 7.** א. יוצא דופן: מְמַמֵּן = מ-מ-נ
שורש משותף: מ-נ-י/ה
- ב. יוצא דופן: מְמַשֵּׁל = מ-ש-ל
שורש משותף: נ-ש-ל
- ג. יוצא דופן: הַפְלִיָּה = פ-ל-י/ה
שורש משותף: נ-פ-ל
- ד. יוצא דופן: הִטְעָנָה = ט-ע-נ
שורש משותף: ט-ע-נ
- 8.** א. יוצא דופן: תִּקְרִית = ק-ר-י/ה
שורש משותף: י-ק-ר
- ב. יוצא דופן: קִצּוץ = ק-צ-צ
שורש משותף: ק-צ-י/ה
- ג. יוצא דופן: מְצוּי = מ-צ-א
שורש משותף: ר-צ-י/ה
- ד. יוצא דופן: שְׁבוּי = ש-ב-י/ה
שורש משותף: ש-ב-ת
- 9.** א. יוצא דופן: הִתְרַמָּה = ת-ר-מ
שורש משותף: ר-מ-י/ה
- ב. יוצא דופן: לְמַחֵל = מ-ח-ל
שורש משותף: ל-ח-נ
- ג. יוצא דופן: תִּמְצוּת = ת-מ-צ-ת
שורש משותף: מ-צ-י/ה
- ד. יוצא דופן: קִנְאִי = ק-נ-א
שורש משותף: ק-נ-י/ה

4. א. יוצא דופן: שָׁגֶעוֹן = ש-ג-ע
שורש משותף: ש-ג-י/ה
- ב. יוצא דופן: הַזְדַּקְרוּת = ז-ק-ר
שורש משותף: ז-ר-ק
- ג. יוצא דופן: נְשִׁימָה = נ-ש-מ
שורש משותף: ש-נ-י/ה
- ד. יוצא דופן: אוֹחֵז = א-ח-ז
שורש משותף: ח-ז-י/ה
5. א. יוצא דופן: סָמוּי = ס-מ-א
שורש משותף: ס-ו-י/ה
- ב. יוצא דופן: מוֹרָא = י-ר-א
שורש משותף: ר-א-י/ה
- ג. יוצא דופן: אָמִיר = א-מ-ר
שורש משותף: ר-מ-י/ה
- ד. יוצא דופן: זָפִיּוֹן = ז-כ-י/ה
שורש משותף: ז-כ-כ
6. א. יוצא דופן: יִכְלֹת = י-כ-ל
שורש משותף: כ-ל-י/ה
- ב. יוצא דופן: נָעוץ = נ-ע-צ
שורש משותף: י-ע-צ
- ג. יוצא דופן: הִתְעַלּוּת = ע-ל-י/ה
שורש משותף: י-ע-ל
- ד. יוצא דופן: מְהֵתֵל = ה-ת-ל
שורש משותף: ת-ל-י/ה
10. א. יוצא דופן: הִלָּאָה = ל-א-י/ה
שורש משותף: ל-ו-י/ה
- ב. יוצא דופן: בְּלָאִי = ב-ל-י/ה
שורש משותף: נ-ב-ל
- ג. יוצא דופן: הִכָּהָה = כ-ה-י/ה
שורש משותף: נ-כ-י/ה
- ד. יוצא דופן: נְטִיעָה = נ-ט-ע
שורש משותף: ט-ע-י/ה
11. א. יוצא דופן: אָבוּד = א-ב-ד
שורש משותף: ב-ד-י/ה
- ב. יוצא דופן: יִשְׁתַּת = ש-ת-ת
שורש משותף: ש-ת-י/ה
- ג. יוצא דופן: לְהִתְפִּיל = ת-פ-ל
שורש משותף: פ-נ-י/ה
- ד. יוצא דופן: גִּלְגּוּל = ג-ל-ג-ל
שורש משותף: ג-ל-י/ה
12. א. יוצא דופן: הִרְפָּיָה = ר-פ-י/ה
שורש משותף: פ-ר-י/ה
- ב. יוצא דופן: הִשְׁקָיָה = ש-ק-י/ה
שורש משותף: נ-ש-ק
- ג. יוצא דופן: עִנְיָן = ע-נ-י-נ
שורש משותף: ע-נ-י/ה
- ד. יוצא דופן: מְצוּי = מ-צ-י/ה
שורש משותף: צ-ו-י/ה

תרגיל 111

במשפט האחרון שתי המילים שייכות לאותה גזרה. הגזרה נל"א

תרגיל 112

(1)

השורש	שם פעולה בבניין הפעיל	שם פעולה בבניין קל	שם פעולה בבניין פיעל
פ-ק-ד	הִפְקִיד		פָּקַד
פ-נ-י/ה	הִפְנִיחַ	פָּנַח	פָּנִי
ז-כ-י/ה		זָכַח	זָכוּי
ר-כ-ב	הִרְכִּיב	רָכַיַב	
כ-ב-ש		כָּבִישָׁה	כָּבוּשׁ
פ-ס-ק	הִפְסִיקָה	פָּסִיקָה	פָּסוּק
ח-ט-א	הִחְטְאָה		חָטוּי
מ-ל-א		מָלִיאָה	מָלוּי

(2) ההבדל במשמעות בין שמות הפעולה:

שם פעולה בבניין הפעיל	הסבר	שם פעולה בבניין קל	הסבר	שם פעולה בבניין הפעיל	הסבר
הפקדה	מסירה לשמירה			הפקדה	
הפניה	הכוונה	פניה	יצירת קשר	הפניה	
		זכה	הצלחה, לקבל פרס		
		רכיבה	נסיעה על	הרכבה	חיבור חלקים
		כבישה	להחמיץ ירקות		
		פסיקה	מתן פסק דין	הפסקה	מנוחה
				החטאה	פספוס
		מליאה	אספה		
פקוד	הנהגה				
פנוי	העברה				
זכוי	קבלת כסף עבור החזרת מוצר				
כבוש	השתלטות				
פסוק	סימנים בתוך הטקסט				
חטוי	ניקוי, טיהור				
מלוי	החומר שאותו מכניסים לתוך משהו, למשל מילוי שוקולד				

תרגיל 113

1. דמיון
2. תלות
3. גלוי
4. גבוה
5. שגיאה
6. מנוי

1. (1) **תיקון טעות:** השורש של המילה תַּעֲשֶׂה הוא ע-ש-י/ה.
מהמילה תַּעֲשֶׂה נגזר שורש תנייני: ת-ע-ש, ומשורש זה נוצרות מילים חדשות, כגון תַּעֲשֶׂה, מְתַעֵשׂ.
מְתַמְקֵד = מ-ק-ד
- (2) דרך היווצרותו של השורש מ-ק-ד:
שורש מקורי: י-ק-ד < שם העצם: מוֹקֵד < שורש תנייני: מ-ק-ד < מילה חדשה בעלת השורש התנייני: מְקַד, מְקוֹד, מְמַקֵּד, הַתְמַקֵּד
2. (1) פ-ק-ד, ס-ח-ר
(2) ת-פ-ק-ד, מ-ס-ח-ר
(3) תְּפַקֵּד, מְסַחֵר
3. כ-ל-כ-ל. הכפלת שתי האותיות הראשונות
4. מְתֵן = נ-ת-נ
הַשְׁתַּנָּה = התפעל, שָׁנָה = פועל
פועל שהוראת הבניין שלו היא סבילה: שָׁנָה, הִפְרֵד, הִרְחֵב
הַכְשָׁרָה = כ-ש-ר
5. א. (1) ק-צ-ב, ש-ת-י/ה
(2) ת-ק-צ-ב, ש-ת-ת
(3) מְתַקְצֵב = פיעל ; יִשְׁתִּיתוּ = הפעיל
- ב. (1) מְצוּי = גזרת נל"י/ה (מ-צ-י/ה)
(2) שלמים
(3) ש-ת-פ, ג-ב-ר, א-ר-ג-נ, ר-ח-ב, ש-ת-פ
- ג. נִגְרָמִים = סָבִיל
לְהַגְדִּיל = הפעיל
6. (1) מְקוּה = ק-ו-י/ה, נֹזְכָה = ז-כ-י/ה
(2) שְׁגִשׁוּג = ש-ג-ש-ג

אבא שלי

- א. (1) חכיתי , קרה / זכיתי
(2) ח-כ-י/ה, פיעל ק-ר-י/ה, / ז-כ-י/ה, קל
- ב. מתגעגעת: ג-ע-ג-ע , פספוס: פ-ס-פ-ס
דמינתי
הסבר:
שורש ראשוני: ד-מ-י/ה < שם עצם משורש זה: דְּמִיּוֹן < שורש תנייני: ד-מ-י-נ.
מילה / פועל בעל השורש התנייני: דְּמִין, לְדַמֵּן
- ג. ניתנה < נ-ת-נ, נפעל (עבר נסתר: נתן)
להציב < י-צ-ב, הפעיל
ידיעה
- ד. תזדקן < ז-ק-נ, התפעל

תרגיל 115 - הפעיל

שורש	שם פועל	שם פעולה
1. ב-ו-כ	לְהַבִּיד	הַבְּכָה
2. כ-ו-נ	לְהַכִּין	הַכָּנָה
3. ק-ו-מ	לְהַקִּים	הַקָּמָה
4. ב-ו-א	לְהַבִּיא	הַבָּאָה
5. ש-ו-ב	לְהַשִּׁיב	הַשְּׁבָה
6. א-ו-ר	לְהַאִיר	הַאָרָה
7. ש-ו-ט	לְהַשִּׁיט	הַשְּׁטָה
8. ר-ו-ק	לְהַרְיק	הַרְקָה
9. פ-ו-צ	לְהַפִּיץ	הַפָּצָה
10. ר-ו-מ	לְהַרְיֵם	הַרְמָה

תרגיל 116

א.

1. ב-י-נ	5. ל-ו-ש
2. כ-ו-נ	6. פ-ו-צ
3. ד-ו-ש	7. מ-ו-ל
4. ב-ו-כ	8. ז-ו-נ

ב.

1. ג-ו-ב, הפעיל	8. ב-י-נ, נפעל
2. ג-ו-ז, נפעל	9. ב-י-נ, הפעיל
3. כ-ו-נ, נפעל	10. א-ו-ת, נפעל
4. כ-ו-נ, הפעיל	11. ק-ו-צ, הפעיל
5. צ-ו-ד, נפעל	12. ק-ו-מ, הפעיל
6. ר-ו-מ, הפעיל	13. ל-ו-ז, נפעל
7. ס-ו-ר, הפעיל	14. ס-ו-ג, נפעל

תרגיל 117 - קל

שורש	שם פועל	שם פעולה
1. ש-ו-ב	לשוב	שיבה
2. ח-ו-ס	לחוס	
3. ר-ו-צ	לרוץ	ריצה
4. ט-ו-ס	לטוס	טיסה
5. ש-ו-ר	לשיר	שירה
6. ב-ו-א	לבוא	
7. ע-ו-ר		
8. ק-ו-מ	לקום	קימה
9. ג-ו-ר	לגור	

תרגיל 118: שלמים - נל"י/ה - עו"י

שורש	גזרה	שם פועל	שם פעולה
1. ר-ו-צ	עו"י	לְרוֹץ	רִיצָה
2. ר-צ-י/ה	נל"י/ה	לְרַצוֹת	רִצָּה
3. ש-ו-ב	עו"י	לָשׁוּב	לָשׁוּב
4. ש-ב-י/ה	נל"י/ה	לְשַׁבּוֹת	שָׁבָה
5. ל-ו-ש	עו"י	לָלוּשׁ	לִישָׁה
6. ת-ל-ש	שלמים	לְתַלֵּשׁ	תָּלִישָׁה
7. א-ג-ר	שלמים	לְאַגֵּר	אַגְרָה
8. ג-ו-ר	עו"י	לָגוֹר	
9. א-ס-ר	שלמים	לְאַסֹּר	
10. ס-ו-ר	עו"י	לָסוֹר	
11. צ-ו-ר	עו"י	לָצוֹר	
12. נ-צ-ר	שלמים	לְנַצֵּר	
13. ח-ס-י/ה	נל"י/ה	לְחַסּוֹת	
14. ח-ו-ס	עו"י	לְחוּס	

תרגיל 119 - הפעיל, נפעל, קל

שם פועל	בניין	שורש
לְנוּעַ , לְנוּד	קל	1. נ-ו-ע , נ-ו-ד
לְהַנִּיב	הפעיל	2. נ-ו-ב
	נפעל	3. ל-ו-ש
לְצוּד	קל	4. צ-ו-ד
	קל	5. כ-ו-נ
לְהַעִיר	הפעיל	6. ע-ו-ר
	קל	7. ע-ו-ר
לְהַכּוֹן	נפעל	8. כ-ו-נ
לְהַכִּין	הפעיל	9. כ-ו-נ
לְאוּץ	קל	10. א-ו-צ
לְהַאִיץ	הפעיל	11. א-ו-צ
לְהַסּוּג	נפעל	12. ס-ו-ג
לְהַשִּׁיט	הפעיל	13. ש-ו-ט
לְשוּט	קל	14. ש-ו-ט
לְשִׁים	קל	15. ש-י-מ
לְהַפִּיק	הפעיל	16. פ-ו-ק
לְהַנִּיף	הפעיל	17. נ-ו-פ
	קל	18. מ-ו-ט
לְהַמִּיט	הפעיל	19. מ-ו-ט
לְזוּז	קל	20. ז-ו-ז
לְהַזִּיז	הפעיל	21. ז-ו-ז
לְרִיב	קל	22. ר-י-ב
לְהַגִּיף	הפעיל	23. ג-ו-פ
לְמוֹת	קל	24. מ-ו-ת
לְהַמִּית	הפעיל	25. מ-ו-ת
לְהַנִּיחַ	הפעיל	26. נ-ו-ח
לְנוּחַ	קל	27. נ-ו-ח
לְרוּץ	קל	28. ר-ו-צ
לְהַרְצִי	הפעיל	29. ר-ו-צ

תרגיל 120

1. א.

- I. ק-ו-מ, קל
- II. ק-ו-מ, הפעיל
- III. ק-י-מ, פיעל

ב.

- I. לקום, קימָה
- II. להקים, הקָמה
- III. לקים, קיום

ג. (1)

- I. (3)
- II. (4)
- III. (1)

(2) התפעל

ד. מקים

2. א. שלושת הפעלים דומים זה לזה בזמן ובגוף

- I. ש-ו-ב, הפעיל, עמיד, מדברים
- II. ש-ו-ב, קל, עמיד, מדברים
- III. י-ש-ב, הפעיל, עמיד, מדברים

ב.

- I. להשיב, הִשָּׁבָה
- II. לשוב, שִׁיבָה
- III. להושיב, הוֹשִׁיבָה

ג.

- I. אָשִׁיב
- II. אָשׁוּב
- III. אוֹשִׁיב

ד. (1) שָׁב

(2) הָשִׁיב

3. א. (1) אָרִיב = בניין קל

(2) הפעיל

ב. לפניך הטיה של כל אחד מן הפעלים. עליך להטות שני פעלים שתבחר -

– יָרִיבוּ, יָבִיאוּ, יָזִיזוּ, יִשְׁיטוּ

– רִיבוּ, הָבִיאוּ, הָזִיזוּ, הִשְׁיטוּ

4. א. (1) שני הפעלים המודגשים שונים זה מזה בשורש ובבניין.

I. ב-ז-י/ח, פִּיעַל, מדבר/ת, עבר

II. ב-ו-ז, קַל, מדבר/ת, עבר

(2) לְבָזוּת , בָּזִי

(3) לְבוֹז

ב.

I. אֲבָזָה

II. אָבוֹז

ג. בָּזוּת

ד. הִתְבָּזְתָּה

ה. בָּזִיתִי

5. א. (1)

I. ר-מ-י/ה, פועל ; ח-ו-ש, קל

II. כ-מ-ה, קל ; י-צ-ב, הופעל

III. מ-צ-א, קל ; ח-ב-א, קל

(2) מָצְאוּ , חָבִי = גזרת נל"א

ב. (1) מְרַמֶּה

(2) מַצֵּב

תרגיל 121

א.

–	צ-ו-ר	(בניין קל)	יִקְפֹּץ
–	ב-י-נ	(בניין נפעל)	נִתְפַּס
–	נ-ש-ל	(בניין הופעל)	מוֹבֶלֶת
–	כ-ו-נ	(בניין פיעל)	כִּנְתָּה
–	י-ר-י/ה	(בניין נפעל)	נִמּוּג
–	מ-ו-ט	(בניין נפעל)	נִרְפֵּשׁ

ב.

–	י-ע-ל (בניין הפעיל)	יִצּוּפוּ (בניין קל)
–	מ-נ-י/ה (בניין נפעל)	נִתְפַּלֵּשׁ (בניין התפעל)
–	ח-ג-ג (בניין קל)	נִזְיֵז (בניין הפעיל)
–	ד-ר-כ (בניין קל)	נִשְׁוֶה (בניין הפעיל)
–	ת-ד-ר-כ (בניין פיעל)	הִעִידִי (בניין הפעיל)

תרגיל 122

(1)+(2)

1. מ-ו-ט, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְמוּטֵט	6. ק-י-נ, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְקוּנוֹ
2. ע-ו-ד, פועל		7. נ-ו-פ, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְנוֹפֵף
3. ע-ו-ד, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְעוֹדֵד	8. נ-ו-פ, פועל	
4. ק-ו-מ, פועל		9. ר-ו-מ, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְרוֹמֵם
5. ק-ו-מ, פיעל	<u>שם פועל</u> : לְקוֹמֵם	10. ר-ו-מ, פועל	

תרגיל 123

1. המשפט שהנאמר בו אינו נכון: (4)

2. המשפט שהנאמר בו נכון: (3)

3. א. (1) הַתְּמַקְמוּ = מ-ק-מ

(2) ק-ו-מ

(3)

I. קל

II. התפעל

III. פיעל

IV. הפעיל

ב. (2) הסבר: הזמן של הפועל הוא ציווי, הזמן של ארבעת הפעלים הוא הווה

ג. הַקְּיִמוּ

4. (1) צוּלַל = בניין קל

(2) פיעל

5. (1) נ-פ-ל, מ-ו-ג, א-ו-ת

(2) נְפִילוּת = נ' פה"פ נְמוּג = נ' תחילית של בניין נפעל

נְאוּתָה = נ' תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים (אנחנו)

6. (1) ש-י-ח, פיעל

(2) חִפְּתָה

7. (1) כ-ו-נ, פיעל

(2) לְכוּיִן

תרגיל 124 - התפעל

שורש	שם פועל	שם פעולה
1. ר-ו-צ	להתרוצץ	התרוצצות
2. מ-ו-ג	להתמוגג	התמוגגות
3. ס-ו-ד	להסתודד	הסתודדות
4. ג-ו-ר	להתגורר	התגוררות
5. ר-ו-ק	להתרוקן	התרוקנות
6. כ-ו-נ	להתכונן	התכוננות

תרגיל 125 - פיעל, פועל, התפעל

(1)+(2)+(3)

1. נ-ו-ע, התפעל, להתנועע, התנועעות
2. ב-י-נ, להתבונן, התבוננות
3. ע-ו-ד, להתעודד, התעודדות
4. מ-ו-ט, פועל
5. א-ו-ת, פיעל, לאותת
6. מ-ו-ט, פיעל, למוטט
7. כ-ו-נ, פועל
8. ס-ו-ד, התפעל, להסתודד, הסתודדות
9. כ-ו-נ, פיעל, לכונן
10. כ-ו-נ, התפעל, להתכונן, התכוננות
11. ע-ו-ר, פיעל, לעורר
12. ע-ו-ר, התפעל, להתעורר, התעוררות
13. ע-ו-פ, פיעל, לעופף
14. ש-ו-ט, פיעל, לשוטט

1. א. הצורות זהות זו לזו בשורש, בזמן ובגוף

I. ע-ו-ד, פיעל, עתיד, נסתר

II. ע-ו-ד, התפעל, עתיד, נסתר

ב. (1) להתעורר

(2) יסבך

ג. (1) סביל

(2) כאשר רוצים שהדגש יהיה הפעולה ולא הנושא

(3) תעוררנה

2. א. (1) הפועל שהה"א בו יוצאת דופן מבחינת תפקידה הדקדוקי: הִסָּה = הה"א היא פה"פ

התפקיד המשותף: תחילית של בניין הפעיל

(2) הִכָּה = נ-כ-י/ה ; הִפְלִיא = פ-ל-א ; הִסָּה = ה-ס-י/ה ; הִטָּה = נ-ט-י/ה

ב. (1)

- יש להעתיק את אחד מהפעלים הבאים: הִכָּה ; הִפְלִיא ; הִטָּה

- הִסָּה (בניין פיעל)

(2) אָעוּר

ההבדל במשמעות: אָתְעוּר = להתעורר משינה

אָעוּר = להפסיק את השינה של מישהו

דוגמה למשפטים:

כל בוקר אָתְעוּר בשעה שבע. / אתעורר מרעש.....

אָעוּר בו זיכרונות מהעבר. / אעורר אותה מהשינה.....

3. א. 1. (1) לְפֻגֵּג = שם פועל

(2) פעלים

2.

I. התפעל

II. הפעיל

III. פיעל

IV. קל

ב. I. ד. II. ב. III. ג. IV. א.

ג. לְפֻגֵּג

4. א. שלוש נקודות הדמיון בין שני הפעלים: שורש, זמן ובגוף.
 I. ע-ו-פ, התפעל, הווה, נסתרים הפרפרים **מתעופפים** מפרח לפרח.
 II. ע-ו-פ, פיעל, הווה, נסתרים הזבובים **מעופפים** בחדר.
- ב. (1) **מעופפים** (ע-ו-פ, הפעיל, הווה, נסתרים)
 (2) **מעפֵּף** = ע-פ-ע-פ, פיעל, הווה, יחיד - יש רק נקודת דמיון אחת - הזמן.
מתעופפות = ע-ו-פ, התפעל, הווה, נסתרות - יש רק שתי נקודות דמיון - שורש וזמן.

5. (1) **יקיצו מקיצות קץ קצתי תקצנה**
 (2) הכפלת האות האחרונה: שורש: ע-ק-צ + צ

6. א. (1) שתי הצורות המודגשות שונות זו מזו בבניין.
 I. נ-ו-פ, התפעל, עתיד, נסתרת
 II. נ-ו-פ, פיעל, עתיד, נסתרת
 (2) (4)
- ב. (1) נקודת דמיון היא השורש (**הניפו**: נ-ו-פ, הפעיל, עבר, נסתרים)
 (2) **מניפים**

7. א. **תְּרַצִּינָה** = ר-צ-י/ה
 ב. (1) **תְּרַצִּינָה** - **תְּרוּצוּ** = בניין קל
 (2) **תְּרַצִּינָה** = להשיג משהו, (משתוקק / שואף / רוצה משהו)
 ג. (1) אָרְצָה, אֶתְרוּצָץ, אָרִיץ, אָרוץ
 (2) דוגמה למשפטים:
 אָרְצָה לנסוע לתערוכת המכוניות.
 אֶתְרוּצָץ בכל העיר עד שאמצא את המשחק.
 אָרִיץ את השחקנים לפני תחילת האימון.
 בשנה הבאה אָרוץ מרוץ הלילה של תל אביב.

8. א. (1) **עורו, תִּגְעוּ, תִּלְוּ** = בניין קל
 (2) **עורו** = ע-ו-ר, **תִּגְעוּ** = ג-ע, **תִּלְוּ** = ת-ל-ו/ה
 ב. הקשב, האזן, שמע!
 ג. ח-ש-מ-ל. שורש גזור שם - השורש נגזר משם עצם קיים - חשמל.

9. (1) שתי הצורות שונות זו מזו בשורש, בבניין, בגוף ובמשמעות.

I. ש-י-ר, פיעל, הווה, נסתרים משמעות: לשיר, לומר

II. ש-ר-ר, קל, הווה, נסתרת משמעות: קיימת

(2) לְשׁוֹרֵר

(3) תְּשׁוֹרֵר

תרגיל 127

א.

(1) פְּרָסְמוּ = פ-ר-ס-מ, פועל הַתְּרִיעוּ = ת-ר-ע, הפעיל הַתְּמַקְמָה = מ-ק-מ, התפעל

(2) השורש בפעלים הַתְּרִיעוּ, הַתְּמַקְמָה הוא שורש תנייני

הסבר:

שורש ראשוני: נ-ו-ע < שם עצם משורש זה: תְּנוּעָה < שורש תנייני: ת-נ-ע. מילה / פועל בעל
השורש התנייני: לְהַתְּנִיעַ, הַתְּנִיעָה, מִתְּנִיעַ

שורש ראשוני: ק-ו-מ < שם עצם משורש זה: מְקוֹם < שורש תנייני: מ-ק-מ. מילה / פועל בעל
השורש התנייני: לְמַקֵּם, הַתְּמַקְמוֹת, מְקוֹם

ב.

(1) הַתְּגַלָּה = ג-ל-י/ה

(2) תוֹשָׁב = י-ש-ב

(3) הַתְּרִים = ת-ר-מ

(4) הַלְּשִׁין = ל-ש-נ

1. א. יוצא דופן: רִיץָה = ר-ו-צ
שורש משותף: י-צ-ר
ב. יוצא דופן: נָטְיָה = נ-ט-י/ה
שורש משותף: מ-ו-ט
ג. שורש משותף: פ-ו-צ
ד. שורש משותף: מ-ו-ר
2. א. יוצא דופן: צָפְיָה = צ-פ-י/ה
שורש משותף: צ-ו-פ
ב. יוצא דופן: תְּגוּבָה = ג-ו-ב
שורש משותף: ג-ב-י/ה
ג. יוצא דופן: מְעִידָה = מ-ע-ד
שורש משותף: ע-ו-ד
ד. שורש משותף: ל-ו-נ
3. א. יוצא דופן: לְשׁוּטֵט = ש-ו-ט
שורש משותף: ש-ט-י/ה
ב. שורש משותף: ק-ו-מ
ג. יוצא דופן: נוֹעֵד = י-ע-ד
שורש משותף: ע-ו-ד
ד. שורש משותף: ש-ו-ב
4. א. יוצא דופן: תָּמָה = ת-מ-ה
שורש משותף: מ-ו-ת
ב. יוצא דופן: תְּרוּעָה = ר-ו-ע
שורש משותף: ע-ר-ע-ר
ג. שורש משותף: ל-ו-נ
ד. שורש משותף: פ-נ-י/ה
5. א. שורש משותף: א-ו-ר
ב. יוצא דופן: נְדוּשָׁה = ד-ו-ש
שורש משותף: ד-ש-נ
ג. שורש משותף: מ-ק-מ
ד. יוצא דופן: מְבַסֵּס = ב-ס-ס
שורש משותף: ב-ו-ס
6. א. יוצא דופן: בְּנִיָּה = ב-נ-י/ה
שורש משותף: ב-י-נ
ב. יוצא דופן: כְּנוֹי = כ-נ-י/ה
שורש משותף: כ-ו-נ
ג. יוצא דופן: כָּלָל = כ-ל-ל
שורש משותף: כ-ו-ל
ד. יוצא דופן: הִנְפָקָה = נ-פ-ק
שורש משותף: פ-ו-ק
7. א. יוצא דופן: מְבִנָּה = ב-נ-י/ה
שורש משותף: ב-י-נ
ב. יוצא דופן: הִשְׁרָיָה = ש-ר-י/ה
שורש משותף: ש-י-ר
ג. יוצא דופן: מְנַפֶּה = נ-פ-י/ה
שורש משותף: נ-ו-פ
ד. יוצא דופן: רָצוּי = ר-צ-י/ה
שורש משותף: ר-ו-צ
8. א. יוצא דופן: מְצוּקָה = צ-ו-ק
שורש משותף: י-צ-ק
ב. שורש משותף: ד-ו-ר
ג. שורש משותף: ט-ו-ס
ד. יוצא דופן: הִדָּחָה = נ-ד-ח
שורש משותף: ד-ח-י/ה

תרגיל 129

1. מְצוֹף	7. כְּנֶה
2. מְלוֹן	8. מְצוֹי
3. תְּלוּנָה	9. שִׁיחָה
4. קִימָה	10. הַשְׁהִיָּה
5. הִבְנָה	11. שְׁנוֹי
6. הַשְׁבָּה	12. צִפְיָה

תרגיל 130

1. תְּפוצָה
2. תוֹדָעָה
3. מוֹפָע
4. תוֹכָחָה
5. תִּפְקוּד
6. יְרוּשָׁה

תרגיל 131 - הפעיל

שורש	שם פועל	שם פעולה
1. ג-נ-נ	לְהַגִּן	הַגְנָה
2. צ-ל-ל	לְהַצֵּל	הַצָּלָה
3. מ-ס-ס	לְהַמְסֵס	הַמְסָסָה
4. ע-ז-ז	לְהַעֲזֹז	הַעֲזָזָה
5. פ-ר-ר	לְהַפְרֹר	הַפְרָרָה
6. צ-ר-ר	לְהַצְרִיר	הַצְרָרָה

תרגיל 132

1. ר-י-ח, עו"י	9. ס-ו-ת, ע"ע
2. פ-צ-ר, מ-ש-כ, שלמים	10. פ-נ-י/ה, נל"י/ה
3. נ-ק-פ, חפ"נ	11. ר-ו-ע, עו"י
4. ק-ל-ל, ע"ע	12. י-ת-ר, נפו"י
5. מ-ר-א, נל"א	13. ע-ו-ר, עו"י
6. י-צ-ב, חפ"צ	14. נ-ג-ע, חפ"נ
7. נ-ט-י/ה, חפ"נ+נל"י/ה	15. י-צ-א, נפו"י+נל"א
י-ד-י/ה, נפו"י+נל"י/ה	
8. ג-נ-נ, ע"ע	16. י-צ-ג, חפ"צ

תרגיל 133 - הפעיל, נפעל, קל (שלמים)

1. מ-ק-ק, נפעל	7. ד-מ-מ, נפעל
2. נ-ח-ת, קל	8. ג-נ-נ, הפעיל
3. ש-מ-מ, נפעל	9. ג-ל-ל, נפעל
4. א-ט-ט, הפעיל	10. ע-ז-ז, הפעיל
5. מ-ס-ס, נפעל	11. נ-ק-פ, קל
6. ק-ל-ל, הפעיל	12. ס-ב-ב, נפעל

תרגיל 134

1. צ-ו-ד, עו"י	8. ת-ר-מ, שלמים
2. י-צ-ב, חפ"צ	9. צ-ל-י/ה, נל"י/ה
3. ק-ר-א, נל"א	10. ד-מ-מ, ע"ע
4. ז-ו-ק, עו"י	11. י-ת-ר, נפ"י
5. מ-ס-ס, ע"ע	12. נ-ג-ר, חפ"נ
6. י-ר-י/ה, נפ"י+נל"י/ה	13. ג-ל-ל, ע"ע
7. ב-ו-כ, עו"י	14. ד-ב-ק, שלמים

תרגיל 135 - קל: עו"י - ע"ע

עבר נסתר	עתיד נסתר	השורש
1. רך	ירוך (לא הגיוני)	ר-כ-כ
2. חף	יחוף (לא הגיוני)	ח-פ-פ
3. פג	פוג	פ-ו-ג
4. קל	יקול (לא הגיוני)	ק-ל-ל
5. שם	שם	ש-י-מ
6. חל	חול	ח-ו-ל

תרגיל 136 - הפעיל, נפעל, קל: עו"י - ע"ע

(1)

1. ז-כ-כ, קל	12. ג-נ-נ, הפעיל
2. ע-ז-ז, הפעיל	13. ס-ב-ב, נפעל
3. מ-ק-ק, נפעל	14. ח-ג-ג, קל
4. ח-נ-נ, קל	15. ח-ו-ו, קל
5. ע-ו-ר, נפעל	16. צ-ר-ר, הפעיל
6. ק-ל-ל, הפעיל	17. ס-ב-ב, הפעיל
7. ח-ל-ל, הפעיל	18. ע-ו-פ, קל
8. צ-ל-ל, הפעיל	19. מ-ס-ס, הפעיל
9. ר-ע-ע, קל	20. מ-ו-ג, נפעל
10. ח-מ-מ, קל	21. נ-צ-צ, הפעיל
11. ד-מ-מ, נפעל	22. נ-ו-ע, קל

(2) לְהַעֲזִי, לְחוֹ, לְהַקְטִל, לְהַצִּיל, לְהַגִּיז, לְחַגֵּג, לְחוּג, לְהַצִּיר, לְנוּעַ

תרגיל 137

- זוג 1**
- ח-ג-ג, קל, עתיד, מדברים
 - ח-ג-ג, נפעל, עבר, נסתרת

שני הפעלים שונים זה מזה בבניין, בזמן ובגוף, וזהים זה לזה בשורש ובגזרה (ע"ע)

- זוג 2**
- צ-ו-ר, קל, הווה / עבר, נסתר (גזרת עו"י)
 - (הצורה סם מתאימה לשני הזמנים. אם היה כתוב אתמול הצבא צר על העיר – הזמן היה עבר, ואם היה כתוב "עכשיו הצבא צר על העיר" הזמן היה הווה)
 - צ-ר-ר, הפעיל, עתיד, נסתר (גזרת ע"ע)

שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בגזרה, בבניין ובזמן, וזהים זה לזה בגוף

- זוג 3**
- נ-ו-ס, הפעיל, עתיד, נסתר
 - ש-י-מ, קל, עתיד, נסתר
- שני הפעלים שונים זה מזה בשורש ובבניין וזהים זה לזה בגזרה (עו"י), בזמן ובגוף

- זוג 4**
- נ-ש-מ, קל, עבר, נסתר
 - ש-מ-מ, נפעל, עבר, נסתר
- שני הפעלים שונים זה מזה בשורש, בגזרה ובבניין, וזהים זה לזה בזמן ובגוף

תרגיל 138

(1)+(2)

1. ע-ז-ז **הָסֵת** (הפעיל)
2. ד-ו-נ **נִצְבָּנוּ** (נפעל)
3. נ-ט-י/ה **תִּסְרְנָה** (הפעיל)
4. צ-מ-צ-מ **יְרוּמִם** (פועל)
5. ג-ו-ז **נָבוֹן** (נפעל)
6. ב-י-נ **יְתַמֵּם** (התפעל)
7. ד-ו-ש **חִרְקָה** (קל)
8. ס-ו-ג **תִּמְגְּנָה** (נפעל)
9. ר-נ-נ **סָב** (קל)
10. ד-מ-מ **נולָדָה** (נפעל)
11. צ-ו-ק **הִצָּחַק** (הפעיל)

תרגיל 139

1. שתי הצורות שונות זו מזו בגזרה, בשורש ובזמן.

נימוק:

– **יָכוֹל** = י-כ-ל, קל, הוּוה, נסתר = גזרת שלמים

– **יָבוֹא** = ב-ו-א, קל, עֵתִיד, נסתר = גזרת עו"י

2.

(1) ההבדלים בנייתוח: **נִמַּק** = נ-מ-ק, פיעל ; **נָמַק** = מ-ק-ק, נפעל

ההבדלים במשמעות: **נִמַּק** = להסביר ; **נָמַק** = להירקב

(2) צורת הסביל: **נִמָּק**

דוגמה למשפט: פסק הדין של בית המשפט **נִמָּק**.

תרגיל 140 - הופעל: נפו"י - עו"י - ע"ע

גזרה	שורש	עבר נסתר בבניין הפעיל
עו"י	א-ו-ר	1. האיר
עו"י	ג-ו-פ	2. הגיף
ע"ע	ח-ג-ג	3. לא ניתן להעביר לבניין הפעיל, העבר לשם עצם על פי ההקשר. <u>שם עצם</u> : חגיגה
ע"ע	ס-ב-ב	4. הסב
עו"י	ר-ו-ק	5. הריק
נפו"י	י-ר-ק	6. הוריק
עו"י	ב-י-נ	7. הבין
עו"י	ז-ו-נ	8. הזין
עו"י	פ-ו-צ	9. הפיץ
ע"ע	פ-ר-ר	10. הפר
ע"ע	ק-ל-ל	11. הקל
נפו"י	י-ר-ד	12. הוריד
עו"י	ד-ו-ח	13. הדח
עו"י	ח-ו-ש	14. החיש
	י-ס-פ	15. הוסיף
ע"ע	ג-נ-נ	16. הגן
עו"י	ר-ו-מ	17. הרים
נפו"י	י-צ-א	18. הוציא
עו"י	ס-ו-ר	19. הסיר
ע"ע	צ-ר-ר	20. הצר
עו"י	ז-ו-ז	21. הזיז
עו"י	ק-ו-מ	22. הקים
נפו"י	י-ב-ל	23. הוביל
עו"י	ז-ו-ז	24. הזיז
עו"י	כ-ו-נ	25. הכין
נפו"י	י-כ-ח	26. הוכיח

תרגיל 141 - קל, הופעל

16. י-ק-ע, הופעל, נפויי	1. ש-א-ב, קל, שלמים
17. י-ר-ד, הופעל, נפויי	2. ח-ש-ש, קל, עייע (על דרך השלמים),
י-ר-ד, קל, נפויי
18. ס-ב-ר, הופעל, שלמים	3. י-ר-א, קל, נלי"א
19. ח-צ-י/ה, קל, נלי"י/ה	4. ק-ל-ל, קל, עייע
20. פ-ר-ר, הופעל, עייע	5. נ-ס-ע, קל, חפי"נ
21. ח-ט-א, קל, נלי"א	6. ב-ו-א, הופעל, עויי
22. נ-ג-ע, קל, חפי"נ	7. כ-ו-נ, הופעל, עויי
23. ש-מ-ט, קל, שלמים	8. נ-ו-ח, הופעל, עויי ; נ-ס-ע, הופעל, חפי"נ
24. ח-נ-י/ה, קל, נלי"י/ה	9. צ-ו-פ, הופעל, עויי
25. ח-ו-ש, קל, עויי	10. נ-פ-ל, קל, חפי"נ
26. ח-ו-ל, קל, עויי	11. ק-ר-ר, קל, עייע
27. י-ר-י/ה, קל, נלי"י/ה	12. י-ס-פ, הופעל, נפויי
28. י-ש-ב, הופעל, נפויי	13. י-צ-ר, קל, חפי"צ
29. ק-ל-ל, הופעל, עייע	14. פ-ר-ע, הופעל, שלמים
30. ע-ש-י/ה, קל, נלי"י/ה	15. ת-ק-ע, קל, שלמים

1. א.

- **הוֹסֵר** = ס-ו-ר, הופעל, עבר, נסתר
 - **הוֹאֵט** = א-ט-ט, הופעל, עבר, נסתר
- שלוש נקודות הדמיון: בניין, זמן וגוף

ב.

- **אוֹכֵף** = ב-ו-כ, הופעל, עתיד, מדבר/ת
 - **אוֹצֵל** = צ-ל-ל, הופעל, עתיד, מדבר/ת
 - **אוֹכֵל** = י-כ-ל, קל, עתיד, מדבר/ת
- שתי נקודות הדמיון: זמן וגוף

2. א.

I. י-ש-ב, עבר, נסתר

II. ש-ו-ב, עבר, נסתר

ב. I. לשבת (הושב - להביא משהו למצב של ישיבה)

II. להחזיר, לתת בחזרה

ג. (1) **תוֹשִׁיבִי**, **יְשׁוּבִים**, **אֶתִּישֵׁב**

(2) ש-ו-ב, עתיד, נסתר, הפעיל = **תְּשִׁיב**

דוגמה למשפט:

הילדה **תְּשִׁיב** את המשחק למקום.

במשמעות שונה: הילדה **תְּשִׁיב** על השאלה.

3. א.

(1) I. **ש-ו-ט**, הופעל, הווה, נסתר

II. **י-ש-ט**, הופעל, הווה, נסתר

שתי הצורות שונות זו מזו בשורש.

(2) I. להסיע כלי שיט על פני המים.

II. לשלוח יד קדימה

(3) (2) **הוֹשֵׁטִי**

ב. נקודת הדמיון: שורש (ש-ו-ט)

4. א. (1) הוֹסֵב = גזרת ע"ע (ס-ב-ב)

(2) עו"י

ב. יוֹרְמוֹ = ר-ו-מ, מוֹנְחוֹת = נ-ו-ח, הוֹסֵב = ס-ב-ב, הוֹדְחוֹ = ד-ו-ח

ג. סָבְבוּ נִסְבָּה מוֹסְבִים

5. א. (1) יוֹבְסוֹ = גזרת עו"י (ס-ו-ב)

(2) ע"ע

(3) יוֹבְסוֹ = ב-ו-ס, מוֹנְנָה = ג-נ-נ, יוֹפְרוֹ = פ-ר-ר, תוֹצֵלְנָה = צ-ל-ל

ב. הִגְנָה תִּגְנִי יוֹגְנוּ

ג. (1) צורות הפועל יופרו יוכלו שונות זו מזו בבניין ובגזרה.

נימוק:

יוֹפְרוֹ = פ-ר-ר, הוֹפְעֵל, עתיד, נסתרים, ע"ע

יוֹכְלוֹ = י-כ-ל, קָל, עתיד, נסתרים, שְׁלָמִים

(2) תתוכנן = ת-כ-נ-נ, פועל, עתיד, נסתרת

תרגיל 143

א.

1. ב-ד-ד, פועל 4. ח-נ-נ, פועל

2. ח-ק-ק, פועל 5. ג-נ-נ, פיעל

3. ת-פ-פ, פיעל 6. ס-כ-כ, פועל

ב. א. (1)

1. ד-ב-ב, פיעל, ע"ע 4. ר-י-ש, פיעל, עו"י

2. צ-פ-פ, פועל, ע"ע 5. כ-פ-פ, פועל, ע"ע

3. פ-ר-ר, פועל, ע"ע 6. נ-ש-ג, הופעל, חפ"נ ע-ו-ד, פיעל, עו"י

(2) הִשָּׁגוּ (נ-ש-ג, גזרת חפ"נ)

ב. הִסָּעָה = חפ"נ (נ-ס-ע)

תרגיל 144 - התפעל: עו"י - ע"ע

שורש	גזרה	שם פועל	שם פעולה
1. ע-ו-ד	עו"י	לְהַעֲדִיד	הַתְּעוֹדְדוֹת
2. נ-ס-ס	ע"ע	לְהַתְּנוֹסֵס	הַתְּנוֹסְסוֹת
3. ב-ל-ל	ע"ע	לְהַתְּבַלֵּל	הַתְּבַלְּלוֹת
4. ע-ו-פ	עו"י	לְהַתְּעוֹפֵף	הַתְּעוֹפְּפוֹת
5. ה-ל-ל	ע"ע	לְהַתְּהוֹלֵל	הַתְּהוֹלְלוֹת
6. ר-י-ש	עו"י	לְהַתְּרוֹשֵׁשׁ	הַתְּרוֹשְׁשׁוֹת
7. ג-ד-ד	ע"ע	לְהַתְּגוֹדֵד	הַתְּגוֹדְדוֹת
8. מ-ד-ד	ע"ע	לְהַתְּמוֹדֵד	הַתְּמוֹדְדוֹת
9. ע-ו-ר	עו"י	לְהַתְּעוֹרֵר	הַתְּעוֹרְרוֹת
10. מ-ס-ס	ע"ע	לְהַתְּמוֹסֵס	הַתְּמוֹסְסוֹת
11. ב-י-נ	עו"י	לְהַתְּבַנֵּן	הַתְּבַנְּנוֹת
12. ס-ב-ב	ע"ע	לְהַסְתַּבֵּב	הַסְתַּבְּבוֹת
13. ג-ו-ר	עו"י	לְהַתְּגוֹרֵר	הַתְּגוֹרְרוֹת
14. כ-פ-פ	ע"ע	לְהַתְּכַפֵּף	הַתְּכַפְּפוֹת

תרגיל 145

1. א. (1) פ-ר-ר ; (2) פוררתי = פיעל ; תתפוררנה = התפעל ; מפוררים = פועל
 ב. (1) סביל ; (2) פוררתי = הוראת הבניין פעיל
 ג. (1) הפר = הפעיל ; (2) רפויות = ר-פ-י/ה, קל ; יפרפר = פ-ר-פ-ר, פיעל ; רפרפה = ר-פ-ר-פ, פיעל
 (3) הכפלת שתי האותיות הראשונות: פר + פר = פ-ר-פ-ר
2. המשפט שהנאמר בו אינו נכון: (1)
 הסבר: I. ר-ו-מ, הפעיל III. ת-ו-ר, קל
3. א. שלוש הצורות הן משתי גזרות שונות.
 נימוק: הונע (נ-ו-ע), הוחש (ח-ו-ש) = גזרת עו"י ; הובל = י-ב-ל, גזרת נפו"י
 ב. דוגמה למשפטים:
 הפצוע הוחש לבית החולים.
 המחקר הונע מתוך שיקולים כלכליים. אן הרכב לא הונע במשך שלושה חודשים.
 חרף התנגדותו הובל הנאשם בחזרה לתא המעצר.
4. א. (1) הוצפו, מציפים = צ-ו-פ ; (2) הוצפו = הופעל , צפו = פועל , מציפים = הפעיל
 הצטופפנו = התפעל , צפצף = פיעל
 ב. צפות = הוצפו / מציפים, תצפצפה = צפצף , צפופה = הצטופפנו
 ג. (1) צ-פ-י/ה ; (2) נצפה = נ' תחילית של זמן עתיד / גוף מדברים (אנחנו)
 נצפה = נ' תחילית של בניין נפעל
 (3) התלמיד צודק. לפועל צפו שורש זהה (צ-פ-י/ה).
5. הרצת מנוע = גזרת עו"י

א. 1.

(1) **נִמְצָא** , **מִתְמַלֵּאת**

(2) **לְצָפוֹת**

(3) **שֵׁם פּוֹעֵל**: **לָזַז** = ז-ז-ז **פּוֹעֵל**: **נָעוּת** = נ-ו-ע

(4) **מְצַלֵּץ** = צ-ל-צ-ל **מְנַעֲנְעוֹת** = נ-ע-נ-ע

2. הִצָּגָה = י-צ-ג, גזרת חפ"צ **מוֹפָע** = י-פ-ע, גזרת נפ"י

3. (1) הפועל שהנו"ן בו **יוצאת דופן** מבחינת תפקידה בפועל: **נָעוּת**. **תפקידה**: פה"פ.

(2) התפקיד **המשותף** בשני הפעלים האחרים: נ' תחילית של בניין נפעל.

4. (1) ת-ח-ל, הפעיל

(2) **שורש תנייני**: ת-ח-ל

דרך היווצרותו < שורש ראשוני: ח-ל-ל. שם עצם משורש זה: תְּחִלָּה < שורש תנייני: ת-ח-ל.

מילה / פועל חדש בעל השורש התנייני: הִתְחִיל, הִתְחַלָּה, לְהִתְחִיל

ב. (1) **פּוֹעֵל**: **הִקְנָה** = ק-נ-י/ה **שֵׁם פּוֹעֵל**: **לִכְנוּת** = כ-נ-י/ה

(2) תפקידה של האות נו"ן: **פה"פ**

נָעוּת

ג.

1. נִבְּנָה = ב-נ-י/ה, **נִפְעַל**, **עִבַּר**, נסתר

יִבְּנָה = ב-נ-י/ה, **קַל**, **עֲתִיד**, נסתר

שני הפעלים דומים זה לזה בשורש ובגוף ושונים בבניין ובזמן

2. (1) ח-ק-י/ה, פיעל, נל"י/ה

(2) פעלים מגזרת נל"י/ה: **צִוְּתָה** , **נִבְּנָה** , **יִבְּנָה**

3.

(1) **מוֹעֵצָה** (מועצת העיר) = י-ע-צ

(2) **צִוְּתָה** < צווי

(3) התפעלה < לְהִתְפַּעֵל

- 1. א.** יוצא דופן: שִׁשְׁשִׁים = ש-ק-ש-ק
שורש משותף: ש-ק-ק
- ב.** יוצא דופן: הִתְחַלָּה = ת-ח-ל
שורש משותף: ח-ל-ל
- ג.** יוצא דופן: פְּרוּרִים = פ-ר-ר
שורש משותף: פ-ר-י/ה
- ד.** יוצא דופן: מָגֵן = ג-נ-נ
שורש משותף: מ-ג-נ

- 3. א.** יוצא דופן: חֲפוּי = ח-פ-י/ה
שורש משותף: ח-פ-פ
- ב.** שורש משותף: ס-ב-ב
- ג.** שורש משותף: ש-ת-ק
- ד.** יוצא דופן: רְפָרוּף = ר-פ-ר-פ
שורש משותף: פ-ר-פ-ר

- 2. א.** שורש משותף: ג-נ-נ
- ב.** שורש משותף: ק-ל-ל
- ג.** שורש משותף: ה-ל-ל
- ד.** יוצא דופן: מְנוּחָה = נ-ו-ח
שורש משותף: ח-נ-נ

- 4. א.** שורש משותף: נ-ש-א
- ב.** שורש משותף: ד-מ-מ
- ג.** יוצא דופן: מְגַנֵּה = ג-נ-נ
שורש משותף: נ-ג-נ
- ד.** יוצא דופן: נָדוּי = נ-ד-י/ה
שורש משותף: נ-ו-ד

1.

- ע"ע (השורש בשתי המילים : פ-ל-ל)
- עו"י (השורש בשתי המילים : צ-י-ד / צ-ו-ד. הנטייה של הַצְטִידִנוּ היא דרך השלמים)
- ע"ע
- (השורש בשתי המילים : ק-נ-נ. הנטייה של מְקַנֵּן היא על דרך השלמים. זכרו כי ישנם שורשים בגזרות השונות הניטים על דרך השלמים).

2. (1) + (2)

- ע"ע	- שלמים
- עו"י - ע"ע	- ע"ע - עו"י
- שלמים - ע"ע	- נל"י/ה
- ע"ע - שלמים (שורש מרובע)	- ע"ע - עו"י
- ע"ע	- עו"י

תרגיל 149

א.

12. י-ד-ע, נפעל	1. ע-ק-פ, קל
13. ת-ר-צ, פיעל	2. צ-ל-ח, הפעיל
14. ר-א-י/ה, התפעל	3. א-ו-ר, הופעל
15. א-ג-ר, קל	4. ע-ל-י/ה, הפעיל
16. ג-א-י/ה, התפעל	5. נ-ע-צ, קל
17. י-ר-ט, פיעל	6. ע-ר-מ, נפעל
18. ע-ל-י/ה, הופעל	7. פ-א-ר, פועל
19. ז-ח-ל, התפעל	8. ע-ר-כ, הופעל
20. ח-כ-ר, נפעל	9. מ-ע-ד, קל
21. ח-ר-פ, פיעל	10. ת-ע-ל, פועל
22. ח-ל-ט, הפעיל	11. ה-נ-י/ה, נפעל

ב.

לְעִקֹּף, עֲקִיפָה
לְהַעֲלוֹת, אֵין שם פעולה
לְמַעַד, מַעֲיָדָה
לְהַנְדֹּעַ, הַנְדָּעוֹת
לְתַרוֹץ, תִּירוֹץ
לְיִרֵט, יְרוּט
לְהִזְדַּחֵל, הִזְדַּחְלוֹת
לְהַחֲלִיט, הַחֲלָטָה

ג. לְהַתְרָאוֹת

1. א. יוצא דופן: מתחולל = ח-ל-ל
שורש משותף: ח-ל-ל/ה
- ב. יוצא דופן: מעלעל = ע-ל-ע-ל
שורש משותף: ע-ל-ל/ה
- ג. יוצא דופן: חזיון = ח-ז-ו/ה
שורש משותף: א-ח-ז
- ד. יוצא דופן: מהילה = מ-ה-ל
שורש משותף: ה-ל-מ
2. א. יוצא דופן: מרשעת = ר-ש-ע
שורש משותף: ש-ר-ע
- ב. יוצא דופן: רצועה = ר-צ-ע
שורש משותף: צ-ר-ע
- ג. יוצא דופן: התמחות = מ-ח-ו/ה
שורש משותף: מ-ת-ח
- ד. יוצא דופן: מחס = ח-מ-מ
שורש משותף: ח-ו-ו/ה
3. א. יוצא דופן: מעוט = מ-ע-ט
שורש משותף: ע-ט-ו/ה
- ב. יוצא דופן: האנשה = א-נ-ש
שורש משותף: נ-ש-א
- ג. יוצא דופן: סלסול = ס-ל-ס-ל
שורש משותף: ס-ל-ל
- ד. יוצא דופן: הריגה = ה-ר-ג
שורש משותף: ג-ר-ו/ה
4. א. יוצא דופן: התערב = ע-ר-ב
שורש משותף: ע-ב-ר
- ב. יוצא דופן: מראה = ר-א-ו/ה
שורש משותף: א-מ-ר
- ג. יוצא דופן: ממען = מ-ע-נ
שורש משותף: ע-נ-ו/ה
- ד. יוצא דופן: הענות = ע-נ-ו/ה
שורש משותף: נ-ו-ע
5. א. יוצא דופן: תנוחה = נו-ח
שורש משותף: ח-נ-ו/ה
- ב. יוצא דופן: למנע = מ-נ-ע
שורש משותף: נ-ו-ע
- ג. יוצא דופן: תעדי = ע-ד-ו/ה
שורש משותף: י-ע-ד
- ד. יוצא דופן: מדינה = ד-י-נ
שורש משותף: מ-ד-ד
6. א. יוצא דופן: חזאי = ח-ז-ו/ה
שורש משותף: א-ח-ז
- ב. יוצא דופן: רקבון = ר-ק-ב
שורש משותף: ק-ר-ב
- ג. יוצא דופן: מסייע = ס-י-ע
שורש משותף: נ-ס-ע
- ד. יוצא דופן: דלות = ד-ל-ל
שורש משותף: ד-ל-ד-ל

משוא פנים = הפליה לטובה; התייחסות סלחנית או ותרנית מסיבות לא ענייניות; העדפה של אחד הצדדים בדין. (מתוך רב מילים באינטרנט
(<http://www.ravmilim.co.il/default.asp>)

תרגיל 151

זְהוּם	טָעוּת	רְקֵמָה	פְּרוּרִים	עָרְעוּר	בְּרָכָה	הִרְעָה
חֲרִיתָה	בְּחִינָה /	זְרוּז /	עֲשִׂיָּה	פְּתוּחַ /	הִנָּאָה	צֶרֶךְ /
	הִבְחָנָה	הִזְדָּרוּת		פְּתִיחָה		הִצְטָרְכוּת /
						צָרִיכָה

תרגיל 152

1. א. (1)

I. פיעל

II. התפעל

III. קל

IV. קל

(2) שורש א-ב-ד :

לְאַבֵּד, אֲבִידָה = בניין קל

לְאַבֵּד, אָבוּד = בניין פיעל

לְהִתְאַבֵּד, הִתְאַבְּדוּת = בניין התפעל

ב. נֶאֱבַד = א-ב-ד, קל, עתיד, אנחנו

נִיבֵּד = א-ב-ד, נפעל, עבר, הוא

שלוש נקודות **שוני** בין שני הפעלים: בניין זמן וגוף (נֶאֱבַד = בניין פֻּעֵל, נִיבֵּד = בניין סביל)

2. תאפי

דוגמה למשפט: לכבוד יום ההולדת **תאפי** עוגת גזר.

3. א. (1) חוֹזָה = גזרת נל"י/ה (ח-ז-י/ה)

(2) שלמים

ב. אֲמִירָה

תיקון טעות בעמוד 170 :

בטבלה בגזרת נל"א כתובה הדוגמה מצוי. השורש של המילה הוא מ-צ-י/ה, כלומר המילה שייכת לגזרת נל"י/ה. מחקנו את המילה מצוי ורשמנו את המילה מלוי ששורשה הוא מ-ל-א, וזוהי גזרת נל"א.

להלן הטבלה עם התיקון :

שם המשקל	ק	ט	י	ל
תבנית	ס	ם	י	ם
שלמים	ק	פ	י	ל
שורש מרובע	קש	ט	י	ש
נל"א	מ	ל	י	י
נל"י/ה	נ	ס	י	י

קפול
 קשטוש
 מלוי
 נסוי

שונות בגזרה
 שוות משקל